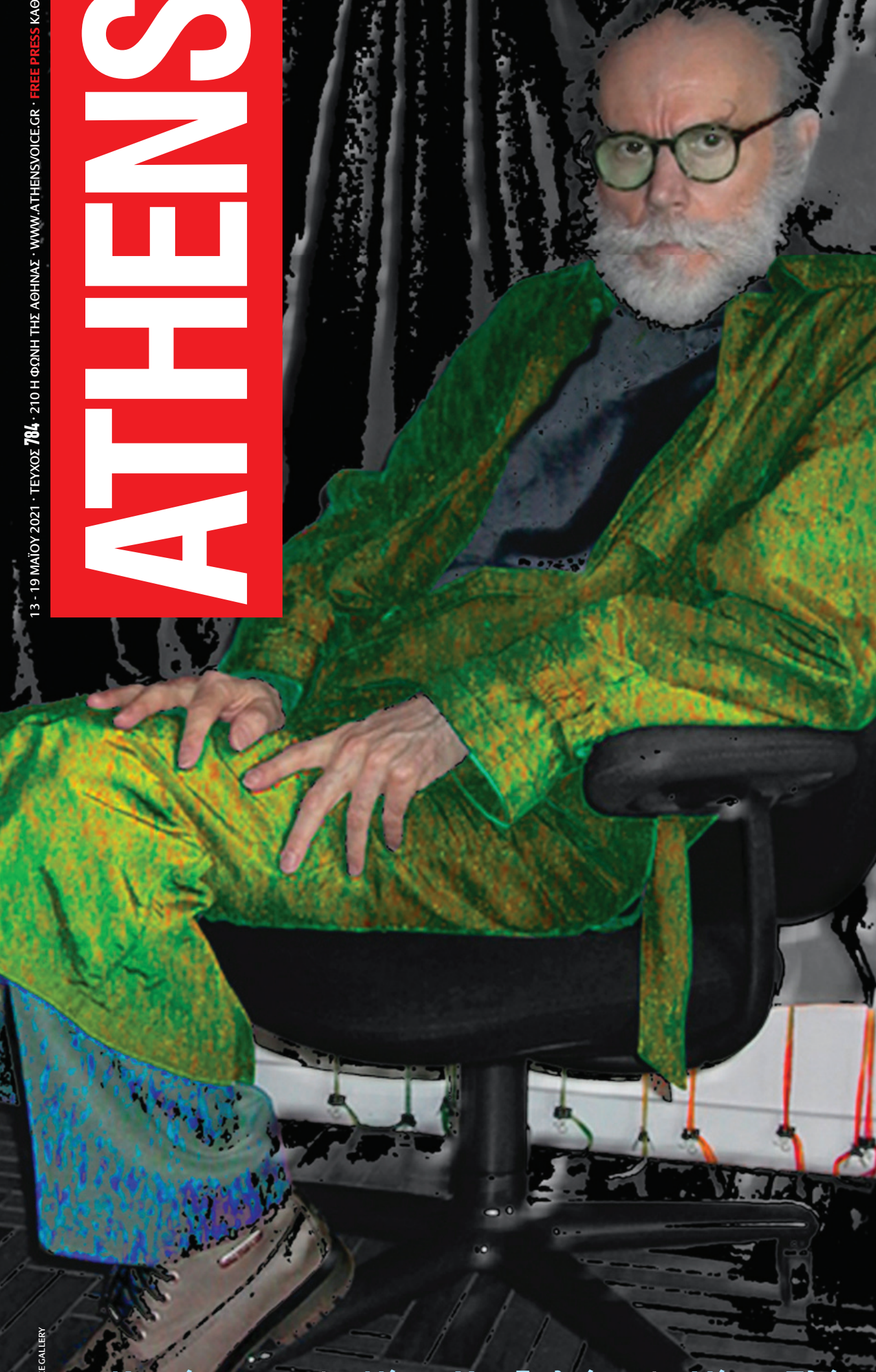

Η Κατερίνα Κοσκινά «ταξιδεύει» την ελληνική τέχνη στην Κίνα

Της Αλεξάνδρας Σκαράκη

Ακόμα μιλούν

**Κυριάκος
Πιερρακάκης**
Ψηφιακό New Deal
για την Ελλάδα
Του Μάκη Προβατά

Νίκος Χαρδαλιάς
Ο υφ. Πολιτικής Προστασίας
μιλάει για όλα
Του Βασίλη Βενιζέλου

**Μίμης Πλέσσας -
Λουκίλα Καρρέρ**
Μια θάλασσα ευτυχίας
Της Πηνελόπης Μασούρη

Victoria Hislop
Πηνελόπη Τσιλίκα
Γιάννης & Μενέλαος
Κουρούδης
Εύα Νικολακάκη

Κάθε γουλιά αξίζει!

ΣΤΑ LIDL ΚΑΘΕ ΜΑ ΚΑΘΕ
ΓΟΥΛΙΑ ΓΑΛΑ ΑΞΙΖΕΙ

Γιατί στα Lidl συνεργαζόμαστε με επιλεγμένους Έλληνες
γαλακτοπαραγωγούς. Γιατί διατηρούμε σε σταθερή θερμοκρασία το γάλα σε
κάθε στάδιο της μεταφοράς του. Γιατί διεξάγουμε αυστηρούς ελέγχους ποιότητας.
Γιατί τα γαλακτοκομικά μας προϊόντα βραβεύονται για την ανώτερη γεύση τους.

ATHENSvoice

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές

Σύμβουλος Έκδοσης
Σταυρούλα Παναγιωτάκη

Διευθύντρια Σύνταξης
Αγγελική Μπιρμπιλή

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεκλιβανίδης

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντσίρμας

Υπεύθυνος Ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια Ύλης Δήμητρα Γκρους

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης
Αρχισυντάκτης Γιάννης Τσάκαλος

Συντακτική ομάδα: Ν. Αμανίτης, Μ. Βελέντζας, Ντ. Βλαχοπούλου, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελές, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Α. Γκόρου, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Θ. Ευθυμίου, Τ. Ζαραβέλα, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Β. Κορωνάιος, Τζ. Μελιτά, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Ελ. Μπεζιριάνογλου, Γ. Νένης, Δ. Παπαδόπουλος, Γ. Πουλιόπουλος, Μ. Νομικός, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Ν. Παπαηλιού, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρου-σάκη, Α. Σκαράκη, Ζ. Σφυρή, Σ. Τριανταφύλλου, Zarastro, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Γ. Ψύχας

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
Υπεύθυνη οδηγού Δανάη Καμζόλα
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos
Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς,
Γιώργος Ζαρζώνης, Τάσος Βρεττός,
Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης,
Βαγγέλης Τάτοης, Χρήστος Κισατζεκιάν,
Δημήτρης Κλεάνθης, Πέτρος Νικόλτσος

Digital Advertising Director Εύα Βαγγέλη

Advertising Manager Πέπη Κράλιοβιτς

Direct Market: Μιχάλης Δρακάκης

Υποδοχή Διαφήμισης Νίκη Σκαμάγκα
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Βασίλης Νάκος,
Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση
«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369
fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310
Athens Voice Radio 102.5: 210 3648. 213
Αγγελίες: 210 3617. 369
Λογιστήριο: 210 3617. 170

www.athensvoice.gr
Αν δεν βρίσκετε την Α.Β. στα σημεία διανομής,
μπορείτε να επικοινωνήσετε στα τηλέφωνα:
210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021

ATHENS

ISSN 1790-6164

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν.
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΤΕ ΤΑΥΤΟ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ

Ανοίγει ο τουρισμός αυτή την εβδομάδα.
(ένα μεσημέρι στις Ακρόπολης τα μέρη)

ΤΟ ΕΞΟΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει ο **Λουκάς Σαμαράς**. Ο διάσημος ελληνοαμερικανός καλλιτέχνης γεννήθηκε το 1936 στην Καστοριά. Το 1948 ξεκίνησε με τη μητέρα του το ταξίδι προς τη Νέα Υόρκη. Έχει κάνει πολλές ατομικές εκθέσεις ενώ έργα του βρίσκονται σε μεγάλες ιδιωτικές συλλογές και μουσεία σε όλο τον κόσμο. Το έργο του εξωφύλλου «*Samaras, Lucas, Untitled*», 2019, pure pigment on paper print, framed, Courtesy The Pace Gallery, NY εκτίθεται τώρα στην ομαδική έκθεση «*Θέσεις Αντίθεσης-Σύνθεσις. Στην τροχιά των Αλλαγών*» σε επιμέλεια Κατερίνας Κοσκινά στο Ocean Flower Island στην Κίνα.

Info~DIET

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΜΑΥΡΟ ΛΙΘΑΡΙ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

Η νέα Μύκονοοοοοοο.

ΕΡΧΕΤΑΙ Η ΕΒΔΟΜΑΔΑ EUROVISION

Άντε πάλι delivery, μόλις είπαμε να γλιτώσουμε από τις πτήσεις.

AEGEON BEACH HOTEL

Μια ωραία πρόταση για όσους θέλουν θάλασσα, Σούνιο και ήσυχο ύπνο με θέα τον φωτισμένο ναό.

«ΜΥΘΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ»

Ακούστε τα podcast του Γιώργου Παυριανού στο athensvoice.gr
Σαν παλιό, καλό ραδιόφωνο του Τρίτου Προγράμματος.

TA SHOPS ΤΩΝ ΓΚΑΛΕΡΙ & ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Η καλύτερη λύση για δώρα σε Έλληνες ή ξένους (κυρίως στους δεύτερους) φίλους σας. Διαθέτουν τον ανθό του ελληνικού design.

ΕΝΑ ΧΑΪΚΟΥ

«Πιστέ μου φόβε είσαι ο τελευταίος που θα μ αφήσεις»
(Χάρης Μελιτάς, «Ελαφρόπετρα», εκδ. Μανδραγόρας)

ΑΓΡΙΟΓΟΥΡΟΥΝΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΚΑΛΗ

Ήρθαν τα άγρια να διώξουν τα ήμερα.

RAYA APP

Η ηριβέ πλατφόρμα γνωριμιών γίνεται η νέμεσις των διασήμων.

ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΑ ΣΤΟ INSTAGRAM

Βλέπω μια νέα «μόδα» να εμφανίζεται δειλά-δειλά και μου φεύγει η ψυχή. Η υιοθεσία είναι μια πολύ σοβαρή και ιδιωτική υπόθεση για να την ποστάρεις σε συνέχειες.

ΕΙΔΕΧΘΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Έχει ξεφύγει εντελώς το έγκλημα στην Ελλάδα. Οι περιγραφές ξεπερνούν κάθε φαντασία.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΛΟΥΛΟΣ

Τίτλοι τέλους για το «Στην υγεία μας, βρε παιδιά». Καλά, κι οι Πυξ-Λαξ κι οι Σκόρπιονες τα ίδια λέγανε.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΡΩΝΟΠΑΡΤΙ

Αλλά οι σκουπιδοτόποι στις πλατείες και τους μπαρόδρομους, παραμένουν.

ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΕΛΟΝ ΜΑΣΚ ΜΕ ΣΟΥΠΕΡ ΤΑΧΥΤΗΤΕΣ

Αν αποκτήσει ποτέ η Ελλάδα γρήγορο ίντερνετ, εγώ να γίνω Γιουσέιν Μπολτ.

ATHENS VOICES

★ ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΤΗΚΑΝ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ★

Ρεπόρτερ σε 7χρονο πιτσιρικά:
-Ποια είναι τα συναισθήματά σου που τη Δευτέρα ξεκινάς σχολείο;
-Κατ' αρχήν δεν είναι πολλή η χαρά μου γιατί, εντάξει, από τη μισή μεριά της χαράς μου είναι ότι θα πάω να δω τους φίλους μου...

(συνεχίζει):
...θα παίξουμε, εντάξει, αυτό είναι καλό. Αλλά από την άλλη είναι ότι κουράζομαι πολύ.

(συνεχίζει):
-Κουράζεσαι; Γιατί, τι κάνεις;
-Ε, είναι το θέμα ότι διαβάζω πολλή ώρα και με πιάνει το χέρι μου...

(συνεχίζει):
-Κάτι μου λέει ότι περίμενες ότι δεν θα πας σχολείο φέτος. Ή κάνω λάθος;
-Ναι, σωστά. Θέλω να πάω στην Κρήτη, εκεί που είναι η γιαγιά μου και ο παππούς μου, στον Άγιο Νικόλαο.
(Open, Σάββατο βράδυ)

«Ο μεγάλος χαμός γίνεται οκτώ το βράδυ και μετά ξανά, έντεκα παρά τέταρτο».

(Ταξιτζής για το κυκλοφοριακό, μετά το άνοιγμα της εστίασης. Παρασκευή βράδυ)

«Σιγά, μωρέ, που δεν έχει μουσική. Ανοιξαμε ένα κινητό εκεί πέρα, και ακούγαμε».

(Συζήτηση 20άρηδων. Οδός Αθηνάς, Σάββατο πρωί)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ
→ panikoval500@gmail.com

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΜΕΛΑΝΩΜΑΤΟΣ

& ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΔΕΡΜΑΤΟΣ **9-13 ΜΑΪΟΥ**

Μελάνωμα:
Πώς μπορούμε να
προφυλαχθούμε

Η αυξανόμενη
συμβολή της
ανοσοθεραπείας
στην αντιμετώπιση
σοβαρών
μορφών καρκίνου
την κατατάσσει
σε πολύτιμο όπλο
στη μάχη κατά του
μελάνωματος.

Ο καρκίνος του δέρματος αποτελεί ένα από τα 10 είδη καρκίνων που εμφανίζονται πιο συχνά στους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς. Παγκοσμίως, το μελάνωμα παρουσιάζει αύξηση τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες. Στην Ελλάδα, υπολογίζεται ότι το 2020 εμφανίστηκαν 1.319 νέες περιπτώσεις δερματικού μελάνωματος, με τους άνδρες να υπερτερούν σε σχέση με τις γυναίκες (περίπου 566 γυναίκες και 747 άνδρες) και καταγράφηκαν συνολικά 295 θάνατοι (189 άνδρες - 106 γυναίκες).

Τι είναι το μελάνωμα

Το μελάνωμα, η πιο σοβαρή μορφή καρκίνου του δέρματος, χαρακτηρίζεται από ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των κυττάρων που παράγουν χρωστικές και πρόκειται για έναν από τους πιο συχνούς τύπους καρκίνου που εκδηλώνεται σε νεαρά ενήλικα άτομα - ειδικά στις γυναίκες. Η νόσος προσβάλλει άτομα όλων των ηλικιών, η μέση ηλικία διάγνωσης, στην Ελλάδα, είναι τα 65 έτη, ωστόσο το μελάνωμα δεν είναι σπάνιο μεταξύ ατόμων ηλικίας κάτω των 30 ετών. Τα μελανώματα είναι δυνατό να εκδηλωθούν σε οποιοδήποτε σημείο του δέρματος, ακόμη και σε περιοχές που δεν εκτίθενται στον ήλιο, ωστόσο είναι πιθανότερη η έναρξη της εκδήλωσής τους σε συγκεκριμένες περιοχές του σώματος, όπως πρόσωπο και ο αυχένας. Τα πιο συχνά σημεία εντόπισης στους άνδρες είναι ο κορμός (θώρακας και ράχη) ενώ στις γυναίκες τα πόδια,

Αιτίες εμφάνισης και συμπτώματα του μελάνωματος

Η αιτιολογία του μελάνωματος είναι σύνθετη και αποδίδεται σε διάφορους ενδογενείς και περιβαλλοντο-λογικούς παράγοντες. Ο κυριότερος από τους ενδογενείς παράγοντες είναι το ανοιχτόχρωμο δέρμα και η παρουσία πολλαπλών σπίλων («ελιών»), ενώ από τους περιβαλλοντολογικούς παράγοντες ο σημαντικότερος είναι η υπέρμετρη έκθεση στην ηλιακή ακτινοβολία, ιδιαίτερα κατά την παιδική ηλικία. Η εμφάνιση μιας νέας κηλίδας στο δέρμα - το μέγεθος, το σχήμα και το χρώμα της οποίας αλλάζει ή μία κηλίδα με διαφορετική εικόνα - είναι ένα σημαντικό προειδοποιητικό σημάδι μελάνωματος και θα πρέπει να ελέγχεται από γιατρό.

Ο κανόνας **ABCDE** περιγράφει τα χαρακτηριστικά των σπίλων που ενδέχεται να είναι μελανώματα και αποτελεί ένα χρήσιμο μέσο καθοδήγησης για την παρακολούθηση των αλλαγών του δέρματος:

● **Asymmetry** - Ασυμμετρία: Η μία πλευρά δια-

φέρει από την άλλη

● **Borders** - Όρια: Τα όρια είναι ακανόνιστα
● **Color** - Χρώμα: Ο σπίλος ή η κηλίδα δεν έχουν ομοιόμορφο χρώμα (εμφανίζουν διαφορετικό χρώμα ή απόχρωση)

● **Diameter** - Διάμετρος: Η διάμετρος είναι μεγαλύτερη από 6 χιλιοστά (αν και τα μελανώματα ενδέχεται κάποιες φορές να είναι μικρότερα)

● **Evolution** - Εξέλιξη: Αλλάζει το μέγεθος, το σχήμα ή το χρώμα της κηλίδας

Πρόληψη και προστασία

Η απόλυτη πρόληψη του μελάνωματος δεν είναι εφικτή, ωστόσο υπάρχουν τρόποι με τους οποίους είναι δυνατό να μειώσουμε τον κίνδυνο εκδήλωσής του. Ο κυριότερος τρόπος μείωσης του κινδύνου εμφάνισης μελάνωματος είναι η προστασία έναντι της υπερϊώδους ακτινοβολίας που καταστρέφει το DNA των κυττάρων του δέρματος και επηρεάζει τα γονίδια που ελέγχουν την ανάπτυξη των κυττάρων του δέρματος. Γι' αυτό είναι σημαντική η προστασία από τον ήλιο, κύρια πηγή υπερϊώδους ακτινοβολίας, κάθε φορά που βγαίνουμε από το σπίτι, ακόμη και σε συννεφιασμένες ημέρες.

● **Αναζητήστε σκιερά μέρη:** Η έκθεση στην υπερϊώδη ακτινοβολία είναι μεγαλύτερη μεταξύ 10 π.μ. και 4 μ.μ. Εάν είναι απαραίτητο να κυκλοφορείτε αυτές τις ώρες, αναζητήστε σκιερά μέρη π.χ. ένα δέντρο, μία ομπρέλα ή κάποια τέντα.

● **Φοράτε καπέλο:** Προσπαθήστε να βρείτε ένα καπέλο με πλατύ γείσο - με φάρδος τουλάχιστον 5 έως 7 εκατοστά - για να προστατέψετε το πρόσωπο, το μέτωπο, τα αυτιά και τον αυχένα σας.

● **Καλύψτε το δέρμα σας:** Χρησιμοποιείτε ρούχα με πυκνή πλέξη ή ύφανση και αποφύγετε τις διάφανες μπλούζες. Θυμηθείτε ότι το φως μπορεί να διαπερνά, το ίδιο μπορούν να κάνουν και οι υπερϊώδεις ακτίνες.

● **Χρησιμοποιείτε αντηλιακό:** Το ίδρυμα για τον καρκίνο του δέρματος (Skin Cancer Foundation) συνιστά τη χρήση αντηλιακού ευρέος φάσματος (UVA/UVB) με δείκτη προστασίας 30 ή υψηλότερο για εκτεταμένες δραστηριότητες σε εξωτερικούς χώρους.

● **Φοράτε γυαλιά ηλίου:** Προστατέψτε τα μάτια σας και το ευαίσθητο δέρμα γύρω από αυτό. Επιλέξτε ένα ζευγάρι γυαλίων που μπλοκάρει τις ακτίνες UVA και UVB όσο το δυνατόν πιο κοντά στο 100%.

Ανοσοθεραπεία

Πολύτιμος σύμμαχός μας τα τελευταία χρόνια στη μάχη με το μελάνωμα είναι η ανοσοθεραπεία. Το κύριο χαρακτηριστικό των καρκινικών όγκων, όπως και του μελάνωματος, είναι να ξεγελούν τα κύτταρα που παράγει το ανοσοποιητικό σύστημα του οργανισμού μας με αποτέλεσμα οι καρκινικοί όγκοι να «επιβιώνουν» και συχνά να εξαπλώνονται στον οργανισμό. Αυτό που κάνουν οι ανοσο-ογκολογικές θεραπείες - ανοσοθεραπείες είναι να ενεργοποιούν τον ανοσοποιητικό μηχανισμό, εμποδίζοντας τα καρκινικά κύτταρα να «ξεγελούν» τα κύτταρα του ανοσοποιητικού, δηλαδή τα T-λεμφοκύτταρα. Έτσι, αυτά αναγνωρίζουν με τη σειρά τους τα καρκινικά κύτταρα, προσκολλώνται πάνω τους και τα εξολοθρεύουν.

Ήδη αυτή τη στιγμή είναι διαθέσιμες ανοσοθεραπείες που μπορεί να οδηγήσουν σε πιθανή ίαση των ασθενών με μελάνωμα πρώιμου και σε αύξηση της συνολικής επιβίωσης σε προχωρημένη νόσο. Παράλληλα, υπάρχουν μακροπρόθεσμα δεδομένα επιβίωσης σε ασθενείς με προχωρημένη νόσο που έλαβαν ανοσοθεραπεία, με σχεδόν τους μισούς ασθενείς να επιβιώνουν στην 5-ετία.

Μάλιστα, σε πρόσφατες κατευθυντήριες οδηγίες από διεθνείς επιστημονικές εταιρείες (NCCN, ESMO, EORTC) οι ανοσοθεραπείες (anti PD-1 θεραπείες ως μονοθεραπεία ή σε συνδυασμό με anti CTLA-4) συστήνονται σε όλους τους ασθενείς με προχωρημένο/μεταστατικό μελάνωμα ανεξαρτήτως έκφρασης BRAF V600. ●

ΜΕΛΑΝΩΜΑ

Επανάσταση έχει φέρει η ανοσοθεραπεία στη διαχείριση ασθενών με διάφορους τύπους καρκίνου

Συνέντευξη στη
ΣΟΦΙΑ ΝΕΤΑ

Το μελάνωμα είναι η πιο επικίνδυνη μορφή καρκίνου του δέρματος και αποτελεί μία σημαντική απειλή για την δημόσια υγεία, καθώς τα νέα περιστατικά αυξάνονται συνεχώς στον δυτικό κόσμο, επισημαίνει ο **Απόστολος Λασκαράκης MD, MSc, Ογκολόγος-Παθολόγος, Διευθυντής Ογκολογικό Τμήμα Ιατρικό Κέντρο Αθηνών**, Ειδ. Γραμματέας Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης Μελανώματος. Χαρακτηριστικά στις ΗΠΑ το 2019 διαγνώστηκαν 96.480 νέες περιπτώσεις μελανώματος και σημειώθηκαν 7.230 θάνατοι από την συγκεκριμένη ασθένεια, ενώ αποτελεί τον κακοήγη όγκο με την μεγαλύτερη αύξηση νέων περιστατικών στους άνδρες και τον δεύτερο αντίστοιχα μετά τον καρκίνο του πνεύμονα στις γυναίκες.

Επιβαρυντικοί παράγοντες και πώς εμφανίζονται. Παράγοντες κινδύνου αποτελούν η εντατική, διαλείπουσα έκθεση στην υπεριώδη ακτινοβολία Α και Β, μέσω έκθεσης στον ήλιο, είτε μέσω σαλονιών τεχνητού μαυρίσματος. Επίσης φαίνεται ότι επανειλημμένα ηλιακά εγκαύματα σε παιδική ηλικία είναι επιβαρυντικοί παράγοντες. Τα ανοιχτόχρωμα άτομα με φωτοτύπο Ι και ΙΙ καθώς και αυτά με πολλαπλούς σπίλους (ελιές) δέρματος ή δυσπλαστικούς σπίλους έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο ανάπτυξης της νόσου. Η κληρονομικότητα παίζει σπουδαίο ρόλο στο μελάνωμα. Ο κίνδυνος είναι μέγιστος αν ένας στενός συγγενής (μητέρα, πατέρα, αδελφία ή παιδιά) είχε μελάνωμα, ενώ έχουν αναγνωρισθεί και συγκεκριμένα γονίδια που συνδέονται με την ανάπτυξη της νόσου. Τέλος παράγοντες κινδύνου αποτελούν η ανοσοκαταστολή και το ατομικό ιστορικό μελανώματος.

Μια ύποπτη μελανοκυτταρική βλάβη συχνά διαφέρει από τους άλλους σπίλους (ελιές) του ασθενούς, στο χρώμα, το σχήμα, το μέγεθος και τα επιμέρους χαρακτηριστικά της (**σημείο «ασχημόπαπου» ή «ugly duckling» sign**). Επίσης συχνά η ύποπτη βλάβη παρουσιάζει επίμονο ή περιοδικό κνησμό, πόνο ή αιμορραγία. Τέλος υπάρχει ο κανόνας του ABCDE.

Αυτό είναι ένα εύχρηστο ακρωνύμιο όπου το «Α» αναφέρεται στην Ασυμμετρία, το «Β» στα όρια (Border), το «C» στο χρώμα (Color), το «D» στη διάμετρο (Diameter) και το «Ε» στην εξέλιξη (Evolution) της μελανοκυτταρικής βλάβης.

Πόσο σημαντική είναι η έγκαιρη διάγνωση του Μελανώματος; Η πρόγνωση είναι άριστη σε αρχικό στάδιο, όπου σε μελανώματα πάχους μικρότερου του 1 χιλιοστού η πενταετής επιβίωση υπερβαίνει το 90%. Για μελανώματα πάχους μεγαλύτερου του 1 χιλιοστού τα ποσοστά πενταετούς επιβίωσης κυμαίνονται μεταξύ 50-90% ανάλογα με το πάχος του μελανώματος και την ύπαρξη εξέλιξης, ενώ όταν υπάρχει μετάσταση σε τοπικοπεριοχικούς λεμφαδένες (στάδιο ΙΙΙ) τα ποσοστά επιβίωσης κυμαίνονται μεταξύ 20-70% ανάλογα με το λεμφαδενικό φορτίο της νόσου. Δυστυχώς ιστορικά, σε περίπτωση μεταστατικής νόσου, τα ποσοστά πενταετούς επιβίωσης δεν ξεπερνούσαν το 15-20%.

Δηλαδή το μελάνωμα θεραπεύεται; Η χειρουργική αντιμετώπιση είναι ο κύριος τρόπος θεραπείας του μελανώματος αρχικού σταδίου, **δεν είναι όμως αρκετή στις περιπτώσεις όπου υπάρχει εξάπλωση της νόσου σε τοπικούς λεμφαδένες (στάδιο ΙΙΙ).** Στην περίπτωση αυτή ο ασθενής ωφελείται σημαντικά εάν λάβει συμπληρωματική θεραπεία από τον ειδικό Ογκολόγο Παθολόγο, πεδίο όπου υπάρχουν σημαντικές εξελίξεις, με την έγκριση από τον Ευρωπαϊκό Ορ-

γανισμό Φαρμάκων (European Medicines Agency, EMA), παραγόντων ανοσοθεραπείας, όπως η νιβολουμάμπη (Nivolumab) και η πεμπρολιζουμάμπη (Pembrolizumab), δύο anti-PD1 αναστολέων, αλλά και ενός συνδυασμού στοχευτικών παραγόντων έναντι των γονιδίων BRAF και MEK (Dabrafenib + Trametinib), σε περίπτωση που ο ασθενής φέρει τη μετάλλαξη του γονιδίου BRAF, με βάση αποτελέσματα από μεγάλες διεθνείς, τυχαίοποιημένες κλινικές μελέτες φάσης ΙΙΙ.

Έχει αλλάξει κάτι τα τελευταία χρόνια στη διαχείριση των ασθενών με μελάνωμα; Σε ό,τι αφορά στη θεραπεία του **μεταστατικού μελανώματος**, τα τελευταία χρόνια έχουν επιτευχθεί σημαντικές εξελίξεις που έχουν **αλλάξει τη φυσική πορεία της δύσκολης αυτής νόσου, δίνοντας ελπίδα στους ασθενείς.**

Το μελάνωμα αποτελεί ένα **πρότυπο θεραπείας για τις στοχευμένες θεραπείες, μέσω της αναστολής του μονοπατιού της MAP κινάσης** και ειδικά της οδηγού μετάλλαξης του BRAF που υπάρχει σε ποσοστό 45-50% των περιπτώσεων, με εγκεκριμένους συνδυασμούς BRAF + MEK αναστολέων, όπως Dabrafenib + Trametinib και Vemurafenib + Cobimetinib και πλέον πρόσφατα του συνδυασμού Encorafenib + Binimetinib, **αλλά και για την ανοσοθεραπεία**, καθώς και για συνδυασμούς αυτών.

Τα τελευταία χρόνια ακούμε συχνά για την επανάσταση που έχει φέρει η ανοσοθεραπεία στη διαχείριση ασθενών που αντιμετωπίζουν διάφορους τύπους καρκίνου. Υπάρχουν πλε-

Η ανοσοθεραπεία αποτελεί «βασικό πυλώνα» της θεραπείας του μεταστατικού μελανώματος, μέσω εγκεκριμένων παραγόντων, όπως οι αναστολείς των σημείων ελέγχου του ανοσοποιητικού

ονεκτήματα της ανοσοθεραπείας στην καταπολέμηση του μελανώματος; Ειδικά η ανοσοθεραπεία αποτελεί «βασικό πυλώνα» της θεραπείας του μεταστατικού μελανώματος, μέσω εγκεκριμένων παραγόντων, **όπως οι αναστολείς των σημείων ελέγχου του ανοσοποιητικού (checkpoint inhibitors: Ipilimumab, Nivolumab και Pembrolizumab)**, θεραπειών με αποδεδειγμένο όφελος επιβίωσης για τους ασθενείς, ανεξαρτήτως ύπαρξης μετάλλαξης του γονιδίου BRAF, με τους anti-PD1 παράγοντες Nivolumab και Pembrolizumab, να έχουν ως μονοθεραπεία, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σε σχέση με το Ipilimumab στην πρώτη γραμμή θεραπείας των ασθενών. Στο συνέδριο ESMO 2019, **ο συνδυασμός ανοσοθεραπείας, αυτός του Ipilimumab με το Nivolumab**, κατόρθωσε να επάγει για πρώτη φορά στο μεταστατικό μελάνωμα ποσοστά πενταετούς ολικής επιβίωσης της τάξης του 52%, έναντι 44% περίπου της μονοθεραπείας με το Nivolumab στην πρώτη γραμμή θεραπείας των ασθενών και με υψηλά ποσοστά ανταπόκρισης στη θεραπεία της τάξης περίπου 60% για ασθενείς με μεταστατικό μελάνωμα. Τέλος βρίσκονται σε εξέλιξη **πολλές κλινικές μελέτες** που αξιολογούν συνδυασμούς των παραγόντων ανοσοθεραπείας μεταξύ τους, με εμβόλια ογκο-λυτικών ιών ή με στοχευτικούς παράγοντες.

Βέβαια πρόκειται για παράγοντες που έχουν ιδιαίτερο προφίλ τοξικότητας και για τη βέλτιστη αντιμετώπισή της, απαιτείται διεπιστημονική διαχείριση, που θα πρέπει να πραγματοποιείται από εξειδικευμένα κέντρα με τις κατάλληλες υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό. ●

Απόστολος Λασκαράκης MD, MSc, Ογκολόγος-Παθολόγος, Διευθυντής Ογκολογικό Τμήμα Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, Ειδ. Γραμματέας Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης Μελανώματος.

ΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

1,8 δισεκατομμύρια δόσεις εμβολίων των Pfizer-BioNTech θα παραλάβει η ΕΕ μέχρι το τέλος του 2023. Αυτό θα είναι και το μόνο εμβόλιο που θα κυκλοφορεί στη «γη-ραιά» ήπειρο καθώς η Astra Zeneca «αποκλείστηκε» λόγω της παροιμιώδους ασυνέπειάς της. Για όσους έχουν κάνει ήδη την πρώτη δόση, η χώρα μας έχει διασφαλίσει δόσεις εμβολίων και για τη δεύτερη.

34% των ενηλίκων στην ΕΕ έχουν λάβει τουλάχιστον μία δόση εμβολίου, όπως δήλωσε στο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών η επιτροπή της ΕΕ για την Υγεία και την Ασφάλεια των Τροφίμων, Στέλλα Κυριακίδου.

100 pole positions έχει κατακτήσει ο Lewis Hamilton μετά και την πρώτη θέση στα δοκιμαστικά του Grand Prix της Ισπανίας το περασμένο Σάββατο.

68 pole positions έχει κατακτήσει ο δεύτερος στη σχετική κατάταξη Michael Schumacher.

98 νίκες σε Grand Prix έχει πετύχει ο οδηγός της Mercedes, ο οποίος έχει σπάσει όλα τα ρεκόρ στη Formula 1.

3.000 θετικά self-test δηλώθηκαν στη σχετική πλατφόρμα πριν την επανέναρξη των διδύκων σχολικών μαθημάτων την περασμένη Δευτέρα, σύμφωνα με πληροφορίες του ΣΚΑΙ.

1,7 εκατ. άτομα είναι ο συνολικός πληθυσμός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μισοί εκ των οποίων δηλώθηκαν στην πλατφόρμα.

100 θέσεις εργασίας (από τις συνολικά 300) διασφαλίζονται άμεσα με την εξαγορά του εξοπλισμού του εργοστασίου της Πίτσας, από την ελληνική εταιρεία Pyramis, η οποία σχεδιάζει την άμεση μεταγκατάσταση του εξοπλισμού και την επαναλειτουργία του εργοστασίου.

100 επιπλέον θέσεις θα διασωθούν στη δεύτερη φάση, όταν δηλαδή το εργοστάσιο ξεκινήσει τη λειτουργία του.

120.000 τεμάχια θα πρέπει να παράγει το εργοστάσιο προκειμένου να είναι

2 λέξεις είναι αρκετές για να βεβηλώσουν τον σημαντικότερο ναό της Ορθοδοξίας, τον Ναό της Αγίας του Θεού Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη. Τα λαμπιόνια της επιγραφής που κρέμασε το καθεστώς Ερντογάν γράφουν «LAILANE ILLALLAH», δηλαδή «Ο Θεός είναι ένας και αυτός είναι ο Αλλάχ». Ακόμη βέβαια και αν για τους μουσουλμάνους είναι όπως τα λέει η επιγραφή, ο συγκεκριμένος ναός δεν χτίστηκε για να τιμήσει τον συγκεκριμένο Θεό. «Κις και χάλι μαύρο τα λαμπάκια Ερντογάν» ήταν το σχόλιο του αρμόδιου υπουργού Ανάπτυξης, Αδωνι Γεωργιάδη.

βιώσιμο.

150 στρέμματα στη Μαγούλα Αττικής ήταν η έκταση στην οποία η γερμανική BSH θα μετέφερε τις γραμμές παραγωγής, κίνηση με την οποία θα διασφαλιζόνταν μονομιάς η παραγωγή και όλες οι θέσεις εργασίας. Το 2011 ο -εκλεγμένος με το ΣΥΡΙΖΑ- δήμαρχος Ελευσίνας, Γιώργος Τσουκαλάς, αντιτάχθηκε στο σχέδιο και σε σχετικό δελτίο Τύπου ανέφερε ότι «με συντονισμένες ενέργειες του Λαού και της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούμε να πετύχουμε την ματαίωσή του». Τελικά τα κατάφερε.

5 εκατ. ευρώ ζητά με αγωγή του ο επιχειρηματίας Σάμψι Μιωνής από τον πρώην υπουργό Δημήτρη Παπαγγελόπουλο και «μέλη της συμμορίας» όπως χαρακτηρίστικα αναφέρει, για συκοφαντικές δηλώσεις που υποστηρίζει ότι έκανε ο υπουργός μετά την πρόσφατη κατάθεση του επιχειρηματία στην ανακρίτρια του Αρείου Πάγου, κ. Κωνσταντίνα Αλεβιζοπούλου.

2.20 επί 3.20 μετρημένο είναι το κελί που έχει φυλακιστεί ο ευρωβουλευτής της Χρυσής Αυγής, Γιάννης Λαγός, στις φυλακές υψίστης ασφαλείας Saint Gilles στο κέντρο των Βρυξελλών, σύμφωνα με

παράπονα που κάνει για τις συνθήκες κράτησής του. Λίγο μεγαλύτερο πάντως από την ιστορική καμαρούλα του γνωστού τραγουδιού.

95% των κρατούμενων στη συγκεκριμένη φυλακή είναι Άραβες που κραυγάζουν «Αλλάχου Ακμάρ», σύμφωνα πάντα με τα παράπονα του -κατά δήλωσή- πρώην Χρυσαιγίτη. Ο άνθρωπος που παρίστανε τον ταμπουκά ψάχνοντας αν μεταξύ των αστυνομικών που τον συνέλαβαν υπάρχει «ένας άντρας; Ένας, να παίξουμε ξύλο εμείς οι δύο», ίσως να φαντάζεται ότι στην Ελλάδα θα τον φιλοξενήσουν σε VIP κελί, κοντά στον Μένιο Φουρθιώτη.

30% αυξήθηκε η ζήτηση για παραθεριστικές κατοικίες στη χώρα μας το τελευταίο έτος και παρά την πανδημία, σύμφωνα με τον διεθνή Ιταλικό Ομίλο Cerved Group. Στην κορυφή των προτιμήσεων Γλυφάδα, Πάρος και Σαντορίνη, ενώ οι αγοραστές προέρχονται κυρίως από Αγγλία, ΗΠΑ, Κύπρο, Αυστραλία και Γαλλία.

60% μειώθηκαν οι ξένες επενδύσεις στο real estate συνολικά την ίδια περίοδο.

3428 Golden Visas μαζί με άδειες για αγορά ακινήτων δόθηκαν το 2019.

857 εκατ. ευρώ ήταν η συνολική αξία των αγορών από τους ανθρώπους που έλαβαν Golden Visa.

74% από όσους έλαβαν την Golden Visa ήταν Κινέζοι πολίτες.

9 νεκροί Παλαιστίνιοι στη Λωρίδα της Γάζας σε ένα μόνο 24ωρο ήταν το αποτέλεσμα επιθέσεων του Ισραηλινού στρατού την Κυριακή. Είχε προηγηθεί επίθεση με ρουκέτες από τη Χαμάς στην Ιερουσαλήμ λόγω των συνεχιζόμενων συγκρούσεων στην πρωτεύουσα.

Verba Volant

ΕΛΕΝΗ ΑΥΛΩΝΙΤΟΥ

«Ο Μπάντεν ακολουθεί πρόταση του κ. Τσίπρα για κατάργηση της πατέντας των εμβολίων και στις ΗΠΑ θα εφαρμοστεί. Στα καθ' ημάς ο κ. Μητσοτάκης είρων και κλεψιαστικός σε κάθε πρωτοβουλία που ξεπερνά το μπόι του και θέτει σε κίνδυνο τα κέρδη μεγάλων πολυεθνικών». Η πρώην βουλευτριά του ΣΥΡΙΖΑ αποκαλύπτει -εκ παραδρομής- τη γερμανική καταγωγή του νέου πλανητάρχη από το Μπάντεν-Μπάντεν του Μέλανος Δρυμού και μας δείχνει τι χάνουμε καθώς δεν ζούμε στις ΗΠΑ για να πάρουμε τη σπασμένη πατέντα και να φτιάξουμε οπτικό εμβόλιο.

ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΤΕΛΗΣ

«Δε θα προσλάβανα κάποιον με διδακτορικό αν μου έκανε αίτηση γιατί δείχνει ότι πιθανώς να είναι κάποιος άνθρωπος που δεν έχει απαραίτητως όρεξη για δουλειά». Η δήλωση του συμβούλου του Πρωθυπουργού σήκωσε θύελλα αντιδράσεων από τους άριστους διδάκτορες του ΣΥΡΙΖΑ. Πιο μεγάλη θύελλα σήκωσε η «προσχηματική» και «καθυστηρημένη» συγγένειά του, σύμφωνα με την ανακοίνωση του κόμματος. Ίσως στην Κουμουνδούρου θα προτιμούσαν μια απάντηση όπως «Βρε άντε από δω, λαμόγια, υποκριτές, που θα σας ζητήσουμε και συγγνώμη και θα διαγράψουμε το σύντροφο», την οποία έχει δώσει στο παρελθόν δικός τους «αψύς» βουλευτής, διδάσκοντας ήθος.

ΕΦΗ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ

«Είναι πραγματικά μια ευκαιρία αυτή, στην πραγματικότητα, η κανονικότητα δεν είναι ποτέ ευκαιρία για την αριστερά». Πρόκειται για τη συριζαϊκή εκδοχή του μασοϊκού «μεγάλη αναταραχή, υπέροχη κατάσταση». Κακώς στη ΝΔ το είδαν ως υπονόμευση της εθνικής προσπάθειας. Πρόκειται απλώς για την κυνική παραδοχή εκ μέρους της υποψήφιας «ταρίνας» ότι χωρίς πανδημία και αυθεντική συριζαϊκή γκρίνια, ουδείς θα έδινε σημασία στα λεγόμενά της.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΦΑΜΕΛΟΣ

«Τα ΕΛ.ΠΕ. είναι περιουσία του ελληνικού λαού. Το άνευ προηγουμένου «πασχαλιάτικο» δώρο απεμπόλησης του δικαιώματος του Δημοσίου να ορίζει την πλειοψηφία των μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο, αποτελεί μια νομικά και πολιτικά απαράδεκτη επιλογή». Σύντροφε, με όλο το θάρρος, περιουσία του ελληνικού λαού είναι το 35,5% της εταιρείας, το υπόλοιπο ποσοστό ανήκει σε ιδιώτες, οι οποίοι είναι δίκαιο να αποφασίζουν ποιος θα διοικεί την εταιρεία τους και όχι να εμπιστεύονται το κάθε κομματικό στέλεχος που βλέπει τις διάφορες εταιρείες ως ευκαιρία για ρουσφέτια. ●

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΟΜΙΧΛΗ

Σύμβολο της σημερινής αριστεράς είναι ο αγανακτισμένος άνθρωπος, ο εξεγερμένος εναντίον φαντασιωτικών τυράννων – ο άνθρωπος που χτυπάει το κεφάλι του στον τοίχο.

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Η αποτυχία των Ποδέμος στην Ισπανία και η σταθερή άνοδος, ή η αμετάκλητη σταθερότητα, του RN της Μαρίν Λεπέν στη Γαλλία είναι μόνο δύο παραδείγματα της αποτυχίας της ευρωπαϊκής αριστεράς – δύο ενδείξεις του γεγονότος, που αιφνιδιάζει τους αφοσιωμένους στην αριστερή παράταξη, ότι οι πολυκαϊδεμένες τους μάζες μπορούν να στραφούν, στη διάρκεια όχι μόνο μιας βιολογικής αλλά μιας εκλογικής γενιάς, από τη ριζοσπαστική αριστερά στη ριζοσπαστική δεξιά. Στην πραγματικότητα, μόνο στην Ελλάδα η αριστερά διατηρεί ευρεία λαϊκή βάση: η πολιτική στήριξη στην ελληνική αριστερά είναι μεταφυσική• δεν σχετίζεται με τις πράξεις και τα πρόσωπα, ούτε επηρεάζεται από τα ηθικά και πολιτικά σφάλματα – στην Ελλάδα, αριστερός γεννιέσαι• έχεις αριστερή καλωδίωση και με αυτή προχωρείς, αμετανόητος, μέχρι τα βαθιά γεράματα.

Αν συμβαίνει παντού το ίδιο, κι αν συμβαίνει, δεν συμβαίνει με τον ίδιο τρόπο. Στη Γαλλία, πολλοί αριστεροί διανοούμενοι αναγνωρίζουν ότι η αριστερά βαδίζει σ' ένα τοπίο ομίχλης και προειδοποιούν, εδώ και κάμποσα χρόνια, για «την επιστροφή της δεκαετίας του 1930» – για ένα συσχετισμό εξτρεμιστικών δυνάμεων με ορίζοντα όχι μόνο την πόλωση αλλά τις εμφύλιες συγκρούσεις χαμηλής και μεσαίας έντασης. Η διαρκής υπενθύμιση της δεκαετίας του 1930 είναι βεβαίως ένα αριστερό κλισέ, το μοτίβο της φοβίας και της απειλής για την αέναη επιστροφή του φασισμού – όχι του κόκκινου φασισμού• ο κόκκινος δεν περιλαμβάνεται στην αριστερή ρητορική. Ωστόσο, σε όλη την Ευρώπη ακούγονται ερωτήματα εκ μέρους της ίδιας της αριστεράς: τι απέγιναν οι ταξικοί αγώνες; Γιατί η αριστερά έχει επικεντρωθεί στη δήθεν αστυνομική βία (ένα σπάνιο φαινόμενο συγκριτικά με το παρελθόν), στον ρατσισμό (ακόμα σπανιότερο συγκριτικά με το παρελθόν) και στα δικαιώματα των «εγχρώμων» λες και οι άνθρωποι είναι μπλε με πράσινες βούλες; Γιατί στηρίζει τους ισλαμιστές και βρίσκει πάντοτε δικαιολογίες για τις τριτοκοσμικές θηριωδίες; Γιατί αντικατέστησε τον υπερήφανο εργάτη με τον άνθρωπο-θύμα; Ποιο είναι το όφελος από την τιμωρία των απογόνων των αποικιοκρατών έξι δεκαετίες μετά το τέλος της αποικιοκρατίας; Και εν τέλει: πού θα οδηγήσει το μίσος που καλλιεργεί με τόση μικροψυχία και εκδικητικότητα;

Αν εξετάσει κανείς τη σύγχρονη αριστερή βιβλιογραφία, την παραγωγή αριστερής σκέψης, διαπιστώνει πως η αριστερά έχει υιοθετήσει οπτική και πρόγραμμα κοινωνικού

κατατεμαχισμού: γυναίκες εναντίον αρσενικών γουρουνιών —μια ιδέα που είχε επικρατήσει για λίγο στη δεκαετία του 1970, πλην όμως τότε οι φεμινίστριες δεν υποδύονταν τα ευπαθή άνηθ—, «μαύροι» εναντίον «λευκών», ομοφυλόφιλοι, τρανς και τα τοιαύτα εναντίον ετεροφυλοφίλων, οικοφασίστες εναντίον φιλελευθέρων. Οι εσωτερικές διαμάχες διασταυρώνονται και αλληλοκαλύπτονται: καθώς η αριστερά τις υποδαυλίζει, το σύμβολό της γίνεται σήμερα ο αγανακτισμένος άνθρωπος, ο εξεγερμένος εναντίον φαντασιωτικών τυράννων — ο άνθρωπος που χτυπάει το κεφάλι του στον τοίχο. Η αριστερά έχει γίνει πιο ηθικολογική από ποτέ, πιο μεσοσιανική από ποτέ: η σκέψη και η γλώσσα της είναι η σκέψη και η γλώσσα του Ευαγγελίου.

Ο Μαρξ, ο Ζωρές, ο Προυντόν γυρίζουν στον τάφο τους. Μιας και στην εποχή μας οι άνθρωποι δεν διαβάζουν αλλά σερφάρουν σε κείμενα και διαδικτυακά σχόλια επί άλλων σχολίων, κανείς, σχεδόν κανείς, δεν ερευνά πια τις ρίζες της αριστεράς. Κανείς δεν αναρωτιέται: τι θα έκανε ο Ζαν Ζωρές σ' αυτή ή στην άλλη περίπτωση; Ποια θα ήταν η συμβουλή του Ένγκελς; Θα αποδεχόταν ποτέ η Ρόζα Λούξεμπουργκ την κλάψα των γυναικών στη Δύση και τον πειρασμό της μπουρκάς; Τι θα σκεφτόταν ο Γ. Μπ. Ντυμπόις για τη σημερινή κατάσταση της αφροαμερικανικής κοινότητας; Θα συμφωνούσε με το σύνθημα "Black Lives Matter"; Θα μπορούσαν όλοι αυτοί να συζητήσουν με έξαλλους αντιρατσιστές, με ισλαμοφεμινίστριες, με ικοτρομοκράτες, με φιλοπαλαιστίνιους αντισιμηίτες, με όλη εκείνη την αλλόκοτη αριστερή πανίδα που έχει αποκτήσει έμμονες ιδέες εθνοτικής καταγωγής, φύλου και σεξουαλικότητας;

Ακόμα και τα υπολείμματα των κομμουνιστικών κομμάτων, που προβάλλουν την ταξική διαλεκτική και τη φτώχεια, έχουν κινηθεί προς τον μικροαστικό ριζοσπαστισμό. Αλλά, αν και τα κομμουνιστικά κόμματα προτείνουν με απεχθή τρόπο, απεχθή καθεστώτα, απολαμβάνουν τον σεβασμό εκ μέρους της μεταμοντέρνας αριστεράς η οποία με τα «αντί» κινήματά της αποθεώνει και ταυτοχρόνως μετουσιώνει την κομμουνιστική καθαρότητα, τον κομμουνιστικό πουριτανισμό, την πεισματική επανάληψη συνθημάτων και στόχων του 19ου αιώνα. Αν και η αριστερά φαίνεται πολυδιασπασμένη, παραμένει συμπαγής μπροστά στην επάρατη δεξιά και στους όχι λιγότερο επάρατους φιλελέδες.

Οι αριστεροί που διαφωνούν με αυτή την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα, αναγνωρίζουν ότι η αριστερά έχει τροφοδοτήσει τη δεξιά —συχνά μάλιστα

εκείνη την παράταξη που χαρακτηρίζει «ακροδεξιά»— αναθέτοντάς της την ορθολογική οικονομική πολιτική, την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, την αντιμετώπιση του ισλαμικού εισοδισμού και τη διατήρηση της έννομης τάξης. Τι κάνει σήμερα η αριστερά: υπονομεύει την οικονομία με παράλογες διεκδικήσεις, απεργίες, αναχαίτιση επενδύσεων· υπονομεύει την ευρωπαϊκή ιδέα με αντιευρωπαϊκές θέσεις· υπονομεύει τον ευρωπαϊκό πολιτισμό με την ενθάρρυνση του ισλαμικού κοινοτισμού και γενικότερα με την προπαγάνδα περί πολιτισμικού σχετικισμού. Η δράση της δεν είναι δημιουργική, είναι διαλυτική· δεν έχει πρακτική αξία· έχει μόνο ιδεολογικό και κοινωνιολογικό περιεχόμενο.

Όλο και περισσότερο, παντού στον κόσμο, η αριστερά εκπροσωπεί μεσαία στρώματα, πτυχιούχους, «εναλλακτικά» διαβιούντες· όχι εργάτες, όχι κατοίκους λαϊκών συνοικιών. Πρόκειται για μια παράταξη που ζυμώνεται μέσα στα πανεπιστήμια από μικροδιανοούμενους και μικρολογίους για να μεταδοθεί σε μια νεολαία από κακομαθημένους και μαμόθρεφτα, σε μια γενιά snowflakes. Στο μεταξύ, στον αληθινό κόσμο, ακόμα και σε πλαίσιο σχετικής ευημερίας και Πρόνοιας, το 20% του πληθυσμού δυσκολεύεται να βρει τη θέση του στην κοινωνία και να διατηρήσει την αξιοπρέπειά του. Ουδείς ενδιαφέρεται γι' αυτούς — γιατί; Είναι «ομοφοβικοί», «συντηρητικοί», «εθνικιστές» και τα λοιπά· κοντολογίς, δεν αξίζουν την προσοχή της αριστεράς με το υψηλό ηθικό ανάστημα και τις μεγάλες ιδέες.

Οι αξίες του οικουμενισμού χάνονται σ' αυτό το τοπίο της ομίχλης: το κοσμικό κράτος, η αναγνώριση του παρελθόντος ως παρελθόντος (και όχι ως συνεχιζόμενου παρόντος), η αποτροπή της δημιουργίας ξεχωριστών κοινωνικών θυλάκων θεωρούνται αναχρονισμοί για τη σημερινή αριστερά. Στην πραγματικότητα, το ότι έχει χάσει τον δρόμο της οφείλεται, εν μέρει, στον δικό της αναχρονισμό: στο ότι βλέπει τον σημερινό κόσμο ως συνέχεια της αποικιοκρατικής εποχής πριν από την καθολική ψηφοφορία και πριν από το κράτος δικαίου, και τον εαυτό της ως ένα μείγμα από αναρχικούς, σοσιαλιστές, κομμουνιστές, μηδενιστές και τρομοκράτες όπως ήταν στον 19ο αιώνα. Επιμένοντας σ' αυτή τη συγχώνευση, επεκτείνεται σε όλες τις αντισυστημικές ομάδες η καθεμιά από τις οποίες αναφωνεί «Η αριστερά είμαστε εμείς!» (και όχι οι άλλοι). Έτσι, δημιουργείται μια υπόγεια διάβαση ανάμεσα στον αριστερό και στον ακροδεξιό συστημικό χώρο που οι περισσότεροι εκ φύσεως ιδεολόγοι αρνούνται να δουν, αλλά που ο απλός ψηφοφόρος διανύει με ένα αβίαστο βήμα. **Α**

ONASSIS

<https://onassis.link/a-live>

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΣΤΟ YouTube ΤΟΥ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΩΝΑΣΗ
16.05.2021 | 23:00

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΩΝΑΣΗ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΗΝ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

onassis.org

STAGES A/LIVE BAZOOKA AT LAB ART

Φωτογραφία: Αλέξανδρος Αβραμίδης

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

Ψηφιακό New Deal για την Ελλάδα

Του ΜΑΚΗ ΠΡΟΒΑΤΑ
Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

N

εσωτερικός σημαίνει οργανωτικός, συνειδητός και η σκέψη να είναι ο κύριος και ο ισχυρότερος τρόπος δράσης σου. Ταυτόχρονα, μέσα από όλα αυτά, ο νεωτερικός έχει μπροστά του ορθάνοιχτο το πεδίο της γνήσιας, δημιουργικής φαντασίας. Κάποιος που δεν μας γνωρίζει ως χώρα, αν μας έκρινε από το έργο που κάνει το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, θα συμπέρανε ότι είμαστε από τις πιο σύγχρονες, τις πιο νεωτερικές χώρες του κόσμου. Δεν είμαστε ακόμα, όμως η δουλειά που γίνεται στο υπουργείο αυτό, και η τεράστια αποδοχή που έχει από τον κόσμο, δείχνει ότι μπορούμε να γίνουμε, ιδίως τώρα που βρήκαμε τον δρόμο. Η συνάντησή μας με τον Κυριάκο Πιερρακάκη έγινε στο υπουργείο του Μεγάλη Πέμπτη το μεσημέρι...

Με όσα συμβαίνουν στο δικό σας υπουργείο, λες «κοίτα να δεις, υπήρχαν αυτές οι δυνατότητες». Παλιά λέγαμε, «έχει δυνατότητες ο Έλληνας, αλλά...». Η δυνατότητα είχε μετατραπεί σε έναν ευσεβή πόθο, τώρα σημαίνει «πραγμάτων κάτι, σε επίκαιρο χρόνο». Το αντιλαμβανόμαστε ως μία απελευθέρωση δυνατοτήτων που ήδη υπήρχαν. Μεταξύ μας, κάνουμε μία παρομοίωση που λέγεται στον χώρο της Πληροφορικής: η χώρα είχε το hardware, αλλά δεν είχε το software. Είχε την υποδομή, εννοώντας κυρίως ανθρώπινους πόρους, για να πετύχει πράγματα, αλλά δεν είχε το software, δηλαδή τους σωστούς κανόνες, την κατάλληλη στρατηγική, την ευθυγράμμιση τομέων. Όλα αυτά βήμα-βήμα κατοχυρώνονται. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι μία αλλαγή φιλοσοφίας. Στο πλαίσιο της ερώτησής σας, επιδιώξαμε να σβήσουμε το «αλλά» στα θέματα τα οποία χειριζόμαστε.

Έχουμε αναγάγει το «έτσι είμαστε εμείς οι Έλληνες» σε μία χαριτωμένη ιδιαιτερότητά μας, που σημαίνει ότι δεν ολοκληρώνουμε τα πράγματα ή βρίσκουμε άλλους τρόπους να τα προχωρήσουμε. Εντέλει, αποδεικνύεται ότι οι Έλληνες είμαστε «και αλλιώς», ορθολογιστές και οργανωτικοί...

Δεν πιστεύω στις απλουστευμένες εικόνες. Το «έτσι είμαστε» δεν πρέπει, και κατ' έμέ δεν χρειάζεται, να αναιρεθεί. Απλώς πρέπει να «φωτίσεις» τις πιο καλές πλευρές και να χτίσεις επάνω σε αυτές. Για παράδειγμα, νομίζω ότι το σύστημα εμβολιασμού και τα ψηφιακά συστήματα τα οποία έχουμε φτιάξει, αθροίζόμενα δείχνουν πως η χώρα έχει ένα πολύ καλό έμψυχο δυναμικό, και πως, χτίζοντας επάνω στις υφιστάμενες δυνατότητες, μπορείς πολύ γρήγορα να παράξεις αποτελέσματα. Το σύστημα του εμβολιασμού το χρησιμοποιώ ως παράδειγμα, επειδή οι περισσότερες από τις χώρες οι οποίες νοούνται ως πιο προηγμένες από εμάς ψηφιακά δεν κατάφεραν να φτιάξουν κάτι εξίσου λειτουργικό.

Επειδή όλες οι ιστορίες έχουν μια αρχή, πώς ξεκίνησε όλο αυτό; Προφανώς από μια «ορθολογική έμπνευση» του Κυριάκου Μητσοτάκη. Ξεκίνησε πολύ πριν από τις εκλογές, το 2018. Ο πρωθυπουργός –τότε αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης– έχοντας σημαντική ενασχόληση και ενδιαφέρον με την ψηφιακή πολιτική διέγινωσε ότι αυτός είναι ένας τομέας για τον οποίο πρέπει να δομηθεί μια συμμαχική στρατηγική κοιτάζοντας μπροστά. Υπό την καθοδήγησή του φτιάξαμε μία ομάδα η οποία θα μπορούσε να διαχειριστεί την ψηφιακή πολιτική της χώρας μετά τις εκλογές. Τότε, λοιπόν, η σύλληψη ήταν ότι χρειαζόμαστε ένα νέο υπουργείο. Υπήρχε Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής και στην προηγούμενη κυβέρνηση, αλλά ήταν σε μεγάλο βαθμό διαφορετικών αρμοδιοτήτων από ό,τι σήμερα. Συγκεντρώθηκαν άλλες αρμοδιότητες εδώ, και χτίσαμε ένα hub Πληροφορικής στο κέντρο της κυβέρνησης. Προσθέσαμε και αρμοδιότητες οι οποίες επέτρεπαν τη διαλειτουργικότητα, τη δυνατότητα να διασυνδέονται συστήματα μεταξύ συστημάτων υπουργείων και οργανισμών.

Και μετά ήρθε αυτή η πρωτόγνωρη πραγματικότητα... Υπάρχουν πολλά αποφθέγματα σε σχέση με το πώς τα πλάνα αναιρούνται

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΧΟΥΜΕ ΦΤΙΑΞΕΙ, ΑΘΡΟΙΖΟΜΕΝΑ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΠΩΣ Η ΧΩΡΑ ΕΧΕΙ ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΚΑΛΟ ΕΜΨΥΧΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

από την πραγματικότητα, με αγαπημένο μου αυτό του Μάικ Τάισον που λέει «όλοι έχουν ένα σχέδιο, μέχρι να φάνε την πρώτη μπουνιά». Εδώ η μεγάλη αλλαγή στο σχέδιο ήταν η πανδημία. Το υπουργείο αυτό εκ των πραγμάτων είχε σχεδιαστεί ως πιο επιτελικό, πιο στρατηγικό. Μετά το πρώτο λοκντάουν προέκυψαν καθημερινές ανάγκες, όπου φτιάχναμε συνεχώς νέες υπηρεσίες γιατί το κράτος έπρεπε να λειτουργεί ενώ ο πολίτης βρισκόταν στο σπίτι του. Το υπουργείο έγινε πολύ πιο επιχειρησιακό, και από κοινού με το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, είναι στην πρώτη γραμμή στη διαχείριση της καθημερινότητας επί πανδημίας.

Η Ελλάδα στην πανδημία θυμίζει το «Apollo 13» και το «Houston, we have a problem». Η απάντηση δεν ήταν «δεν μπορούμε να βοηθήσουμε, με ό,τι έχετε διαθέσιμο σώστε τις ζωές σας». Ξαφνικά οι κυβερνήσεις έπρεπε να καινοτομήσουν και ταυτόχρονα να χρησιμοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ό,τι είχαν στα χέρια τους. Το καλύτερο παράδειγμα ίσως είναι το δικό σας υπουργείο.

Πάνω απ' όλα υπήρχε η λογική του Μηχανικού, που είναι κοινή με την ιστορία του «Apollo 13», στο πώς λύνεις ένα πρόβλημα. Γι' αυτό νομίζω ότι στα συστήματα πολύ μεγάλη σημασία έχουν οι άνθρωποι που βρίσκονται από πίσω, τα στελέχη που γνωρίζουν καλά τις διαδικασίες. Θα πω το παράδειγμα με το gov.gr και πώς ξεκινήσαμε να το χτίζουμε. Την πρώτη ημέρα είχαμε 501 υπηρεσίες διαθέσιμες. Πρώτες προσθήσαμε την εξουσιοδότηση και την υπεύθυνη δήλωση. Το κάναμε με το κριτήριο του κανόνα του Παρέτο, ο οποίος λέει ότι για πολλά γεγονότα, περίπου το 80% των επιπτώσεων προέρχεται από συγκεκριμένο 20% αιτιών. Άρα ξεκινάς από αυτές. Μετά βάλαμε τη συνταγογράφηση, τα διπλώματα οδήγησης, και βήμα-βήμα, χτίζουμε το οικοδόμημα gov.gr. Ακριβώς με τη λογική ενός οικοδομήματος.

Αυτό που κάνετε πλέον στο υπουργείο είναι ένα είδος «New deal». Ο Ρούσβελτ τη δεκαετία του '30 με το «New Deal» έσωσε τις ΗΠΑ από τον φασισμό, την εποχή που κυριαρχούσε σε όλη την Ευρώπη. Έτσι κι εδώ θα μας σώσει από τον φασισμό της ελληνικής γραφειοκρατίας, και θα μειωθούν οι ανισότητες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συχνά περιγράφει τον ψηφιακό μετασχηματισμό σε συνάρτηση με την ανάγκη για ένα ψηφιακό «New Deal», όπου θα μπορούν όλοι να έχουν ισότιμη πρόσβαση. Βέβαια εκεί πλέον πρέπει κανείς να διαχειριστεί το κομμάτι των δεξιοτήτων ώστε να μην υπάρξει χάσμα. Η εκπαίδευση συνολικά αλλάζει φιλοσοφία και δίνεται αυξανόμενη έμφαση στις δεξιότητες και στο πώς μπορεί κανείς στοχευμένα να αποκτήσει καινούργιες, σε όποια φάση της ζωής του και αν βρίσκεται. Ταυτόχρονα,

μεγάλο ρόλο παίζει και ο σχεδιασμός των υπηρεσιών, το λεγόμενο «service design». Αυτός πρέπει να είναι όσο πιο απλός γίνεται. Μπαίνοντας στο gov.gr βλέπεις ότι οι πιο καινούριες υπηρεσίες είναι σχεδιασμένες εξαιρετικά απλά, ενώ κάποιες παλαιότερες των δέκα ή των δώδεκα ετών είναι γραμμένες με βαρύ κώδικα και παλαιού τύπου αισθητική. Το βασικότερο όλων είναι το πώς θα προσφέρουμε υπηρεσίες στον πολίτη, με έναν τρόπο που να τον απελευθερώνουμε αντί να τον εγκλωβίζουμε.

Σε αυτά που επιτύχατε στο υπουργείο σας υπάρχει η πιθανότητα, κάποια χρόνια αργότερα, η Ελλάδα να γυρίσει στο παρελθόν; Δεν έχει παρατηρηθεί, νομίζω, παγκοσμίως, τα πράγματα σε αυτόν τον τομέα να γυρνάνε στην προηγούμενη κατάσταση. Αυτό που μπορεί να παρατηρηθεί ενίοτε είναι να μείνουν στάσιμα. Όμως, εδώ το διακύβευμα δεν είναι να αποφύγουμε την οπισθοχώρηση, είναι το να επιταχύνουμε, θα έλεγα, γιατί οι αλλαγές που θα δούμε τα επόμενα χρόνια θα είναι εκθετικές. Ταυτόχρονα κάνουμε μία σειρά παρεμβάσεις, στο 5G για παράδειγμα, για να μη χάσουμε το τρένο της 4ης βιομηχανικής επανάστασης σε τεχνολογίες οι οποίες θα αλλάξουν τελείως το οικονομικό μοντέλο του πλανήτη.

Το 5G το θεωρείτε τόσο πρώτης γραμμής θέμα;

Είναι βασικό στον σχεδιασμό του μέλλοντος, και πετύχαμε να είμαστε στα πρώτα βαγόνια, όχι απλώς να μη χάσουμε το τρένο. Μελέτη της ΕΥ Ελλάδος που έγινε πρόσφατα για το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης κατέδειξε ότι, μέχρι το 2030, από το 5G μπορούμε να έχουμε έως 12,4 δις ευρώ ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, και έως 69.000 νέες θέσεις εργασίας. Η σκέψη που προέκυψε ήταν πώς θα μπορούσαμε να φέρουμε την πρόοδο πιο κοντά στο σήμερα. Σκεφτήκαμε την καινοτομία, να εργαλειοποιήσουμε τη δημοκρασία, και έτσι δεσμεύσαμε το 25% από αυτά τα χρήματα, τα 93 εκ. από τα 372. Ήμασταν η μόνη χώρα που δημιούργησε ένα fund, το «Φαιστός», μέσα από τα χρήματα της δημοκρασίας και έτσι δημιουργείται ένας ενάρετος κύκλος. Το παρουσίασαμε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θεωρήθηκε ως μία βέλτιστη καλή πρακτική. Η άλλη καινοτομία είναι ότι ενώ είμαστε στις τρεις πρώτες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση στο 5G, είμαστε nηλεημένα στο 99% στη διάθεση του φάσματος και όχι στο 100%. Ένα πολύ μικρό κομμάτι δεν το δημοπρατήσαμε, το κρατήσαμε στο υπουργείο για να παραχωρούμε πρόσβαση δωρεάν σε start-ups και σε ερευνητικά κέντρα που αναπτύσσουν προϊόντα. Έτσι φανταζόμαστε το κράτος τον 21ο αιώνα. Αφαιρεί εμπόδια από τη μία, γεννά ευκαιρίες από την άλλη.

Αυτό θυμίζει Ισραήλ... Ακριβώς. Η σύλληψη ήρθε, σε πολύ μεγάλο βαθμό, από την παρατήρηση και μία δημιουργική ερμηνεία στο τι είχε κάνει το Ισραήλ τις προηγούμενες δεκαετίες, μέσα από το Yozma και τον τρόπο που έστησε το οικοσύστημα καινοτομίας του.

Όσο μιλάμε χρησιμοποιείτε πρώτο πληθυντικό, και προκύπτει μία ερώτηση περί της ομάδας σας: ποιοι είναι αυτοί οι Έλληνες; Όπως λέει και το γνωστό ρητό, «Είμαστε στο εμείς». Αυτή η δουλειά θα μπορούσε να γίνει μόνο μέσα από μία «ορχήστρα». Είναι οι υπυπουργοί, οι γενικοί γραμματείς του υπουργείου, οι διευθύνοντες σύμβουλοι των οργανισμών, ο διευθυντής και τα στελέχη του γραφείου μου και μία σειρά προγραμματιστών, νομικών, οικονομολόγων, από πολλά σημεία του Δημοσίου. Τους επιλέξαμε μία-μία και έναν-έναν. Υπάρχουν και άτομα που ήρθαν από το εξωτερικό, άφησαν θέσεις στον ιδιωτικό τομέα για να εργαστούν σε αυτή την ομάδα και δημιουργήσαμε παράλληλα μια κοულτούρα ομάδας. Μόνο έτσι μπορείς να διαχειριστείς μία κρίση στις 2 το πρωί

η οποία απαιτεί ταχύτατο συντονισμό. Στην ομάδα αυτή δεν αντιλαμβανόμαστε τους ρόλους μας με την κλασική θεσμική έννοια, λειτουργούμε περισσότερο με μία κουλτούρα start up εταιρείας. Έτσι μπορείς να αποφύγεις αργόσυρτες διαδικασίες. Το 13033, για παράδειγμα, από τη στιγμή της σύλληψης μέχρι τη δημιουργία του πήρε γύρω στις 15 ώρες.

Θα είστε ο Πρόεδρος του Global Strategy Group του ΟΟΣΑ. Ένας Έλληνας σε αυτή τη θέση έχει μεγάλη σημειολογία... Ο ΟΟΣΑ είναι ένα φόρουμ πολιτικής, ανταλλαγής καλών πρακτικών, μεταφοράς τεχνογνωσίας. Έχουμε ήδη διδαχτεί πολλά από τις μελέτες του και έχει σημαντική αξία για τη χώρα ότι καλούμαστε να αναλάβουμε την προεδρία στο Global Strategy Group. Πιστεύουμε πολύ στον συντονισμό ανάμεσα στα κράτη-μέλη και στο να μπορεί κανείς να διδάσκεται από τις ενέργειες και τις πρωτοβουλίες των άλλων.

Η πλειοψηφία των Ελλήνων επανατοποθετεί λέξεις για τις οποίες είχε λάθος άποψη, όπως ορθολογισμός και ριζοσπαστισμός. Ο ορθολογισμός, όταν το επιβάλλουν οι συνθήκες, γίνεται γνήσιος ριζοσπαστισμός. Αυτό το πιστεύω βαθιά. Επίσης πιστεύω και σε κάτι άλλο, το οποίο είχα μάθει στο πανεπιστήμιο, στη Θεωρία Πληροφοριών. Πληροφορία = δεδομένα + ερμηνεία. Μπορούμε να διαφωνούμε στις ερμηνείες, δεν μπορούμε να διαφωνούμε στα δεδομένα. Και όσο πιο πολύ μεταφέρουμε τη συζήτηση στα δεδομένα, αντί της ερμηνείας, τόσο περισσότερο θεμελιωνόμαστε κάποια πράγματα στα οποία μπορούμε να συμφωνήσουμε, ακριβώς για να είμαστε ορθολογιστές. Είναι αναγκαία συνθήκη αυτή, για να μπορούμε να έχουμε κοινά οικοδομήματα. Τα έθνη και τα κράτη είναι κοινά οικοδομήματα.

Βασικά αποδείξατε ότι η Ελλάδα έχει ανθρώπους, και αυτό χτίζει μέσα μας μία αυτοπεποίθηση. Νομίζω ότι το απέδειξαν οι ίδιοι – και συνεχίζουν να το αποδεικνύουν καθημερινά. Για παράδειγμα, το σύστημα του εμβολιασμού χτίστηκε από Έλληνες προγραμματιστές, του Δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, επαγγελματίες οι οποίοι βρίσκονται σε όλα τα σημεία της χώρας.

Τον επόμενο Ιούλιο θα φιλοξενήσουμε το Παγκόσμιο Συνέδριο Διαστημικής Επιστήμης. Η Ελλάδα θα είναι το κέντρο της Διαστημικής Επιστήμης του πλανήτη. Από τον χώρο του Διαστήματος θα

έρθουν πολύ μεγάλες καινοτομίες και στον χώρο των τηλεπικοινωνιών. Ήδη γνωρίζουμε παγκοσμίως ότι ανταγωνιστική στην οπτική ίνα, και ανταγωνιστική στην ενσύρματη επικοινωνία στις τηλεπικοινωνίες, θα είναι η πρόσβαση στο διαδίκτυο η οποία θα παρέχεται από μικρο-δορυφόρους. Και ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο μπορεί κανείς να δει μεγάλες καινοτομίες στη σφαίρα της ψηφιακής διακυβέρνησης και από τον χώρο του Διαστήματος. Το διακύβευμα πάντοτε σε όλα αυτά είναι, αν και αφορούν το Διάστημα, να μπορείς να τα κάνεις «χρήσιμη καθημερινότητα».

Σε αυτό το σημείο τον διέκοψε ένα τηλεφώνημα που τον ενημέρωνε για ένα ζήτημα που είχε παρουσιαστεί στην πλατφόρμα εμβολιασμού σχετικά με μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Προσωπικά, αλλά και ο Θανάσης Καρατζάς που ήταν μαζί μου, είδαμε και ακούσαμε ζωντανά πώς ο Κυριάκος Πιερρακάκης αντιμετώπισε αυτή τη μίνι κρίση. Δεν το ανέθεσε σε κάποιο άλλον, μας ζήτησε συγγνώμη για τη διακοπή, σκοτείνιασε ελαφρώς η όψη του και η φωνή του και έκανε διπλές και τριπλές συνομιλίες με τους ενδιαφερόμενους για περίπου πέντε λεπτά. Πρώτα ζήτησε να βρεθεί ποιο ήταν ακριβώς το πρόβλημα και τελικά ποια θα ήταν η λύση που θα δινόταν, ζητώντας να τον ενημερώνουν με μηνύματα για την πορεία επίλυσης, η οποία έπρεπε να γίνει όσο πιο σύντομα ήταν εφικτό, όπως είπε.

Μερικές φορές οι κλισέ φράσεις ισχύουν πραγματικά, οπότε σας λέω ότι αν δεν φτιάξετε το Κτηματολόγιο εσείς με την αποδοχή και την τεχνογνωσία που έχετε, δεν θα φτιαχτεί ποτέ. Ως ομάδα, ως κυβέρνηση, έχετε πει «αυτό το έργο θα το φέρουμε εις πέρας»; Απαντώ μονολεκτικά, ναι. Έχουμε ήδη ξεκινήσει από κοινού με τον Πύργο Στύλιο, υφυπουργό αρμόδιο για το Κτηματολόγιο, μία σειρά παρεμβάσεις – η πρώτη παρουσιάστηκε ήδη στον πρωθυπουργό, και αποτελεί ανάσα για χιλιάδες επαγγελματίες νομικούς, μηχανικούς, συμβολαιογράφους, αλλά και τους πολίτες που θέλουν να έχουν δωρεάν πρόσβαση στα στοιχεία της περιουσίας τους, μέσα από το Ktimatologio.gov.gr και το Mars.gov.gr. Γνωρίζουμε καλά ότι αυτό είναι ένα πρώτο βήμα και χρειάζεται να γίνουν πολλά περισσότερα. Μέσα στο 2021 θα γίνουν μία σειρά από παρεμβάσεις που θα επιτρέψουν στο project του Κτηματολογίου να πούμε ότι βαίνει προς ολοκλήρωση.

Πιστεύετε πως συγκλίνουν ολοένα και περισσό-

τερο προς τη Δύση; Ο στόχος που συχνά θέτουμε σε πολλά πράγματα είναι το να μπορέσουμε να συγκλίνουμε με τις χώρες εκείνες που είναι πιο προηγμένες από εμάς, ειδικά στον τομέα που χειριζόμαστε. Ως νέος άνθρωπος αντιλαμβάνομαι ότι σε κανέναν δεν ακούγεται καλά, ειδικά στους πιο νέους, το να λες εκφράσεις όπως «να προσαρμοστούμε» ή «να μοιάσουμε». Προσωπικά, θα πω ότι ο στόχος είναι να ξεχωρίσουμε, και είναι απολύτως εφικτό να το πράξουμε. Η χώρα δεν έχει μόνο μικρές νησίδες οι οποίες ξεχωρίζουν, έχει χιλιάδες ανθρώπους που ξεχωρίζουν στη δουλειά τους, πολλές επιχειρήσεις και πολλές δημόσιες δομές και υποδομές που ξεχωρίζουν. Όλες αυτές οι μεγάλες ψηφιακές αλλαγές των τελευταίων μηνών, νομίζω, πολύ απλά αποδεικνύουν ότι, αν υπάρχει η ομάδα, το σχέδιο και η βούληση, είναι απολύτως εφικτό από το «δεν γίνεται», να μπορούμε να σβήσουμε το «δεν».

Αυτό που λέτε είναι στην ουσία ο πραγματικός ελληνοκεντρισμός. Χρόνια πιστεύουμε ότι είμαστε το κέντρο του κόσμου, χωρίς να έχουμε ιδέα σε τι πράγμα. Τώρα, όμως, μπορούμε να πούμε ότι από άποψη δομής σκέψης, ορθολογισμού, αισθητικής, χτίζεται ένας καινούριος ελληνοκεντρισμός που πατάει κάπου. Εδώ περιλαμβάνονται δύο πράγματα. Το ένα είναι να μπορείς να μαθαίνεις από τους υπόλοιπους, και το άλλο να μπορείς να παράγεις δική σου προστιθέμενη αξία, δικές σου πολιτικές και δικά σου πεπραγμένα, τα οποία σε κάνουν να ξεχωρίζεις. Η Ελλάδα μπορεί κάλλιστα αυτό να το πετύχει.

Από όλα όσα έχετε κάνει μέχρι στιγμής στο υπουργείο σας, ποιο ήταν αυτό που σας δημιούργησε το μεγαλύτερο άγχος ότι υπάρχουν πιθανότητες να μη δουλέψει; Η απάντηση είναι πολύ εύκολη: η πλατφόρμα εμβολιασμού. Καταλάβαμε ότι έπρεπε να στηθεί μία εμβολιαστική αλυσίδα σε χρόνο μηδέν, στην πιο δύσκολη εφοδιαστική άσκηση μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το σύστημα εμβολιασμού αφορά πολλαπλά συστήματα τα οποία έπρεπε να «κουμπώσουν» μεταξύ τους, να αλληλεπιδράσουν, και στην πράξη να είναι στη διάθεση του κυρίου Θεμιστοκλέους και των στελεχών της επιχείρησης «Ελευθερία» αλλά και εντέλει στα χέρια του κάθε πολίτη ο οποίος επιθυμεί να κλείσει το ραντεβού του. Όπως έχει πει και ο πρωθυπουργός, «το καλύτερο εμβόλιο είναι το γρηγορότερο εμβόλιο», οπότε γνωρίζαμε ότι είχαμε μία τεράστια ευθύνη. Χαίρομαι πάρα πολύ που καταφέραμε, μαζί με το Υπουργείο Υγείας, την Πολιτική Προστασία, τα στελέχη του Στρατού, να συνεργαστούμε αρμονικά και να το πετύχουμε.

Τι θα λέγατε σε έναν νέο που σας ακούει ή σας διαβάζει σήμερα, μέσα από την προσωπική σας εμπειρία; Μετά τις Πανελλήνιες πέρασα στο Τμήμα Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Στο λύκειο είχα έναν καθηγητή που έπαιξε μεγάλο ρόλο στη ζωή μου. Μετά τα αποτελέσματα των πανελληνίων, μου είχε δωρίσει το «Τι μέλλει γενέσθαι» του Μιχάλη Δερτούζου με τη φράση «Γραμμή για MIT» ως αφιέρωση. Ο συγκεκριμένος δάσκαλος με είχε εμπνεύσει σημαντικά στο να διαβάζω αναγνώσματα πέραν των μαθημάτων, λογοτεχνία αλλά και πολιτικά βιβλία, βιβλία για την τεχνολογία κ.λπ. Ο Δερτούζος, ο οποίος είχε φύγει από τη ζωή εκείνη τη χρονιά, ήταν διευθυντής του Εργαστηρίου Επιστήμης Υπολογιστών του MIT. Θυμάμαι ότι του είπα ότι θεωρώ τον στόχο υπερβολικό και μη επιτεύξιμο. Δεν θα ξεχάσω τα λόγια του: «Να μη φοβάσαι να ονειρεύεσαι, να μη φοβάσαι να κοιτάς αυτό που θέλεις κατάματα». Λίγα χρόνια αργότερα, όταν ολοκλήρωσα τη μεταπτυχιακή μου εργασία στο MIT, την αφιέρωσα στους γονείς μου και στον καθηγητή μου αυτό, ο οποίος έδωσε τη δυνατότητα σε έναν δεκαοκτάχρονο να πιστέψει ότι αν αφιερώσει το 100% των δυνατοτήτων του θα μπορέσει να επιτύχει σε κάτι που φαίνεται αφάνταστα μακρινό. Έτσι, υπό αυτό το πρίσμα, η συμβουλή προς οποιονδήποτε νέο θα ήταν να μη φοβάται να ονειρεύεται, να μη φοβάται να βάζει τα όνειρά του επί χάρτου και να τα σχεδιάζει, ώστε κάποτε να μπορέσει να τα πραγματοποιήσει. Θα υπάρξουν σκαμπανεβάσματα, θα υπάρξουν αποτυχίες και ατυχίες. Αλλά ο μόνος τρόπος για να προοδεύεις είναι να κοιτάξεις μπροστά και όχι πίσω και να πιστεύεις σε εσένα». **Α**

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Του ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Μια δήλωση του συμβούλου του πρωθυπουργού, Αλέξη Πατέλη, όπως και η απολογία που ακολούθησε, άνοιξε μια δημόσια συζήτηση για την αξία των διδακτορικών στην αγορά εργασίας. Ο κ. Πατέλης δήλωσε ότι το διδακτορικό «είναι κάτι το αρνητικό. Εγώ δεν θα προσλάβω κάποιον με διδακτορικό, γιατί δείχνει ότι πιθανώς να είναι κάποιος ο οποίος δεν έχει απαραίτητα όρεξη για δουλειά». Μετά τις πρώτες αντιδράσεις, σε διευκρινιστική του ανάρτηση στο Facebook, ο κ. Πατέλης –ο οποίος ο ίδιος κατέχει διδακτορικό– ζήτησε συγγνώμη «για τη διατύπωση» που ήταν «ατυχής και λάθος, ακόμα και για κάποιον που δεν είναι πολιτικός» και ξεκαθάρισε ότι μιλούσε για καριέρα στον τραπεζικό τομέα.

Ως συνήθως, η δήλωση οδήγησε σε πόλεμο φατριών. Οι συριζαίοι όρμηξαν κατά του Πατέλη· οι κατ' επάγγελμα συνήγοροι της κυβέρνησης υπερασπίστηκαν τόσο την αρχική δήλωση, όσο και τη διόρθωση· οι φιλελεύθεροι αυτοανακηρυχθέντες εκπρόσωποι «της αγοράς» (λες και οι υπόλοιποι ζούμε στη γυάλα) υπερθεμάτισαν. Σε ανάρτησή του στο Facebook, ο ιδρυτής του Beat, κ. Νίκος Δρανδάκης, έγραψε ότι ενοχλήθηκε «με το cancel culture που εξανάγκασε τον κ. Πατέλη σε μια εξευτελιστική αναδίπλωση» και «ας μη μου πουν τώρα οι κάτοχοι διδακτορικών ότι προσβλήθηκαν, θα το πάνε πολύ μακριά» (!). Αντιθέτως, η φιλελεύθερη αντιπολίτευση τα έβαλε με όσους τον υπερασπίστηκαν.

Αφού προσπεράσουμε το γεγονός ότι ο κ. Πατέλης είναι πολιτικός –μπορεί να μην είναι εκλεγμένος βουλευτής, είναι όμως διορισμένος σε θέση πολιτικής ευθύνης, είναι στενός συνεργάτης του πρωθυπουργού, σχεδιάζει και ασκεί δημόσια πολιτική, άρα ο λόγος του είναι δημόσιος και έχει επιπτώσεις– το πρόβλημα με τη δήλωση αυτή δεν είναι ούτε η προσωπικότητα του κατά τ' άλλα αξιόλογου και επιτυχημένου ομιλούντα –στον οποίον αμέσως πολλοί επιτέθηκαν με προσωπικούς χαρακτηρισμούς– ούτε η «διατύπωση». Το πρόβλημα είναι η ουσία της δήλωσης που αναδεικνύει τον λάθος τρόπο με τον οποίο τόσο αντιλαμβανόμαστε, όσο και συχνά ασκούμε, την ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τον κ. Δρανδάκη, «το να περάσεις ένα μεγάλο μέρος της πρώτης παραγωγικής σου ηλικίας σε ένα περιβάλλον στο οποίο τα deadlines τρέχουν, οι πελάτες είναι όλο και πιο απαιτητικοί και δύσκολα ικανοποιούνται, που καλείσαι να σκεφτείς σύνθετα και να πάρεις πολύ γρήγορες αποφάσεις, που μαθαίνεις να κάνεις multi tasking ή μαθαίνεις ένα νέο ψηφιακό εργαλείο κάθε λίγους μήνες, είναι ένα εφόδιο για την υπόλοιπη ζωή σου που δεν αξιολογείται όσο πρέπει στην Ελλάδα. Στη διάρκεια των πολλών χρόνων ενός διδακτορικού, όσο δύσκολο κι αν είναι αυτό, η αίσθηση του χρόνου χάνεται». Σύμφωνα με τη λογική αυτή το διδακτορικό είναι σύμπτωμα της «ιδρυματοποίησης» της διά βίου μάθησης.

Ας μας επιτρέψει ο κ. Δρανδάκης, αν όχι να προσβληθούμε, έστω να διαφωνήσουμε, τουλάχιστον εν μέρει. Είναι αλήθεια ότι στην Ελλάδα δίνουμε ιδιαίτερη σημασία «στα χαρτιά», στις ακαδημαϊκές

περγαμνές και τα τυπικά προσόντα. Αυτό όμως δεν είναι απαραίτητως κακό· θα μπορούσαμε μάλιστα να το δούμε ως μια συνειδητή επιλογή αξιοκρατίας και ατομικής ευθύνης, ως μια υγιή αντίδραση σε μια εδραιωμένη κουλτούρα που παραδοσιακά λειτουργεί με βάση τις γνωριμίες, το μέσο, το ρουσφέτι. Θα έπρεπε να είμαστε περήφανοι τόσο για το σύστημα μαζικής και δωρεάν ανώτατης εκπαίδευσης που έχουμε στην Ελλάδα, όσο και για την κουλτούρα της προκοπής και των ακαδημαϊκών τίτλων που υπάρχει σε πολλές ελληνικές οικογένειες.

Το πρόβλημα εμφανίζεται όντως όταν το πρόγραμμα σπουδών και η όλη εμπειρία της φοίτησης στο πανεπιστήμιο απομακρύνεται εντελώς από τις ανάγκες και την καθημερινή πραγματικότητα της κοινωνίας και της επαγγελματικής εργασίας· όταν δεν υπάρχει πρακτική εξάσκηση και ανάπτυξη πολλαπλών δεξιοτήτων· όταν οι ακαδημαϊκές σπουδές καταλήγουν, συνειδητά ή ασυνείδητα, να γίνονται μια δικαιολογία αναβολής αναζήτησης εργασίας· όταν τα ΑΕΙ γίνονται θέατρα κομματικής αντιπαράθεσης και πεδία ανταρτοπολέμου· όταν πανεπιστήμια στο κέντρο της πόλης έχουν μέσα τους αναρχοαυτόνομα άβυσσους, φυτώρια κάνναβης και κοτέτσια. Το πρόβλημα εμφανίζεται όταν εμείς οι ίδιοι βλέπουμε το διδακτορικό ως μια ατέρμονη φιλοσοφική αναζήτηση σε ένα σκονισμένο δωμάτιο μιας παλιάς βιβλιοθήκης.

Οι παθογένειες αυτές όμως δεν έχουν καμία σχέση με τις πραγματικές απαιτήσεις ενός καλού διδακτορικού και με τις εμπειρίες πολλών διδακτορικών φοιτητών, ειδικά στο σημερινό περιβάλλον. Η επιτυχής και έγκαιρη ολοκλήρωση ενός διδακτορικού (το οποίο σε ιδανικές συνθήκες πλήρους φοίτησης δεν θα έπρεπε να παίρνει πάνω από τρία με τέσσερα χρόνια το πολύ) απαιτεί την ανάπτυξη πολλών δεξιοτήτων που είναι πολύτιμες στην αγορά εργασίας:

- το διδακτορικό πρέπει να το αντιμετωπίσεις ως ένα project, εφαρμόζοντας αντίστοιχες πρακτικές του project management: διαχείριση περιορισμένου χρόνου, πολλαπλών προθεσμιών, αντικρουόμενων προτεραιοτήτων, και περιορισμένων χρηματικών πόρων. Πολλοί διδακτορικοί φοιτητές αναγκάζονται να δουλέψουν δύο και τρεις δουλειές για να χρηματοδοτήσουν τις σπουδές τους. Μόνο τεμπελιά και διάθεση αποφυγής της εργασίας δεν τους διακρίνει.
- δεξιότητες έρευνας, τόσο δευτερογενής (βιβλιογραφία, αρχεία, διαδίκτυο) όσο και πρωτογενής (στο πεδίο)
- συνεχής εκμάθηση νέων τεχνικών, εργαλείων, και προγραμμάτων software για τη σύνταξη της βιβλιογραφίας, τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων, την οπτικοποίηση και παρουσίαση των ευρημάτων, συν όλα τα άλλα εργαλεία και προγράμματα που μπορεί να άπτονται του συγκεκριμένου αντικείμενου της διατριβής
- συνεχής –καθημερινή– διάγνωση και επίλυση προβλημάτων: διανοητικών και λογικών, διαπροσωπικών, πρακτικών και τεχνικών
- γραπτή, προφορική και ψηφιακή παρουσίαση και υποστήριξη ευρημάτων σε συνέδρια και σεμινάρια
- λογική και κριτική σκέψη

- σφαιρική και διεπιστημονική, αλλά ταυτόχρονα και εις βάθος αντίληψη του αντικείμενου
- δημιουργία ενός προσωπικού brand και προώθηση της εργασίας στην αγορά
- και ίσως το βασικότερο: ανάλυση ατομικής ευθύνης για τον σχεδιασμό και την επιτυχή διεκπεραίωση ενός σύνθετου, πρωτότυπου έργου· σκληρή ατομική εργασία στα τυφλά χωρίς την υποστήριξη ενός προϊσταμένου ή ενός οργανισμού
- Κάποια διδακτορικά περιλαμβάνουν την παραγωγή οπτικοακουστικών μέσων ή αντικειμένων, τεχνικών και μεθόδων που χρηματοδοτούνται απευθείας ή αγοράζονται μετά από επιχειρήσεις και οργανισμούς.
- Πολλά διδακτορικά κοινωνικών επιστημών περιλαμβάνουν την πολυτιμότερη επαφή με το σημαντικότερο στοιχείο μιας αγοράς: πρωτογενή έρευνα στο πεδίο με τους τελικούς χρήστες προϊόντων, αγαθών, πολιτικών, μέσων, τεχνολογιών – είτε αυτοί είναι πολίτες, είτε καταναλωτές.
- Στη Βρετανία αλλά και σε άλλες χώρες, το impact (η ποσοτικά μετρήσιμη ωφελιμότητα ενός ακαδημαϊκού ερευνητικού project στην κοινωνία, τη διακυβέρνηση ή την αγορά) γίνεται τα τελευταία χρόνια ολόένα και πιο κρίσιμος παράγοντας χρηματοδότησης και υποστήριξης διδακτορικών διατριβών και ερευνητικών προγραμμάτων, ανεξαρτήτως πεδίου.

Εάν υπάρχει μία κρίσιμη δεξιότητα της επαγγελματικής ζωής την οποία δεν καλύπτει το διδακτορικό, αυτή είναι η ομαδική εργασία – που ούτως ή άλλως είναι αχίλλειος πτέρνα ολόκληρου του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος από το δημοτικό μέχρι το διδακτορικό, αλλά και της κοινωνίας μας από την κούνια μέχρι τον τάφο. Θα ήταν πραγματικά αλλιώς η ζωή μας αν μαθαίναμε να λειτουργούμε σε ομάδες και οργανισμούς, αντιλαμβανόμενοι την αξία των συμβιβασμών, της ιεραρχίας, της συνεχούς και ομαλής επίλυσης διαφορών και συγκρούσεων. Ακόμη κι εδώ, όμως, τα περισσότερα διδακτορικά προγράμματα της Δύσης πλέον εντάσσουν τους διδακτορικούς φοιτητές σε ομάδες ερευνών, σε εβδομαδιαίες συναντήσεις και εργαστήρια όχι μόνο με άλλους διδακτορικούς αλλά και με μέλη ΔΕΠ. Πολλοί μοιράζονται γραφεία και κοινούς χώρους δημιουργικής εργασίας. Τα ομαδικά διδακτορικά θα έπρεπε να έχουν ήδη γίνει πραγματικότητα. Ίσως αυτή να είναι μια καινοτομία που μπορούμε να κάνουμε εμείς. Ίσως, αντί να απορρίπτουμε συλλήβδην το ανώτατο πνευματικό επίτευγμα του εκπαιδευτικού φάσματος, να σκεφτόμασταν πώς μπορούμε να κάνουμε τα ελληνικά διδακτορικά ακόμη καλύτερα, ακόμη πιο χρήσιμα στην κοινωνία.

Η συζήτηση για την αξία των διδακτορικών στην αγορά εργασίας άνοιξε άτσαλα και εξελίχθηκε οπαδικά και ανεργμίστα. Όπως βέβαια οι περισσότερες συζητήσεις για σοβαρά θέματα που, σαν το «πιάτο της ημέρας», μπαίνουν στην ημερήσια διάταξη από μια δήλωση κάποιου, με το πλήθος να μαζεύεται όπως ένα κοπάδι σκυλόψαρων όταν του πετάς φραί, σε μια κοινωνία στην οποία η παθιασμένη συμμετοχή στην οποιαδήποτε συζήτηση είναι ταυτόχρονα πράξη σωματικής εκτόνωσης, δήλωση πίστης στην ιδεολογική ή προσωπολατρική φατρία του καθενός, και ανακουφιστική υπενθύμιση του ότι ανήκεις ακόμα στην κοινότητα-καφενείο. Αλίμονο αν επιλέξουμε να λειτουργήσουμε ως σκεπτόμενα άτομα με κριτική σκέψη που στέκονται στα δικά τους πόδια χωρίς την προστατευτική κουβέρτα της ομάδας και της σχέσης εξάρτησης που αυτή συνεπάγεται. Ίσως τελικά χρειαζόμαστε όλοι ένα διδακτορικό. **Α**

ΙΣΩΣ, ΑΝΤΙ ΝΑ ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΥΜΕ ΣΥΛΛΗΒΑΝ ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ, ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΑΝ ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΑ ΑΚΟΜΗ ΚΑΛΥΤΕΡΑ, ΑΚΟΜΗ ΠΙΟ ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑ ξεχωριστό κεφάλαιο στο ευρύτερο πεδίο μελέτης της σύγχρονης αυτοάμυνας και των δυναμικών της βίας. Είναι παραδεκτό ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν διαφορετικού τύπου κινδύνους από τους άνδρες: ενώ οι άνδρες απειλούνται περισσότερο από την λεγόμενη «κοινωνική βία» («social violence» - συγκρούσεις με αντικείμενο την κυριαρχία, το γόητρο, την υπεράσπιση ενός χώρου ή μιας ομάδας, τον παραδειγματισμό, την εκδίκηση, την τιμή), οι γυναίκες γίνονται πιο συχνά θύματα της μη κοινωνικής, oportunistικής - εγκληματικής και σεξουαλικής βίας («asocial / predatory / sexual violence»). Οι δύο αυτές μεγάλες κατηγορίες βίας αντιμετωπίζονται με εντελώς διαφορετικές (σχεδόν διαμετρικά αντίθετες) μεθόδους, σε αμφότερες όμως η σύγχρονη αυτοάμυνα τοποθετεί ως πρώτη προτεραιότητα την πρόληψη, την αντίληψη του κινδύνου και την αποφυγή. Σε αυτό το άρθρο θα επιχειρήσουμε να δώσουμε με συνοπτικό τρόπο βασικές συμβουλές αυτοάμυνας επικεντρωμένες στους ειδικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες, οι οποίες είναι άμεσα εφαρμόσιμες, δεν χρειάζονται ειδική εκπαίδευση και έχουν κύριο σκοπό την ει δυνατόν πλήρη αποφυγή δυσάρεστων καταστάσεων, αντί για την, πολύ πιο ριψοκίνδυνη, αντιμετώπιση τους όταν πια βρίσκονται σε εξέλιξη.

Φυσικά, με αυτές τις συμβουλές, μερικές από τις οποίες προτρέπουν στην αποφυγή «επικίνδυνων» περιοχών και χώρων, δεν εννοούμε ότι οι γυναίκες πρέπει να κυκλοφορούν διαρκώς φοβισμένες ή να ξεγράφουν μέρη που θα ήθελαν να επισκεφθούν επειδή τυχαίνει την συγκεκριμένη ημέρα να είναι μόνες τους. Κάθε άλλο. Ζούμε σε μια σχετικά ασφαλή χώρα, με χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας και στο 99,9% της επικράτειας δεν υπάρχουν ούτε απαγορευμένοι χώροι, ούτε απαγορευμένες ώρες για μια γυναίκα, και ευτυχώς. Λέμε μόνο είναι πως, ακριβώς επειδή μια γυναίκα στην Ελλάδα μπορεί να κυκλοφορήσει ουσιαστικά παντού (σε αντίθεση με τις περισσότερες χώρες του κόσμου, όπου κάτι τέτοιο δεν είναι καθόλου αυτόνοτο), είναι ακόμα καλύτερο να έχει στο νου της τα παρακάτω σημεία προσοχής, ώστε να εξαλειφθεί ακόμα και η πολύ μικρή πιθανότητα να βρεθεί σε κίνδυνο.

- ▶ Πρώτη και βασική αρχή που δεν πρέπει να ξεχάσουμε ποτέ: Η αυτοάμυνα ξεκινάει από τον τρόπο που οργανώνουμε την καθημερινή μας ζωή.
- ▶ Το θεμέλιο της αυτοάμυνας είναι η πρόληψη, η εγρήγορση και η αποφυγή. Η μάχη σώμα με σώμα (αυτό δηλαδή που ο πολύς κόσμος αντιλαμβάνεται, κακώς, ως «αυτοάμυνα») είναι η τελευταία και χειρότερη επιλογή σε όλες τις περιπτώσεις, πολύ δε περισσότερο για τις γυναίκες.
- ▶ Τόσο η εγκληματική όσο και η σεξουαλική βία, που αφορούν τις γυναίκες, είναι συνήθως σχεδιασμένες, έστω και πρόχειρα, από ανθρώπους που εξασκούν συχνά αυτές τις δραστηριότητες. Είναι οι κατ' εξοχήν μορφές «ορθολογικής» βίας (σε αντίθεση με την κοινωνική βία, που είναι συχνά συναισθηματική, συμβολική και ανορθολογική ως προς την σχέση κόστους - οφέλους), υπό την έννοια ότι εδώ η βία χρησιμοποιείται ως ένα εργαλείο για την επίτευξη ενός πολύ συγκεκριμένου στόχου και δεν αποτελεί αυτοσκοπό, ούτε συχνά καν την προτιμώμενη μέθοδο: οι δράστες ευχαρίστως θα αποκούσαν αυτό που θέλουν χωρίς βία, αν τους ήταν εφικτό.
- ▶ Να θυμάστε πάντα ότι οι «επαγγελματίες» της εγκληματικής/σεξουαλικής βίας, ως ορθολογιστές, προτιμούν να διαλέγουν εύκολους και, κυρίως, ανύποπτους στόχους. Αν δουν ότι το υποψήφιο θύμα βρίσκεται σε εγρήγορση, έχει καταλάβει τις προθέσεις τους πριν η επίθεσή τους εκδηλωθεί και δείχνει σημάδια ότι θα αντισταθεί, σε αρκετές περιπτώσεις δεν προχωρούν στην επίθεση, προτιμώντας να διαλέξουν έναν άλλο, πιο εύκολο στόχο. Εδώ ακριβώς βρίσκεται η αξία της εγρήγορσης: ότι συχνά συνιστά από μόνη της αποτροπή.
- ▶ Πρώτη και σημαντικότερη συμβουλή προς την κατεύθυνση της πρόληψης είναι η ιδιαίτερη προσοχή σε δημόσιους χώρους και τοποθεσίες που γνωρίζουμε ή υποπτευόμαστε πως δεν είναι απολύτως ασφαλείς, ειδικά τη νύχτα.
- ▶ Τη νύχτα καλό είναι να αποφεύγουμε να κυκλοφορούμε μόνες σε περιοχές στα όρια της πόλης, σε βιομηχανικές ζώνες, σε πάρκα (και όπου έχει πολλή βλάστηση γενικώς), σε αγροτικούς δρόμους, σε γειτονιές που παρατηρούμε πως έχουν πολλές οικοδομές ή εγκαταλειμμένα σπίτια. Επίσης, πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα τα μέρη όπου συχνάζουν ομάδες νέων ανδρών και, πολύ περισσότερο, άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση μέθης ή υπό την επήρεια ουσιών. Από τη σκοπιά της πρόληψης, θα ήταν καλό να μην περάσουμε κοντά ή ανάμεσά τους.
- ▶ Ένας πολύ χοντρικός αλλά σχετικά αξιόπιστος τρόπος να καταλαβαίνουμε αν μια άγνωστη σε εμάς γειτονιά είναι σχετικά ασφαλής είναι το είδος του κόσμου που συχνάζει στους ανοιχτούς χώρους (δρόμους, πλατείες κ.λ.π.). Αν βλέπουμε ηλικιωμένους, γυναίκες και παιδιά, το μέρος είναι μάλλον ασφαλές. Αν υπάρχουν κυρίως άνδρες (μεμονωμένοι ή παρέες) και είναι νύχτα, το σημείο είναι δυνητικά επικίνδυνο και πρέπει να είμαστε σε εγρήγορση.
- ▶ Όσο είναι δυνατόν, τη νύχτα προσπαθούμε να κινούμαστε σε φωτεινά σημεία και σε μέρη που κυκλοφορεί κόσμος, ακόμα κι αν χρειαστεί να περπατήσουμε λίγο περισσότερο.
- ▶ Άλλα σημεία μεγάλης προσοχής και εγρήγορσης: στάσεις λεωφορείων, πάρκινγκ (ειδικά υπόγεια - κτιρίων), γκαράζ, είσοδοι πολυκατοικιών, ασανσέρ.
- ▶ Όταν κυκλοφορούμε τη νύχτα μόνες, ακόμα και σε μέρη που θεωρούμε ασφαλή, μια διαχρονική συμβουλή ασφάλειας είναι να μην πίνουμε τόσο ώστε να μεθύσουμε. Οι μεθυσμένες γυναίκες είναι δυστυχώς ο συνηθέστερος στόχος για τους oportunistές «σεξουαλικούς κυνηγούς», σε μεγάλο βαθμό επειδή χάνουν εντελώς την ικανότητα εγρήγορσης.
- ▶ Ακόμα και στη διάρκεια της ημέρας, καλό είναι να τσεκάρουμε αν μας ακολουθεί κανείς.
- ▶ Σε μέρη και ώρες της ημέρας όπου χρειάζεται προσοχή δεν μιλάμε στο τηλέφωνο και δεν στέλνουμε μηνύματα. Επίσης, δεν ακούμε μουσική με ακουστικά.

ΑΥΤΟ-ΑΜΥΝΑ

ΓΥΝΑΙΚΩΝ

TA DOS AND DONT'S ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

► Αν προσέξουμε ότι κάποιοι μοιάζει να μας ακολουθεί, επιταχύνουμε το βήμα. Αν μείνει πίσω, κατά πάσα πιθανότητα είναι άσχετος. Αν επιταχύνει το βήμα κι αυτός, πρέπει αμέσως να τον θεωρήσουμε απειλή.

► Αν περπατάμε στο ένα πεζοδρόμιο, σε έναν έρημο δρόμο, και από την αντίθετη κατεύθυνση έρχεται ένας άγνωστος που, καθώς πλησιάζει, αλλάζει πορεία και έρχεται προς το δικό μας πεζοδρόμιο, αμέσως μπαίνουμε σε συναγερμό.

► Αν σε ένα έρημο δρόμο κάποιοι που έρχεται από την αντίθετη κατεύθυνση μας προσπεράσει, μετά από 10 δευτερόλεπτα ρίχνουμε μια ματιά για να βεβαιωθούμε πως δεν έστριψε και άρχισε να μας ακολουθεί.

► Αν αντιληφθούμε ότι κάποιοι μας πλησιάζει με απειλητικές διαθέσεις (εδώ εμπιστευόμαστε το ένστικτό μας που σπάνια λανθάνει!) ανοίγουμε αμέσως την απόσταση τρέχοντας και φωνάζοντας δυνατά «ΤΙ ΘΕΛΕΙΣ; ΓΙΑΤΙ ΜΕ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΣ; ΜΗ ΜΕ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙΣ!» (ή κάτι αντίστοιχο). Τις περισσότερες φορές αυτό θα τον σταματήσει (πιθανότητα θα κάνει τον ανήξερο ή τον προσβεβλημένο) και θα ψάξει για πιο εύκολο στόχο.

► Η σημασία της δυνατής φωνής στην αυτοπροστασία είναι τεράστια: Όσοι έχουν κακό σκοπό συνήθως δεν θέλουν να τραβήξουν την προσοχή. Η δυνατή φωνή είναι σα να πέφτει ένας προβολέας πάνω τους, κάτι που πιθανότατα τους αναγκάζει να ματαιώσουν τα σχέδιά τους. Μη σας απασχολεί μήπως κάνετε λάθος ή αν είναι «κοινωνικά σωστό», στην αυτοάμυνα αυτά δεν έχουν καμία σημασία. Φωνάζουμε δυνατά, τσιρίζουμε, αν χρειαστεί, γιατί πολύ απλά αυτό μπορεί να μας σώσει τη ζωή.

► Στις ΗΠΑ έχει παρατηρηθεί ότι στις μεγάλες πόλεις οι περριόκι δεν ανταποκρίνονται όταν κάποιοι στον δρόμο φωνάζει «βοήθεια», όμως βγαίνουν στα παράθυρα αν κάποιος φωνάζει «ΦΩΤΙΑ!» - και το συστήνουν στα σεμινάρια αυτοάμυνας. Αν και στην Ελλάδα ο κόσμος δεν είναι τόσο κυνικός ώστε να αδιαφορήσει για μια κραυγή βοήθειας, είναι βέβαιο ότι ένα δυνατό «ΦΩΤΙΑ!» θα βγάλει τους πάντες σε μπαλκόνια και παράθυρα. Σημειώστε το.

► Ιδιαίτερη προσοχή σε οποιονδήποτε άγνωστο που μας σταματάει στον δρόμο (ιδίως μετά τη δύση του ήλιου) να ρωτήσει κάτι, ιδίως αν πλησιάζει υπερβολικά. Ανοίγουμε αμέσως την απόσταση (τουλάχιστον 3-4 μέτρα) και απαντάμε με δυνατή φωνή («ΔΕΝ ΞΕΡΩ» και συνεχίζουμε τον δρόμο μας, κοιτώντας με την περιφερειακή όραση, αν μας ακολουθήσει. Το ομορποτουιστικό έγκλημα δρόμου συχνά ξεκινάει από μία δήθεν αθώα ερώτηση στον δρόμο. Από την αντίδρασή μας, ο υποψήφιος δράστης «μετράει» το αν είμαστε διαθέσιμος στόχος ή είναι καλύτερα για αυτόν να δοκιμάσει αλλού.

► Αν φωνάζουμε «ΜΗ ΜΕ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙΣ! ΜΕΙΝΕ ΜΑΚΡΙΑ!» σε κάποιον και αυτός, μιλώντας μας και αρνούμενος ότι έχει κακό σκοπό, συνεχίζει να έρχεται προς το μέρος μας, είναι σχεδόν βέβαιο ότι έχει ξεκινήσει τη διαδικασία επίθεσης. Δεν επιμένουμε και δεν περιμένουμε να υπακούσει, αρχίζουμε να τρέχουμε φωνάζοντας «ΒΟΗΘΕΙΑ!» ή «ΦΩΤΙΑ!».

► Έχουμε εμπιστοσύνη στο ένστικτό μας. Αν το ένστικτό μας λέει ότι κάτι δεν πάει καλά με τις κινήσεις και τη συμπεριφορά ενός ατόμου, το αντιμετωπίζουμε κατευθείαν σαν απειλή και είμαστε έτοιμες να τρέξουμε και να φωνάζουμε, αν χρειαστεί. Καλύτερα να έχουμε κάνει ένα αθώο λάθος παρά να δεχθούμε αιφνιδιαστική επίθεση με άγνωστη κατάληξη.

► Έχει παρατηρηθεί από συνεντεύξεις εγκληματικών στοιχείων στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη ότι οι γυναίκες που περπατούν ευθυτενείς, με το κεφάλι ψηλά και αποφασιστικό «αέρα» τείνουν να αποθαρρύνουν τους επιδοξους εγκληματίες ή σεξουαλικούς κυνηγούς, που ενστικτωδώς υποθέτουν ότι γυναίκες με αυτά τα χαρακτηριστικά θα αντισταθούν ή, ακόμα χειρότερα, θα αντιδράσουν απρόβλεπτα.

► ΠΟΤΕ και υπό ΚΑΜΙΑ συνθήκη ΔΕΝ πρέπει να μπορούμε στο αυτοκίνητο ενός εντελώς αγνώστου, ειδικά το βράδυ. Ο μεγαλύτερος εφιάλτης για τις γυναίκες είναι το απομονωμένο μέρος όπου το άτομο (συνήθως βιαστής or worse) μεταφέρει το θύμα του μακριά από τα μάτια του κόσμου, π.χ. σε μία ερημική τοποθεσία, σε μία αποθήκη, σε ένα δάσος κ.λπ. Καθώς σε αυτό το μέρος η απειλή για την ζωή είναι άμεση, η αντίδραση πρέπει να είναι φυγή ή μάχη με όλα τα μέσα ΠΡΙΝ ο δράστης αναγκάσει το θύμα να μπει στο όχημα μεταφοράς.

► Αν για οποιοδήποτε λόγο βρεθούμε σε ένα αυτοκίνητο όπου ο οδηγός έχει υποστη συμπεριφορά (ακόμα κι αν είναι π.χ. ταξί), στην πρώτη ευκαιρία (π.χ. φανάρι) κατεβαίνουμε, ΧΩΡΙΣ να προειδοποιήσουμε ή ζητήσουμε άδεια. Αν είναι ταξί, μπορούμε να του δώσουμε ένα χαρτονόμισμα από το παράθυρο, ακόμα και να το πετάξουμε μέσα στο αυτοκίνητο βγαίνοντας, χωρίς να περιμένουμε ρεστό, ώστε να μην του δώσουμε αφορμή να μας ακολουθήσει (αν είναι π.χ. εμπορικός ή μοιάζει διαταραγμένος). Σε αυτή την περίπτωση, απομακρυνόμαστε ακολουθώντας την αντίθετη προς το ρεύμα του δρόμου κατεύθυνση.

► Σε περίπτωση που ένας οδηγός εγείρει υποψίες αλλά

όχι τόσο άμεσες ώστε να δικαιολογείται να κατέβουμε στη μέση του δρόμου, για προληπτικούς λόγους του λέμε να μας αφήσει σε ένα μέρος με κόσμο (π.χ. πλατεία) και δεν τον αφήνουμε ποτέ να μας πάει μέχρι το σπίτι μας.

► Ένα πολύ σημαντικό concept στην αυτοάμυνα είναι οι λεγόμενες «ζώνες ασφαλείας», δηλαδή ο χώρος γύρω μας που, αν κάποιος άγνωστος εισέλθει, μπαίνουμε αμέσως σε συναγερμό.

► Σε ανοιχτούς χώρους, απόμερα σημεία, έρημους δρόμους, άδεια πάρκα κ.λπ. η «μεγάλη ζώνη ασφαλείας» είναι περίπου 7 μέτρα γύρω μας. Αν κάποιος άγνωστος, ενώ έχει πάρα πολύ χώρο γύρω του, μας πλησιάζει πιο κοντά από αυτή την απόσταση, αμέσως μπαίνουμε σε «code red» (κατάσταση συναγερμού) και ανοίγουμε πάλι την απόσταση.

Αν πλησιάζει ξανά, τότε τον αντιμετωπίζουμε ως ευθεία απειλή και απομακρυνόμαστε γρήγορα φωνάζοντας «ΘΕΛΕΤΕ ΚΑΤΙ; ΜΗΝ ΠΛΗΣΙΑΖΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΠΑΡΑΚΑΛΩ!» κλπ.

► Σε χώρους με περισσότερο κόσμο (στάσεις λεωφορείων, καταστήματα, χώρους αναμονής, πολυσύχναστες πλατείες, εξωτερικούς χώρους με αρκετό κόσμο, μπαρ, κλαμπ), η «μικρή ζώνη ασφαλείας» είναι περίπου 1 μέτρο γύρω μας. Φυσικά σε μέρη με κόσμο πάντα θα υπάρχουν άνθρωποι που θα μπαίνουν γαίνοντας μέσα σε αυτή τη «ζώνη», όμως η προσοχή εδώ δίνεται σε άτομα που είτε δείχνουν να επιδιώκουν συνειδητά να βρίσκονται κοντά μας, είτε μας μιλούν και προσπαθούν να έρθουν πιο κοντά, ενδεχομένως και να αποκτήσουν σωματική επαφή. Εδώ αν το άτομο γίνεται πειστικό, μπορούμε ακόμα και να το σπρώξουμε μακριά και να ζητήσουμε βοήθεια.

► Δεν χρειάζεται να πούμε πόσο μεγάλη προσοχή πρέπει να δίνουμε στις εισόδους πολυκατοικιών και στα ασανσέρ. Πριν μπούμε στην είσοδο, ελέγχουμε αν υπάρχει κανείς τριγύρω. ΠΟΤΕ δεν προχωρούμε προς την είσοδο του κτιρίου, ιδίως αν πρέπει να διασχίσουμε κήπο, χωρίς να είμαστε σε εγρήγορση.

► Δεν καθυστερούμε με τα κλειδιά. Πηγαίνοντας προς το αυτοκίνητό μας, την εξώπορτα της πολυκατοικίας ή το διαμέρισμά μας έχουμε ΠΑΝΤΑ το σωστό κλειδί έτοιμο στο χέρι. (Στο πρόσφατο περιστατικό με τον επιδειξία της Νέας Σμύρνης, φάνηκε πόσο σημαντικό ήταν ότι η κοπέλα είχε το κλειδί στο χέρι και μπήκε στην πολυκατοικία χωρίς να καθυστερήσει καθόλου).

► Πλησιάζοντας το αυτοκίνητο, ελέγχουμε πρώτα αν υπάρχει κάποιο άτομο κοντά, ακόμα κι αν δεν παρουσιάζει ύποπτη συμπεριφορά. Αν κάτι δεν πάει καλά, προσπερνάμε το αυτοκίνητο και συνεχίζουμε. Πολλές επιθέσεις/ενέδρες σημειώνονται ακριβώς τη στιγμή που μια γυναίκα ανοίγει την πόρτα του αυτοκινήτου.

► Να να είμαστε απόλυτα ασφαλείς, είναι προτιμότερο το βράδυ να οδηγούμε με κλειδωμένες πόρτες και κλειστά (ή όχι τελείως ανοιχτά) παράθυρα.

► Δεν μένουμε πολλή ώρα μέσα στο σταθμευμένο αυτοκίνητο, ακούγοντας μουσική ή μιλώντας στο τηλέφωνο.

► Πηγαίνοντας προς το αυτοκίνητο ή την πόρτα της πολυκατοικίας, δεν μιλάμε στο τηλέφωνο και δεν ακούμε μουσική. Είναι τα κατ'εξοχήν σημεία που η εγρήγορσή μας πρέπει να είναι στο υψηλότερο σημείο.

► Στο μέτρο του δυνατού, αποφεύγουμε όσο γίνεται να μπορούμε σε ασανσέρ, ειδικά πολυκατοικίας, με αγνώστους. Περιμένουμε το επόμενο, ακόμα κι αν ο άλλος δείχνει ενοχλημένος ή επιμένει.

► Αν βρεθούμε, παρά ταύτα, με έναν άγνωστο άνδρα σε ένα ασανσέρ, ποτέ δεν του γυρνάμε την πλάτη. Μένουμε κολλητά στο τοίχωμα του ασανσέρ και τον παρακολουθούμε με την περιφερειακή μας όραση.

► Όταν βγαίνουμε από το ασανσέρ, στον όροφο μας, πρώτα ελέγχουμε αν ο διάδρομος είναι άδειος.

► Αν περπατάμε στον δρόμο και καταλάβουμε ότι κάποιοι μας ακολουθεί ή κινείται απειλητικά εναντίον μας, δεν παριστάνουμε ότι μιλάμε με κάποιον στο τηλέφωνο και δήθεν του αναφέρουμε το περιστατικό. Δεν υπάρχει χρόνος να έρθει κάποιος που βρίσκεται σε «τηλεφωνική» απόσταση να μας βοηθήσει και ο άνθρωπος που μας απειλεί το γνωρίζει. Αντίθετα, πρέπει να είμαστε σε πλήρη ετοιμότητα και συναγερμό, για φυγή ή, ο μ η γένιοι, μάχη, χωρίς περισπάσεις.

► Αν κάποιος θέλει να μας ληστέψει, δίνουμε ό,τι έχουμε χωρίς κουβέντα. Είναι ο πιο ασφαλής τρόπος, με σχεδόν καθολικές πιθανότητες επιβίωσης. Απολύτως κανένα αντικείμενο δεν αξίζει όσο η ζωή και δεν γνωρίζουμε για τι είναι ικανός ο άνθρωπος απέναντί μας. Χρήματα, κινητά κ.λπ. αντικαθίστανται, η ζωή είναι μόνο μία.

► Αν μας αρπάξουν την τσάντα, την αφήνουμε αμέσως. Επίσης ΔΕΝ φοράμε την τσάντα χιαστί, γιατί αν την αρπάξουν θα μας σύρουν στο έδαφος και πιθανώς θα μας τραυματίσουν. Φοράμε την τσάντα στον ώμο, ΠΑΝΤΑ από την πλευρά που βλέπει στο πεζοδρόμιο (όχι προς τον δρόμο) και προσπαθούμε να περπατάμε κοντά στους τοίχους των κτιρίων και μακριά από το οδόστρωμα.

► Να θυμάστε ένα βασικό κανόνα της αυτοάμυνας: δεν δίνουμε ποτέ μάχη για αντικείμενα, παρά μόνο αν απειλείται η ζωή και η ακεραιότητά μας. Όπως λένε οι Αμερικανοί, it's called self defense, not stuff defense.

► Δεν έχουμε ΠΟΤΕ πάνω μας φονικό όπλο (π.χ. μαχαίρι). Κατ' αρχήν είναι παράνομο. Επίσης η άμεση πρόσβαση σε ένα φονικό όπλο μπορεί εύκολα να μας παρασύρει στη χρήση του, από φόβο ή θυμό, σε περιπτώσεις που δεν δικαιολογείται καν αυτοάμυνα. Να θυμάστε ότι το φονικό όπλο παράγει αποτελέσματα μη αναστρέψιμα και το να το κουβαλάμε μαζί μας κυκλοφορώντας στον δρόμο είναι τρομερά επιβλαβές για τη θέση μας, αν κάτι πάει στραβά (και ο νόμος του Μέρφι λέει ότι πιθανότατα θα πάει).

► Δεν βλέπουμε τα κλειδιά μας ως όπλο, διότι ως τέτοιο είναι παντελώς άχρηστα. Το πολύ πολύ να γρατζουνίσουν τον αντίπαλο (και να τον εξαγριώσουν), αν και ακόμα πιο πιθανό είναι να τραυματίσουν τα δικά μας χέρια αντί για εκείνον.

► Καθημερινά αντικείμενα που μπορούν να λειτουργήσουν ως πρόχειρα όπλα είναι το κινητό μας (κρατημένο σφιχτά με σημεία κρούσης το πάνω και το κάτω μέρος), βιβλία κλειστά (με σημεία κρούσης το πάνω και το κάτω μέρος), περιοδικά (τυλιγμένα πολύ σφιχτά) και αντικείμενα που μπορεί να υπάρχουν στον χώρο, όπως μπουκάλια, τούβλα κ.λπ.

► Με βιβλία, κινητά, περιοδικά κ.λπ. σημαδεύουμε το πλάι του κεφαλιού (κρόταφος, περιοχή πίσω από το αυτί) ή τη βάση του κρανίου. Δεν έχει νόημα να κτυπήσουμε στην κορυφή του κεφαλιού, όπου το κόκαλο είναι συμπαγές, και καλύτερα να αποφύγουμε το πρόσωπο αν δεν έχουμε εμπειρία σε τεχνικά κτυπήματα (π.χ. πυγμαχικό τύπο).

► Τα σπρέι πιπεριού που πωλούνται σε ορισμένα καταστήματα για απώθηση ζώων (κυρίως άγριων σκύλων και ζώων του δάσους) είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά στην αυτοάμυνα, όμως σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία είναι παράνομα. Ως νόμιμη εναλλακτική διατίθενται τα σπρέι που εκτοξεύουν κόκκινο τζελ που δεν βγαίνει από τα ρούχα και το πρόσωπο του επιτιθέμενου, κάνοντας πολύ εύκολη τη σύλληψή του και βέβαια, αποθαρρύνοντάς τον από το να πραγματοποιήσει την επίθεσή του.

► Στη χρήση αυτοσχέδιων όπλων ή εργαλείων αυτοάμυνας τον μεγαλύτερο ρόλο παίζει η εγρήγορση: βάζουμε το χέρι μας στην τσάντα και πιάνουμε το αντικείμενο προστασίας όσο η απειλή είναι ακόμα σε απόσταση. Αν δεχθείτε επίθεση χωρίς να το περιμένετε, πιθανότατα δεν θα προλάβετε να χρησιμοποιήσετε οποιονδήποτε όπλο.

► Προσοχή σε αυτό: Δεν ξεκινάμε ποτέ λεκτικές επιθέσεις με υβριστικούς χαρακτηρισμούς εναντίον αγνώστων (π.χ. στον δρόμο, μεταξύ οδηγών κ.λπ.), με τη βεβαιότητα ότι δεν θα μας κάνουν τίποτα επειδή είμαστε γυναίκες. Υπάρχουν πάντα πιθανότητες κάποιοι άνδρας να θεωρήσει ότι η συμπεριφορά μας δικαιολογεί τη χρήση βίας για «διδακτικούς» σκοπούς (για «να μας δώσει ένα μάθημα») ή να είναι διαταραγμένο και παραβατικό άτομο χωρίς φραγμούς.

► Αν πάνε όλα στραβά και δεν αποφύγουμε την επίθεση (προσοχή: δεν αναφερόμαστε στην απλή μικροληστεία τύπου «δώσε μου την τσάντα ή το κινητό σου», αλλά στην άσκηση άμεσης και πραγματικής βίας, με οποιονδήποτε σκοπό), η διαφορά σωματικού βάρους και μυϊκής δύναμης ανάμεσα σε έναν άνδρα και μια γυναίκα είναι τέτοια που μόνο ειδική εκπαίδευση και εντατική προπόνηση σε κάποια πολεμική τέχνη ή μαχητικό άθλημα είναι δυνατόν έστω και εν μέρει να τη γεφυρώσει. Αυτό το πεδίο δεν μπορεί φυσικά να καλυφθεί στο παρόν άρθρο και είναι καλύτερα να αποσταθείτε σε κάποια αντίστοιχη σχολή.

► Στην απευκαταία περίπτωση που αναγκαστούμε να δώσουμε μάχη, η τακτική δεν είναι να συμπλακούμε επί ίσους όροις (οι πιθανότητες υπέρ του πιο δυνατού είναι συντριπτικές) αλλά να κτυπήσουμε αναπάντεχα και απροειδοποίητα με την πρώτη απόπειρα σωματικής επαφής, ίσως ακόμα (αν είμαστε σίγουρες) και πριν αυτή συμβεί, ως προληπτικό κτύπημα. Σε αυτή την περίπτωση, να έχουμε επίγνωση ότι είναι πιθανό να πρέπει να το εξηγήσουμε επαρκώς αργότερα στον εισαγγελέα.

► Αν δεν γνωρίζουμε το πώς να κτυπήσουμε τεχνικά (π.χ. όπως στην πυγμαχία ή στο καράτε), έχουμε στο μυαλό μας δύο μόνο στόχους που δεν χρειάζονται τεχνική για να επιφέρουν δυσανάλογο σοκ και πόνο: Πρώτον, τα γεννητικά όργανα. Δεύτερον, τα μάτια. Είναι οι μόνοι στόχοι επί της ανδρικής ανατομίας που αν καταφέρουμε να τους πλήξουμε, έχουμε πολύ μεγάλες πιθανότητες να σταματήσουμε, έστω και προσωρινά, την επίθεση, χωρίς να είμαστε δυνατόν ή να γνωρίζουμε πολεμικές τέχνες.

► Τα γεννητικά όργανα μπορούμε να τα κτυπήσουμε με το γόνατο, με κλωτσιά ή με το χέρι. Εναλλακτικά, μπορούμε (κυριολεκτικά) να τα πιάσουμε, να τα ζουλήσουμε και να τα στρίψουμε, κάτι που προκαλεί αφόρητο πόνο. Στα μάτια η βασική μέθοδος είναι να μπήσουμε τα δάχτυλα μας ΜΕΣΑ στο μάτι. Όχι να γρατσουνίσουμε: να μπήσουμε τα δάχτυλα μέσα, όσο πιο βαθιά γίνεται. Αν τραυματίσουμε το μάτι, ακόμα καλύτερα. Αν ο δράστης έχει ξεκινήσει την επίθεσή του, είναι απόλυτα νόμιμη και θεμιτή μια τέτοια αντίδραση.

► Πολύ σημαντικό να μη δώσουμε στον δράστη να καταλάβει ότι πρόκειται να τον κτυπήσουμε, για να τον πιάσουμε απροετοίμαστο και να έχουμε καθαρό στόχο. Στα υπέρ μας, οι άνδρες δεν περιμένουν μια γυναίκα να τους κτυπήσει ξαφνικά.

► Δεν κοιτάμε ποτέ το σημείο που θα κτυπήσουμε, γιατί έτσι προδίδουμε την πρόθεσή μας.

► Αν καταφέρουμε κτύπημα σε έναν από τους δύο στόχους (ακόμα καλύτερα, και στους δύο), εκμεταλλευόμαστε την ευκαιρία και απομακρυνόμαστε αμέσως τρέχοντας και φωνάζοντας. Με δύο λόγια, ποντάρουμε στην έκπληξη και το σοκ – η τακτική μας είναι hit and run.

► Είναι σημαντικό (αν και δύσκολο) να μην «παγώσουμε» (το λεγόμενο “freezing”) στη διάρκεια μιας επίθεσης. Στο freezing, το σοκ είναι τόσο μεγάλο που ο εγκέφαλος σταματάει να δίνει οδηγίες και το θύμα υπομένει την επίθεση χωρίς να αντιδρά. Στην αυτοάμυνα, αλλά και σε επαγγέλματα με υψηλό βαθμό κινδύνου και στρες (π.χ. στρατός, αστυνομία) χρησιμοποιείται συχνά μια μικρή λέξη που το μυαλό του ατόμου έχει συνδέσει με δράση (ένα συνδυασμό που έχει προβάρει βέβαια πολλές φορές στην εξάσκηση). Μπορεί π.χ. να είναι η λέξη «τώρα!», που αφού ειπωθεί, ακολουθείται αντανάκλαστικά από μια πράξη επίθεσης. Αυτή η «trigger word» ανασύρεται την κρίση στιγμή και «σπάει» το “freezing», υποχρεώνοντας τον εγκέφαλο να ξαναπάρει μπροστά και το σώμα να αντιδράσει. Αν σας φαίνεται ενδιαφέρουσα ιδέα, δουλέψτε με αυτήν. **A**

Ο Βασίλης Σταματίου είναι εκπαιδευτής του Ρωσικού Μαχητικού Συστήματος STORM <https://stormsystem.gr>, όπου διδάσκει ρωσική πολεμική τέχνη και αυτοάμυνα γιά άνδρες και γυναίκες.

Ο υφυπουργός
Πολιτικής Προστασίας
μιλάει για όλα
στην *ATHENS VOICE*

Του ΒΑΣΙΛΗ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΝΙΚΟΣ ΧΑΡΔΑΛΙΑΣ

«Πιο δύσκολη στιγμή, ο περασμένος Οκτώβριος»

Οσο πιο πιστά και ευλαβικά τηρούμε τα μέτρα προστασίας από τον νέο κορωνοϊό, τόσο ο κίνδυνος μίας νέας έξαρσης της επιδημίας στη χώρα μας θα απομακρύνεται, εξηγεί σήμερα στην *ATHENS VOICE* ο Νίκος Χαρδαλιάς. Ο υφυπουργός Πολιτικής Προστασίας και Διαχείρισης Κρίσεων, ένα από τα πλέον οικεία σε όλους μας πρόσωπα στην επίσημη ενημέρωση για την εξάπλωση της επιδημίας, «ξεδιπλώνει» στη συνέντευξή του τη φιλοσοφία και τον τρόπο εργασίας της Πολιτικής Προστασίας, αλλά και του ιδίου, και δηλώνει με ειλικρίνεια και κατηγορηματικά ότι ο ρόλος του είναι να ενημερώνει αξιόπιστα τους πολίτες και όχι να κουνάει το δάχτυλο ή να παριστάνει τον «κακό».

ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΜ-
ΒΟΛΙΑΣΜΟΥΣ
ΝΑ ΤΡΕΧΟΥΝ
ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΟ
ΤΟΝ ΚΑΛΟ
ΚΑΙΡΟ, ΜΠΟ-
ΡΟΥΜΕ ΝΑ ΑΙ-
ΣΙΟΔΟΞΟΥΜΕ
ΟΤΙ ΤΑ ΧΕΙΡΟ-
ΤΕΡΑ ΕΙΝΑΙ
ΠΙΣΩ ΜΑΣ.
ΑΥΤΟ ΔΕΝ
ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΟΤΙ
ΕΧΟΥΜΕ ΤΗΝ
ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΦΗΣΥ-
ΧΑΣΜΟΥ.

Κύριε Χαρδαλιά, ποια θα λέγατε ότι ήταν η πλέον δύσκολη και επικίνδυνη στιγμή της εξάπλωσης της επιδημίας του νέου κορωνοϊού στη χώρα μας, η στιγμή κατά την οποία μπορεί και να κλονιστήκατε προς στιγμήν; Η Πολιτική Προστασία, το σύνολο του κρατικού μηχανισμού, αλλά και ολόκληρη η κοινωνία μας, εκλήθησαν να διαχειριστούν μια εντελώς πρωτόγνωρη κατάσταση – μια απειλή χωρίς προηγούμενο, για την αντιμετώπιση της οποίας δεν υπήρχε καμία εμπειρία. Χρειάστηκε συνεπώς να οικοδομήσουμε από το μηδέν στρατηγική, διαδικασίες, πρωτόκολλα, αποφάσεις. Ήταν μια επίπονη άσκηση –εξοντωτική πολλές φορές για όλα τα στελέχη μας που συμμετείχαν σε αυτή την προσπάθεια με πραγματική αυταπάρνηση. Και, πιστέψτε με, δύσκολες στιγμές υπήρξαν πολλές – στιγμές κατά τις οποίες έπρεπε να ληφθούν δύσκολες αποφάσεις, στιγμές όπου με αγωνία βλέπαμε τα κρούσματα να αυξάνονται. Αν πρέπει να ξεχωρίσω, θα έλεγα ότι οι ημέρες της αλματώδους αύξησης των κρουσμάτων τον περασμένο Οκτώβριο, λίγο πριν λάβουμε την απόφαση για νέο lockdown, ήταν μια μεγάλη δοκιμασία για όλους όσοι μετέχουμε στη διαχείριση αυτής της κρίσης.

Η Αττική και η Θεσσαλονίκη έχουν ξεπεράσει τον κίνδυνο της επιδημικής «έκρηξης» ή όλα πλέον εξαρτώνται από τη συμπεριφορά των πολιτών στους δημόσιους χώρους; Βρισκόμαστε σε σημείο όπου όλοι οι δείκτες μας σταθεροποιούνται και αρχίζουν να εμφανίζουν πτωτική τάση. Με τους εμβολιασμούς να τρέχουν και σύμμαχο τον καλό καιρό, μπορούμε να αισιοδοξούμε ότι τα χειρότερα είναι πίσω μας. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι έχουμε την πολυτέλεια του εφησυχασμού. Έχουμε δει πολλές φορές στο παρελθόν αναζωπυρώσεις της πανδημίας μέσα σε ελάχιστο χρόνο. Αν όμως επιδειξουμε σύνεση και προσοχή για το επόμενο διάστημα και συνεχίσουμε να τηρούμε πιστά τα μέτρα, μάσκες, αποστάσεις, υγιεινή των χεριών, τότε ο κίνδυνος μιας νέας έξαρσης απομακρύνεται.

Λέμε διαρκώς για τη σημασία και την αξία της ιχνηλάτησης των επαφών των κρουσμάτων, αλλά πώς μπορεί να διενεργηθεί εξαντλητική ιχνηλάτηση με 3.000 και 4.000 ημερήσια κρούσματα, τα οποία κατέγραφε ο ΕΟΔΥ για κάποιο χρονικό διάστημα; Ακόμη και η Γερμανίδα καγκελάρια, η κ. Μέρκελ, έχει παραδεχθεί ότι ιχνηλάτηση με τόσο μαζικά κρούσματα δεν μπορεί να διενεργηθεί...

Κι όμως μπορεί. Και το λέω με βεβαιότητα γιατί το κάναμε και το κάνουμε! Ιχνηλατούμε σε καθημερινή βάση όχι μόνο όλα ανεξαιρέτως τα θετικά κρούσματα, αλλά και όλες τις στενές επαφές τους. Στην κορύφωση της πανδημίας, αυτό μεταφράζεται σε 4.340 κρούσματα από τα οποία προέκυψαν 8.376 στενές επαφές. Ενώ ο μέσος όρος των δεκαπέντε ημερών με τη μεγαλύτερη αύξηση ήταν 3.390 κρούσματα και 7.583 στενές επαφές. Σε ημερήσια βάση – και ιχνηλατήθηκαν όλα, ένα προς ένα. Και πρέπει να σημειώσω ότι οι ιχνηλάτες μας, γυναίκες και άνδρες από την Πολιτική Προστασία, το Πυροσβεστικό Σώμα, την ΕΛ.ΑΣ, το Λιμενικό, το Υπουργείο Υγείας, είναι η «καρδιά» της μάχης ενάντια στην πανδημία και μίνες τώρα έχουν δώσει τον καλύτερό τους εαυτό. Αξίζουν όχι μόνο το «ευχαριστώ» μας, αξίζουν τον θαυμασμό όλων μας.

Πώς είναι να ασχολείται κανείς με τον έλεγχο της επιδημίας του νέου κορωνοϊού σε όλη τη χώρα και, αιφνης, να υποχρεώνεται να αντιμετωπίσει με επάρκεια τις επιπτώσεις ενός μεγάλου σεισμού ή μιας καταστροφικής βροχόπτωσης και, στη συνέχεια, να κάνει και την ενημέρωση για την επιδημία; Αυτός είναι ο ρόλος της Πολιτικής Προστασίας, αυτή είναι η αποστολή της κι αυτή είναι και η μεγάλη πρόκληση. Πρέπει, όμως, εδώ να σημειώσω ότι όταν ο πρωθυπουργός μάς ανέθεσε το έργο του συντονισμού όλων των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση της πανδημίας, το έκανε γιατί είχε ένα πολύ συγκεκριμένο όραμα για το πώς πρέπει να εξελιχθεί

η Πολιτική Προστασία στη χώρα μας μετά από χρόνια παραμέλησης και απαξίωσης. Αυτό το όραμα υπηρετούμε, για μια Πολιτική Προστασία αποτελεσματική, σύγχρονη, πραγματική «ασπίδα» για τον πολίτη. Και νομίζω ότι έχουμε διανύσει πολύ δρόμο. Έχουμε προχωρήσει στην ολική αναμόρφωση του μηχανισμού μας, δημιουργώντας μια σύγχρονη, καθετοποιημένη δομή, τον Εθνικό Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, με σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων, διαρκή συντονισμό με όλους τους συναρμόδιους φορείς, νέα μέσα, αξιοποίηση των πιο σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων, ενίσχυση του στελεχειακού μας δυναμικού και συνεχή συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα. Εν μέσω πανδημίας, κατορθώσαμε να ολοκληρώσουμε ένα μεγάλο μέρος του σχεδιασμού μας και σκοπεύουμε, με ορίζοντα τριετίας, να παραδώσουμε ένα πλήρως λειτουργικό, εκ βάθρων αναδιαρθρωμένο σύστημα Πολιτικής Προστασίας που θα ανταποκρίνεται στα καλύτερα διεθνή πρότυπα.

Θυμάμαι μια νύχτα, κατά τη διάρκεια της οποίας διακόπηκε η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος για τα 2/3 της Αττικής, την Καλαμάτα, την Κορινθία και αλλού, εν μέσω lockdown και αυστηρής επιδημιολογικής επιτήρησης της Αττικής. Είστε έτοιμοι στην Πολιτική Προστασία για τέτοιες αλλαγές του πεδίου της δράσης σας; Το νέο δόγμα, η νέα αντίληψη για την Πολιτική Προστασία στη χώρα μας, έχει στον πυρήνα του τη συνένωση των φορέων, των δυνάμεων εκείνων που την ώρα της κρίσης καλούνται να επιχειρήσουν στο πεδίο. Πρόκειται για μια εντελώς νέα προσέγγιση. Η Πολιτική Προστασία αποκτά έναν ευρύ συντονιστικό ρόλο, ώστε ανάλογα με τις συνθήκες, τις απαιτήσεις, το είδος της απόκρισης που χρειάζεται, να κινητοποιούνται άμεσα οι αντίστοιχες δυνάμεις. Σκοπός μας, δηλαδή, είναι να λειτουργούμε ως επιχειρησιακή «καρδιά» του συστήματος – εξού και στο νέο μας Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων συνενώνονται όλοι οι συναρμόδιοι φορείς, τα σώματα ασφαλείας, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε ανά πάσα στιγμή να διασφαλίζεται άμεση κινητοποίηση και συντονισμός των εμπλεκόμενων.

Όπως προανέφερα, με την ολοκλήρωση του σχεδιασμού μας, θα δείτε αυτό νέο δόγμα στην πράξη. Στο υπερασύγχρονο νέο κτίριο Άτλαντας της Πολιτικής Προστασίας, όπου ήδη λειτουργεί το νέο Κέντρο Αντιμετώπισης Υγειονομικών Κινδύνων, θα στεγάζεται το Κέντρο Πρόληψης και Αντιμετώπισης Φυσικών Καταστροφών, καθώς και το Κέντρο Ελέγχου Κρίσιμων Υποδομών με ειδικές προβλέψεις για τη διαρκή εποπτεία αεροδρομίων, λιμένων, σιδηροδρόμων, εθνικών οδών, επικοινωνιών και ευαίσθητων υποδομών, όπως οι τηλεπικοινωνίες, τα δίκτυα ύδρευσης, φυσικού αερίου κλπ. Εκεί θα φιλοξενηθεί και το Διυπουργικό Κέντρο Ενημέρωσης και Διαχείρισης Κρίσεων, με booths για το κάθε Υπουργείο, με ψηφιακά κέντρα ενημέρωσης για τον πρωθυπουργό και την κυβερνητική επιτροπή, καθώς και με υποδομές φιλοξενίας και ασφαλούς διαχείρισης κρίσεων. Σχεδιάζουμε ακόμη τη δημιουργία ενός πρότυπου σε ευρωπαϊκό επίπεδο Ψηφιακού Κέντρου Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης για την ευαισθητοποίηση όλων και κυρίως των παιδιών μας στο κρίσιμο θέμα της πρόληψης και αυτοπροστασίας από φυσικές καταστροφές. Πρόκειται, δηλαδή, για εντελώς νέα, ολιστική αντιμετώπιση της έννοιας «διαχείριση κρίσεων», μια πραγματική παρακαταθήκη για τη χώρα.

Κάποιοι σας κατηγορήσαν προσωπικά, κύριε Χαρδαλιά, ότι απευθύνεστε με επιθετικό ύφος προς τους πολίτες που δεν είναι πεισμένοι για την ανάγκη τήρησης των μέτρων προστασίας. Πώς απαντάτε σε τέτοιου τύπου αιτιάσεις; Σκοπός μου δεν είναι ούτε να κουνάω το δάχτυλο ούτε να παριστάνω τον «κακό». Μόνο μου μέλημα και έγνοια είναι να ενημερώνω σωστά τους πολίτες. Αν τώρα κάποιοι δε θέλουν να καταλάβουν την κρισιμότητα των στιγ-

μών και μου αποδίδουν υπερβολική αυστηρότητα, προσωπικά δεν θα με αποτρέψει να είμαι ο εαυτός μου μπροστά στην κρισιμότητα των περιστάσεων. Κι ένας ακόμα συμπολίτης μας να πειστεί για την ανάγκη τήρησης των μέτρων, είναι σημαντικό κέρδος για όλους μας. Αλλά επιτρέψτε μου στο σημείο αυτό να υπογραμμίσω ότι η συντριπτική πλειονότητα των συμπολιτών μας τηρεί τα μέτρα με μεγάλη υπομονή και συνέπεια εδώ και τόσο καιρό, επιδεικνύοντας υψηλότατο αίσθημα κοινωνικής ευθύνης. Η επιμονή τους, η προσήλωσή τους, είναι η δύναμή μας.

Υπάρχουν σίγουρα «δύσκολες» περιοχές της χώρας μας, οι οποίες και εμφάνισαν υψηλό επιδημιολογικό φορτίο και η συμμόρφωση των κατοίκων στα μέτρα προστασίας δεν ήταν η καλύτερη δυνατή. Μπορείτε να μας πείτε κάποιες περιοχές που σας δυσκόλεψαν ιδιαίτερα; Δεν θα ήθελα να στοχοποιήσω κανέναν. Υπήρξαν πράγματι περιοχές πιο δύσκολες, με ιδιαιτερότητες, όπου η προσέγγιση των κατοίκων απαιτούσε μεγαλύτερη επιμονή. Και θα ήθελα να σημειώσω τον εξαιρετικά κρίσιμο ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο θέμα αυτό – Δήμοι και Περιφέρειες στάθηκαν πραγματικά αρωγοί και πολύτιμοι σύμμαχοί μας σε αυτή την προσπάθεια.

Θα περίμενε κανείς να μας πείτε ότι μία από τις πλέον «δύσκολες» περιοχές ήταν η Θράκη... Αλήθεια, ποια ήταν η εμπειρία σας από τη Θράκη, κατά τη διάρκεια της επιδημίας; Όπως προανέφερα, το ζήτημα δεν είναι να στοχοποιήσουμε μια συγκεκριμένη περιοχή. Η Θράκη έχει τις ιδιαιτερότητές της, όπως ιδιαιτερότητες έχουν κι άλλες περιοχές της χώρας. Για τον λόγο αυτό, η προσέγγισή μας ήταν όσο το δυνατό πιο εξειδικευμένη και η βοήθεια της ιχνηλάτησης, της προσωπικής επαφής δηλαδή με ένα-ένα τα κρούσματα και τις στενές επαφές τους, ήταν πραγματικά πολύτιμη. Μας επέτρεψε να έχουμε μια πλήρη και αναλυτική χαρτογράφηση της πορείας της πανδημίας σε πραγματικό χρόνο κι αντιστοίχως να προχωρούμε σε συγκεκριμένες κινήσεις όποτε αυτό ήταν απαραίτητο.

«Διαρροές», οι οποίες είδαν το φως της δημοσιότητας σε μικρή μερίδα του Τύπου, ήθελαν όλα τα κορυφαία στελέχη, τα οποία ασχολούνται με την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της επιδημίας, να βρίσκονται σε σχέσεις αντιπαράθεσης μεταξύ τους... Ποια είναι η δική σας θέση; Πρόκειται για αυθεντικές «διαρροές»; Η αντιμετώπιση της πανδημίας ήταν και είναι συλλογική προσπάθεια. Κι ήταν επιτυχημένη η αντιμετώπιση, ακριβώς γιατί όλοι όσοι μετείχαμε σε αυτή την προσπάθεια, οι επιστήμονές μας, εμείς στην Πολιτική Προστασία, το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ο ΕΟΔΥ, οι Ένοπλες Δυνάμεις μας, τα σώματα ασφαλείας δουλέψαμε συλλογικά και μοχθήσαμε από κοινού. Διαφορετικές απόψεις και προσεγγίσεις προφανώς και υπήρξαν. Όπως πάντα υπήρξε και υπάρχει πνεύμα ομοψυχίας και καλόπιστης συνεργασίας ώστε να αφήσουμε αυτή τη δοκιμασία πίσω μας το συντομότερο και με τους καλύτερους δυνατούς όρους.

Κύριε Χαρδαλιά, θα επιστρέψετε στην Αυτοδιοίκηση ή έχετε πολύ δρόμο ακόμη στην ανάπτυξη της Πολιτικής Προστασίας; Η Πολιτική Προστασία έχει πολύ δρόμο σίγουρα. Όσο για μένα, προχωράω στη ζωή μου βήμα-βήμα. Αυτή τη στιγμή έχουμε μπροστά μας ένα μεγάλο έργο να ολοκληρώσουμε τα επόμενα χρόνια για το στήσιμο και τη λειτουργία του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων. Η Αυτοδιοίκηση είναι πάντα στην καρδιά μου, το ξέρετε άλλωστε – αν ξαναβρεθεί και στον δρόμο μου, αυτό είναι εξαιρετικά νωρίς να το σκεφτώ. Παραμένω προσηλωμένος στα καθήκοντα που μου έχει αναθέσει ο πρωθυπουργός της χώρας και μόνο κι εργαζομαι καθημερινά για την αποτελεσματική και συνεπή εκτέλεσή τους, έτσι ώστε να δικαιώσω την εμπιστοσύνη του. **Α**

Η ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΣΚΙΝΑ

«ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ» ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Τι κάνουν η **Κατερίνα Κοσκινά** και 34+21 έλληνες καλλιτέχνες στο **Ocean Flower Island** της Κίνας; Η ATHENS VOICE γνωρίζει την απάντηση και ζητά από την επιμελήτρια της έκθεσης **«Θέσις-Αντίθεσις-Σύνθεσις. Στην τροχιά των Αλλαγών»** να διηγηθεί όλη την ιστορία του καινούργιου παγκόσμιου place to be που άνοιξε τις πόρτες του στην Κίνα.

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ - Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Το Ocean Flower Island, το μεγαλύτερο κατασκευασμένο νησί της Ασίας, βρίσκεται στο Hainan, στο νοτιότερο άκρο της Κίνας. Περιβάλλεται από τον Ειρηνικό Ωκεανό, η έκτασή του φτάνει τα 8.000.000 μ² και φιλοδοξεί να αναδυθεί στο μεγαλύτερο κέντρο πολιτισμού, ψυχαγωγίας και τουρισμού της Ασίας. Σκέψου μια μέγκα Ντίσνεϊλαντ κι ένα μούλι γκράντε Ντουμπάι, μπόλιασε τη φαντασία σου με ολίγη από MoMA στη Νέα Υόρκη και πρόσθεσε μια εσάνς από εξωτική Κίνα: το ιλιγγιώδες πρότζεκτ, από όπου και να το δεις, ως σύλληψη, κατασκευαστικό όραμα, πακτωλό κεφαλαίων που απαιτήθηκαν για την ανέγερσή του και ταχύτητα υλοποίησης, κόβει την ανάσα! Στα πέταλα του Ocean Flower Island υπάρχουν κυρίως κατοικίες, βίλες με ιδιωτικές παραλίες ή διαμερίσματα για μεγάλα βαλάντια, ξενοδοχεία, εμπορικά κέντρα, τόσο υπερσύγχρονα και τόσο εντυπωσιακά που κάνουν το τοπίο του να δείχνει σαν ένα υπερφουτουριστικό σκηνικό που ξεπήδησε από ταινία του Νόλαν. Το νησί είναι ήδη αξιοθέατο και προκαλεί talk of the... world, μιας και προορίζεται να γίνει ο εμπορικός, τουριστικός και πολιτιστικός πόλος της «νέας Κίνας». Όμως, πέρα από τα malls με τα μεγάλα brands και τη φημολογία του νέου φορολογικού παραδείσου, πέρα από τα πιο γνωστά αστεράτα και υμνημένα εστιατόρια του κόσμου που έσπευσαν να ανοίξουν παραρτήματα, εδώ φτιάχτηκε και ένα πάρκο τέχνης με 8 μουσεία να δεσπόζουν και να φιλοτεχνούν το αρτίστικο προφίλ του. Τα εγκαίνιά τους είχαν αναγγελθεί πριν ενάμιση χρόνο με τη φιλοξενία μιας Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης, διαφορετικής όμως από την αντίστοιχη –μεγαλειώδη και ώριμη πλέον ηλικιακά– της Βενετίας. Εδώ δεν θα υπάρχει η

λογική των εθνικών περιπτέρων-συμμετοχών αλλά μια νέου είδους πολυσυμμετοχικότητα. Η διαπλανητική καραντίνα δεν εμπόδισε την πρώτη διοργάνωση να ξεκινήσει κι ας ζήσαμε μήνες ανασφάλειας και αναβολών, λόγω της πανδημίας. Μόνο που δεν ονομάστηκε Μπιενάλε, αλλά **The Tides of the Century - 2020 International Art Exhibition**. Και ας άνοιξε το 2021! Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο ονειρευόμαστε το μέλλον που εφάπτεται με το παρόν που εκκινεί από αυτό ακριβώς το σημείο: το τώρα μοιάζει με παλιρροϊκό κύμα μιας ζωής που ξαναφουσκώνει με την αισιοδοξία και τη δημιουργία να αποτελούν το αύριο του κόσμου.

Η έκθεση με αυτόν τον γενικό τίτλο θα διαρκέσει μέχρι τον Δεκέμβριο του 2021 και όλα συνηγορούν πως θα συζητηθεί πολύ, μιας και θα παρουσιάσει πάνω από 140 έργα καλλιτεχνών από 24 χώρες απ' όλο τον κόσμο. Από τον Φεβρουάριο, λειτουργούσε κατόπιν RV για ειδικούς και μόλις άνοιξε τις πύλες της στο κοινό. Η ζωή προσπαθεί να ξαναβρεί τον παλιό σφυγμό της, σιγά-σιγά ξαναπαίρνουν μπρος τα αφιερώματα και οι ακαδημαϊκές δραστηριότητες, ενόσω αναμένουμε και τα διεθνή εγκαίνια.

Η **The Tides of the Century - 2020 International Art Exhibition** εκτείνεται σε 8 μουσεία, στα 7 από τα οποία παρουσιάζονται έργα καλλιτεχνών από όλο το κόσμο, επιλεγμένων από μια διεθνή επιτροπή ειδικών, με έμφαση στους Ασιάτες και ειδικότερα στους Κινέζους καλλιτέχνες. Το 8ο μουσείο φιλοξενεί το έργο καλλιτεχνών μίας και μόνο χώρας. Και μάντεψε ποια είναι αυτή η χώρα: η Ελλάδα, εμείς, στην Κίνα, τώρα! Μετά από μια διαδικασία υποβολής και επιλογής επιμελητικών προτάσεων που προέρχονταν από τον ευρωπαϊκό μεσογειακό χώρο, αναδείχθηκαν ως η τιμώμενη χώρα με την πρόταση «Θέ-

ΚΑΤΑΛΗΞΑΜΕ Σ' ΕΝΑ
ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΣ
ΕΠΙΤΕΥΓΜΑ, ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΟΤΙ
Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ -ΟΤΑΝ
ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΛΗΣΗ,
ΠΙΣΤΗ, ΠΕΙΣΜΑ, ΕΜΠΙ-
ΣΤΟΣΥΝΗ- ΞΕΠΕΡΝΑ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ
ΝΟΟΤΡΟΠΙΕΣ,
ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ, ΑΡΡΩ-
ΣΤΙΕΣ, ΠΑΝΔΗΜΙΕΣ,
ΑΣΥΜΦΩΝΙΕΣ. ΑΥΤΟ
ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΚΕΡΔΟΣ.

σις-Αντίθεσις-Σύνθεσις. Στη τροχιά των Αλλαγών» («Thesis-Antithesis-Synthesis. In the Belt of Change») της **Κατερίνας Κοσκινά**, που επιμελήθηκε τα της συμμετοχής και κατάφερε να μας διεθνοποιήσει. Ο συντονισμός και η παραγωγή της έγινε από τον **Κώστα Κωνσταντινίδη** της **PostScriptum** και ο αρχιτεκτονικός της σχεδιασμός από τη **Μαρία Μανέτα**. Της ζητήσαμε να μας μιλήσει για την ελληνική πρόταση, το σκεπτικό, τα έργα, τους καλλιτέχνες που συμμετέχουν και τη διαδικασία υλοποίησης ενός πρότζεκτ, που εν μέσω πανδημίας φάνταζε ακατόρθωτο, αλλά να που τελικά δεν ήταν.

Είναι μεγάλη τιμή για την Ελλάδα να βρίσκεται στη θέση της τιμώμενης χώρας σε αυτόν το νέο τόπο - art place to be και ειδικά σε αυτή την ενεργητική έκθεση. Πώς αισθάνεστε που η επιμελητική σας πρόταση διακρίθηκε;

Η ανάδειξη της Ελλάδας ως τιμωμένης χώρας και κατ' επέκτασιν φιλοξενούμενης, σίγουρα με ευχαριστεί πολύ. Δεν βρίσκεται συχνά η χώρα μας στο επίκεντρο μεγάλων γεγονότων σύγχρονης τέχνης. Επιπλέον, η έκθεση είναι η παρθενική σε ένα νέο Μουσειακό χώρο και σε μια νέα εικαστική αγορά, στη χώρα που σε λιγότερο από μια δεκαετία, τα μουσεία σύγχρονης τέχνης, κρατικά και ιδιωτικά, ανοίγουν με ταχύτατους ρυθμούς, διαμορφώνοντας ένα πρωτοφανές τοπίο συλλογών, συλλεκτών και φιλότεχνων. Θεωρώ δε ότι αποτελεί, πέραν από τιμή στον επιμελητή και όλη την ομάδα που την υλοποιεί και μια μοναδική ευκαιρία για τους Έλληνες καλλιτέχνες, καθώς η επισκεψιμότητα και για το νέο νησί και για το πάρκο μουσείων, αναμένεται να είναι πολύ μεγάλη. Και μόνον το ότι η Ελλάδα θα έχει ένα δικό της μουσειακό χώρο, είναι μια μεγάλη προβολή για τη χώρα μας και το εικαστικό δυναμικό της.

Τι παρουσιάζει η συμμετοχή μας και πό-

σοι καλλιτέχνες θα πάρουν μέρος;

Η κεντρική έκθεση αποτελείται από 34 Έλληνες καλλιτέχνες και καταλαμβάνει τους 3 από τους τέσσερις χώρους ενός εκ των Μουσείων, που ολοκληρώθηκαν τον Φεβρουάριο του '21. Αναφέρομαι σε κεντρική έκθεση, γιατί πέραν της έκθεσης με τίτλο «Θέσις-Αντίθεσις-Σύνθεσις. Στη τροχιά των Αλλαγών» που αναπτύσσεται στους τρεις από τους τέσσερις χώρους του κτιρίου, έχουμε προσκαλέσει το **Athens Digital Art Festival (ADAF)** με 21 από τους καλλιτέχνες του. Άρα μιλάμε για συνολικά 55 καλλιτέχνες. Ήθελα η πρότασή μου να λαμβάνει υπόψη το γενικό θέμα αλλά και τον χώρο, ο οποίος έχει αρκετές ιδιαιτερότητες, όπως και οι υπόλοιποι άλλωστε, αφού πρόκειται για εντυπωσιακές και πολύπλοκες κατασκευές. Ο επισκέπτης κάνει τον κύκλο του χώρου και εξέρχεται από την ίδια πόρτα και σε αυτή τη ροή στήθηκε το αφιέρωμα. Το κτίριο αποτελείται από 4 διακριτά ελλειψοειδή τμήματα που συνδέονται εσωτερικά με περάσματα. Ο πρώτος χώρος, ο οποίος έχει και τα βεστιάρια, τα σημεία ελέγχου κ.λπ. πληροφορεί για έκθεση αλλά και για τη πολιτιστική και τουριστική δραστηριότητα στη χώρα μας, αφενός με τα εισαγωγικά κείμενα τοίχου και αφετέρου με ένα αφιέρωμα στην Ελλάδα, μέσω προβολών, ώστε να αξιοποιήσουμε τη δυνατότητα που μας προσφέρεται να προβάσουμε τον πολιτισμό αλλά και τις τουριστικές ομορφιές της, ειδικότερα αφού η έκθεση εντάχθηκε στο πρόγραμμα εκδηλώσεων του 2021, Έτος Κίνα - Ελλάδα για τον Πολιτισμό και τον Τουρισμό. Επιπλέον, θέλοντας να δείξουμε σε ένα νέο και υπερσύγχρονο χώρο και σε έναν τόπο που αποτελεί την αιχμή του δόρατος σύνδεσης τεχνολογίας και τέχνης, Έλληνες καλλιτέχνες που δουλεύουν αποκλειστικά με την τεχνολογία και τα νέα μέσα, προσκαλέσαμε το ADAF. Τελικά, λόγω της πανδημίας, δεν μπορούμε να δείξουμε έργα που χρειάζεται να φορεθεί ειδικός εξοπλισμός

π.χ. για VR ή AR, και περιοριστήκαμε σε προβολή 21 video films.

Μιλήστε μας για τα τρία στάδια της έκθεσης «Θέση-Αντίθεση-Σύνθεση. Στην Τροχιά των Αλλαγών»...

Πρόκειται για μια επιλογή έργων (γλυπτά, εγκαταστάσεις, βίντεο, πολυμεσικά έργα και ψηφιακή τέχνη) από πρωτοπόρους και καταξιωμένους Έλληνες ή ελληνικής καταγωγής καλλιτέχνες, διαφορετικών γενεών, όπως θα δείτε και στη λίστα των συμμετεχόντων.

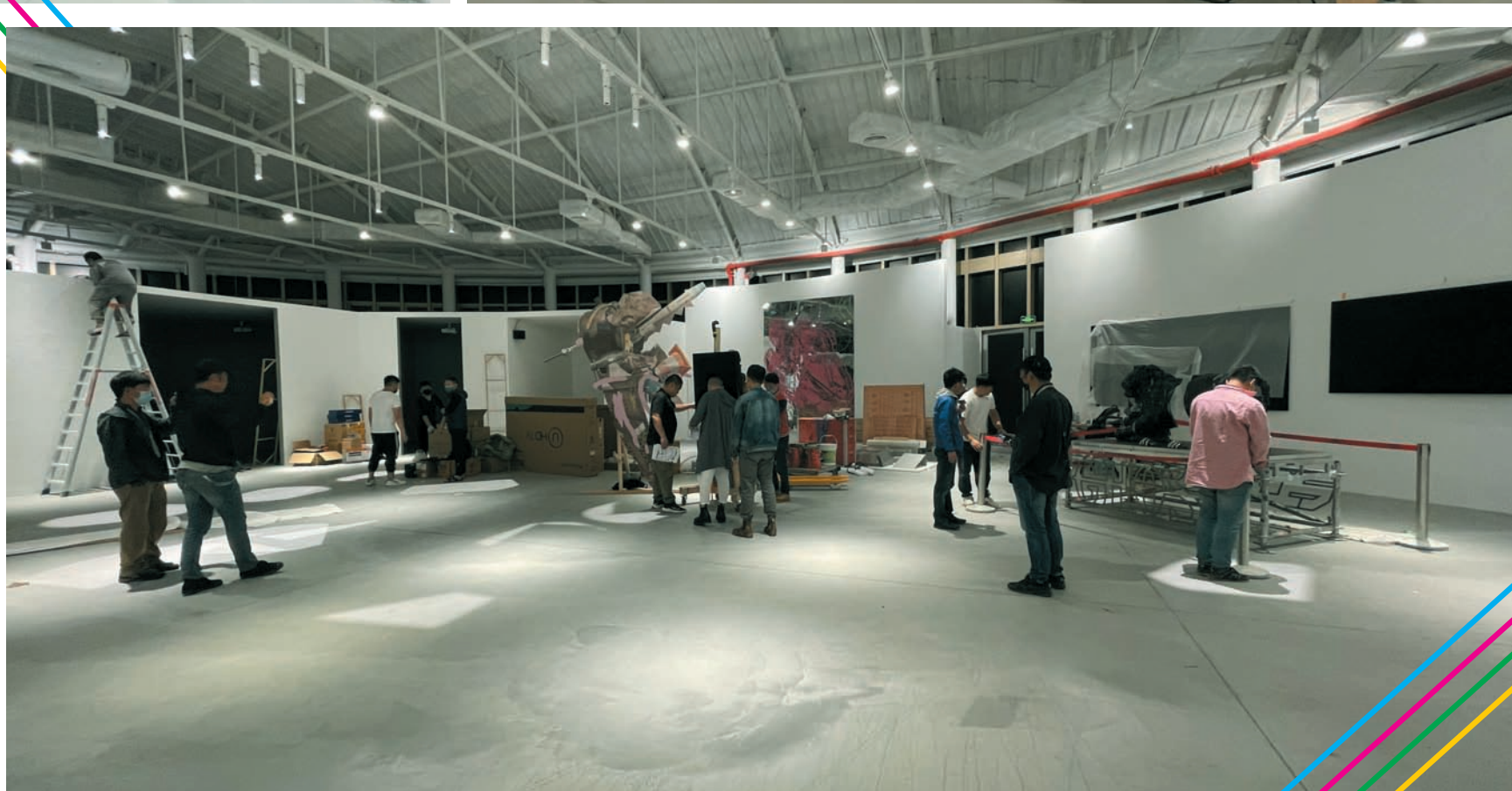
Ο πρώτος χώρος με τίτλο «Καλλιτεχνικές Εξερευνήσεις: Επιστήμη και Σύμπαν» φιλοξενεί έργα που αφορούν στις αναζητήσεις μέσω της τέχνης θεμάτων που σχετίζονται με το σύμπαν, την ενέργεια, τα μαθηματικά, τη λειτουργία των στοιχείων της φύσης, την επεξεργασία των λογισμικών κ.λπ. Αναδεικνύουμε τον προβληματισμό και το έργο καλλιτεχνών όπως ο **Γ. Ζογγολόπουλος**, ο **Takis**, ο **Π. Ξαγοράρης**, η **Ν. Πάστρα** και φτάνουμε μέχρι νεότερους και ο όπως ο **Costis**, ο **Θεόδουλος**, ο **Δ. Τράγκας**, ο **Γ. Μιχαλούδης** ή ο **Μ. Δασκαλάκης - Λεμός**.

Στον δεύτερο χώρο με τίτλο «Πνευματικές αναζητήσεις: Υπερβαίνοντας το Καθημερινό» υπάρχει πάλι η έννοια της αναζήτησης αλλά με ένα πιο «μεταφυσικό» χαρακτήρα που έχει να κάνει περισσότερο με ενδοσκόπηση και με μια πιο -θεολογική- ως το πούμε αντίληψη του κόσμου. Εκεί εκτίθενται από την μία πλευρά τα έργα των **Stephen Antonakos**, **Σ. Φαϊτάκη**, **Νίκου Παπαδόπουλου**. Από την άλλη πλευρά παρουσιάζονται έργα των **Chryssa**, **Κ. Βαρώτσου**, **Ν. Ναυρίδη**, **Μπ. Βενετόπουλου**, **Δ. Αληθινού** που πραγματεύονται το φυσικό και το αστικό τοπίο, αλλά και το ευάλωτο ή το σκληρότητα της ανθρώπινης συνθήκης.

Στον τελευταίο και μεγαλύτερο χώρο με τίτλο «Μυθολογίες του Παρελθόντος - Μυθολογίες του Μέλλοντος», μέσα από τη χρήση της

αρχαίας μυθολογίας ή «μύθων» του σή-
μερα, σύγχρονοι καλλιτέχνες πρεσβύ-
τεροι και νεότεροι, αναφέρονται σε δια-
χρονικά ζητήματα, είτε με πρωτοπορια-
κό τρόπο είτε μέσα από μια post-human
θεώρηση. Τίθενται ζητήματα που αφο-
ρούν στη ζωή, τον θάνατο, τον πλανήτη
και τα θέματα περιβάλλοντος, τη μετα-
τροπή του ατόμου σε τεχνολογικό υπε-
ράνθρωπο, την επίδραση της Ψηφιακής
Εποχής, τη διαμεσολάβηση της εικόνας,
αλλά και τη μοναξιά, την απομόνωση,
τον αέναο κύκλο της ζωής κ.λπ. Εκεί θα
δεις κανείς πολλές βίντεο προβολές όπως
του **Γ. Δρίβα**, της **Μ. Στραπατσάκη** ή του
Κ. Τσόκλη με το ιστορικό «Καμακωμέ-
νο Ψάρι», που είναι από τα πρώτα έργα
Ζωντανής Ζωγραφικής. Η **Ε. Παπαμαρ-
γαρίτη** προηγείται σε post-human κό-
σμους και ο **Α. Αγγελιδάκης** φαντάζεται
τον μύθο του Διογένη και τους αμφορείς
σαν αρχαίο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.
Στον ίδιο χώρο θα βρούμε έργα των **Μ.
Σαντοριναίου**, **Γ. Χατζηγεωργίου**, **Λ.
Βενιέρη**, **Γ. Κρανιδιώτη**. Ακόμη, ο **Θ. Τρι-
ανταφυλλίδης** με το έργο «Nike» πραγ-
ματεύεται την ίδια τη διαδικασία της δη-
μιουργίας, με την πλοήγηση ενός avatar
μέσα στο έργο. Ο **Stelarc**, πρωτοπόρος
καλλιτέχνης, εξερευνά την προσθετική
και την επίδραση της τεχνολογίας στον
άνθρωπο. Ο **Π. Μώρης** κοιτά την αλλη-
λεπίδραση του αστικού τοπίου και της
αυτοματοποίησης, ο **Α. Ρουφάνης** κατα-
γράφει τη μοναξιά στις μεγαλουπόλεις,
ο **Λ. Σαμαράς**, με τις επεξεργασμένες
στον υπολογιστή αυτοπροσωπογραφίες
του, μιλάει για την ταυτότητα ως εικόνα
τη μνήμης αποτυπωμένη στο είμαι και
το εγώ.

**Με τι κριτήρια επιλέξατε τους συμμε-
τέχοντες καλλιτέχνες στην έκθεση;**
Πριν περίπου 2,5 χρόνια, όταν ήμουν

Διευθύντρια του Μουσείου, επιμελήθη-
κα μια έκθεση στο Εθνικό Μουσείο Τε-
χνών στο Πεκίνο (NAMOC) με έργα από
τη συλλογή του. Αυτό έγινε μετά από τη
συμμετοχή μου σε ένα συνέδριο στην
Κίνα, λίγους μήνες νωρίτερα. Τα δύο
αυτά γεγονότα μαζί με μια έκθεση που
φιλοξενήσαμε το 2017 στο ΕΜΣΤ, με έ-
βαλε σε μια διαδικασία προβληματισμού
σχετικά με τις ομοιότητες και διαφορές
των δύο πολιτισμών, Κίνας και Ελλάδας,
τους δύο πυλώνες του παγκόσμιου πο-
λιτισμού που εξακολουθούν να επηρε-
άζουν τον ανατολικό και δυτικό τρόπο
σκέψης, μέχρι και σήμερα. Καθώς, το θέ-
μα που μας δόθηκε ήταν πολύ γενικό και
είχε να κάνει αφενός με τον δρόμο του
μεταξίου από θαλάσσης και αφετέρου
με την επιρροή της τεχνολογίας σήμερα
στην τέχνη, προσπάθησα να βρω έναν
νοηματικό άξονα που να συνδυάζει το
χθες και το σήμερα και ταυτόχρονα να
αξιοποιήσω την έρευνα και την εμπειρία
από τις προηγούμενες εκθέσεις για να
παρουσιάσουμε θέματα που διαπίστω-
σα ότι αντιστοιχούν και διαπερνούν και
την κινεζική σκέψη και προβληματισμό.
Υπάρχει μια περίοδος που η ελληνική και
η κινεζική φιλοσοφία συναντιούνται, αν
και αυτό δεν είναι προφανές στη φόρμα.
Το «Τα πάντα ρει» του Ηράκλειτου, η ανα-
φορά του στην ατελείωτη κίνηση που ω-
θεί την ανθρωπότητα να εξοικειωθεί με
την ιδέα της αλλαγής και της ροής, που
δεν διαφέρει πολύ από τη φιλοσοφία Γιν
και Γιανγκ. Το νερό, ιδιαίτερα, είναι ένα
στοιχείο που έχει διαδραματίσει καθο-
ριστικό ρόλο, στην οικονομία μέσω του
εμπορίου και την εδαφική επέκταση κα-
τά την αρχαιότητα και στη διάδοση του
πολιτισμού και των δύο λαών.

**Να στήσει κανείς έκθεση εξ αποστά-
σεως εν μέσω κορωνοϊού είναι άθλος.**

Ποιες ήταν οι προκλήσεις στον συντονισμό για τη διαμόρφωση του πρότζεκτ και πώς τις αντιμετωπίσατε; Πώς ήταν η εμπειρία συνεργασίας σας με τους Κινέζους διοργανωτές;

Δεν το βάλαμε κάτω και ξεπεράσαμε δυσκολίες επικοινωνίας, απόστασης, αντιλήψεων, ενίοτε και διαφορετικών συνηθειών, πρακτικών, ακόμη και συμπεριφοράς. Μέσα από τις δυσκολίες η ομάδα ζορίστηκε αλλά σφυρηλατήθηκε, όπως και η σχέση με τους συνεργάτες μας στην Κίνα. Στο τέλος, με προσπάθεια να κατανοήσει ο ένας τον άλλον και να σεβαστεί την ετερότητα, καταφέραμε να γνωρίσουμε καλύτερα και να μάθουμε ή και να ξε-μάθουμε πράγματα. Η πιο δύσκολη αλλά και η πιο χρήσιμη περίοδος ήταν το στάσιμο της έκθεσης με κατεύθυνση από την Ελλάδα και εφαρμογή στην Κίνα, με χρήση διαφορετικής γλώσσας και τολμώ να πω στα τυφλά. Εδώ η τεχνολογία έκανε το ακατόρθωτο, επικτό. Μπορώ να σας πω ότι είμαστε όλοι αγχωμένοι, συγκινημένοι, ξενυχτισμένοι λόγω της διαφοράς ώρας, μοιραζόμαστε τα ίδια αισθήματα αμφιβολίας αλλά και χαράς. Είχα την τύχη να δουλεύω με τη **Σέτα Ασπραίου - Καρύδη**, τη **Μαρία Μανέντα** στην επιμελητική ομάδα και είχαμε ως σύμβουλο για τα οπτικοακουστικά τον **Ηλία Χατζηχριστοδούλου**, αλλά και την τύχη να συνεργαστούμε με εξαιρετικούς μάστορες και τεχνικούς επί τόπου. Ευρηματικούς στη δυσκολία, όπως είμαστε και οι Έλληνες. Σε αυτό τον τομέα αισθάνθηκα ότι πετύχαμε το μέγιστο. Είχαμε μεγάλη ευθύνη και διαχειριζόμαστε σημαντικά έργα. Έπρεπε να προσέχουμε διπλά. Συγκεντρώσαμε έργα όχι μόνο από καλλιτέχνες αλλά και από ιδρύματα, που μας εμπιστεύθηκαν, όπως το **Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης**, το **Ίδρυμα Ωνάση**, η **Pace Gallery New York**, το **Ίδρυμα ΚΕΤΕ (Τάκης)**, το **Ίδρυμα Γ. Ζογολόπουλου**, το **Stephen Antonakos Studio, New York**. Πέρασαμε από 40 κύματα μέχρι να καταλήξουμε κάπου. Ήρθαμε σε επαφή με το Υπουργείο Εξωτερικών της Κίνας και ενταχθήκαμε στον επίσημο πρόγραμμα του έτους 2021 **Κίνα-Ελλάδα, Πολιτισμός και Τουρισμός**. Ακολούθησε και η ελληνική ένταξή μας στο έτος, ενώ εξασφαλίσαμε την Αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, του Υπουργείου Πολιτισμού, του ΕΟΤ, του Δήμου Αθηναίων. Η πρεσβεία της Ελλάδας στην Κίνα ήταν πολύ υποστηρικτική σε όλα τα θέματα επικοινωνίας και είναι στο πλάι μας σε αυτή τη δύσκολη περιπέτεια. Είμαστε μικρή ομάδα και χρειαστήκαμε πολλές φορές υποστήριξη. Οι δυσκολίες ήταν πολλές μα όχι αζεπέρστες. Δεν θα πω ότι ήταν εύκολο ούτε ότι όλα έγιναν σαν να είμαστε εκεί. Το αποτέλεσμα όμως, ειδικά αν αναλογιστούμε τις πρωτοφανείς συνθήκες δουλειάς, μας δικαίωσε, ναί.

Το πιο ενδιαφέρον από όλα είναι ότι ίσως αυτή η έκθεση να είναι λόγω μεγέθους και σημασίας όντως μια παγκόσμια πρώτη στησίματος εξ αποστάσεως. Μιλήστε μας για αυτή τη συγκλονιστική, από επιμελητικής πλευράς, εμπειρία.

Όταν μου έλεγαν ότι ίσως χρειαστεί να κάνουμε με τον τρόπο αυτό την εγκατάσταση, γέλαγα. Θα είναι ένα blind date έλεγα, που όμως έγινε. Όλες οι συνεννοήσεις πραγματοποιήθηκαν σχεδόν αποκλειστικά από τη διαδικτυακή εφαρμογή WeChat ενώ ταυτόχρονα παρακολουθούμε την ολοκλήρωση κατασκευής του μουσείου που μας παραδόθηκε στις

5 Φεβρουαρίου του 2021. Δεν υπήρχε προηγούμενο, δεν είχαμε καν πλήρη εικόνα του τελικού εκθεσιακού χώρου. Τον παρακολουθούσαμε να χτίζεται. Εγκαινιάσαμε τον χώρο και αντιμετωπίσαμε και όλες τις αρχικές δυσλειτουργίες και όλα αυτά «στα τυφλά». Υπήρξε μια τιτάνια και επίπονη προσπάθεια για να στηθεί η έκθεση πριν την Πρωτοχρονιά των Κινέζων. Ο κ. **Κ. Κωνσταντινίδης** και οι συνεργάτες στην **Post Scriptum** έδωσαν μάχη γι' αυτό. Δουλεύαμε για ένα χώρο πάνω από 1.500 τ.μ., που δεν είχε δει κανείς, ούτε καν οι συνεργάτες μας που βρίσκονταν στο Πεκίνο. Τα ταξίδια που θα έπρεπε να κάναμε ακυρώθηκαν. Συνεννοούμαστε με αυτόματη μετάφραση από κινέζικα σε αγγλικά ή και ελληνικά. Μιλούσαμε, βλέπαμε και μεταφράζαμε ταυτόχρονα και οι δυο πλευρές, χωρίς ποτέ συνολική εικόνα. Εμπιστευθήκε ο ένας τον άλλον, δεν είχαμε και εναλλακτικές, και καταλήξαμε σ' ένα πρωτοφανές επίτευγμα, και την επιβεβαίωση ότι ο πολιτισμός –όταν υπάρχει θέληση, πίστη, πείσμα και επιπλοκή– ξεπερνά διαφορετικές νοοτροπίες, αποστάσεις, αρρώστιες, πανδημίες, προβλήματα ασυμφωνίας. Αυτό για μένα είναι το μεγαλύτερο κέρδος. Ήταν και συγκινητικό και πολύ ανθρώπινο και πολύ αισιόδοξο σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα της τέχνης να μπορεί να γεφυρώνει, να επιβάλλεται με ήπιους τρόπους, να καταφέρνει να βρίσκει τον δρόμο της ακόμα κι εκεί που όλα συνηγορούν ότι θα είναι αδύνατον.

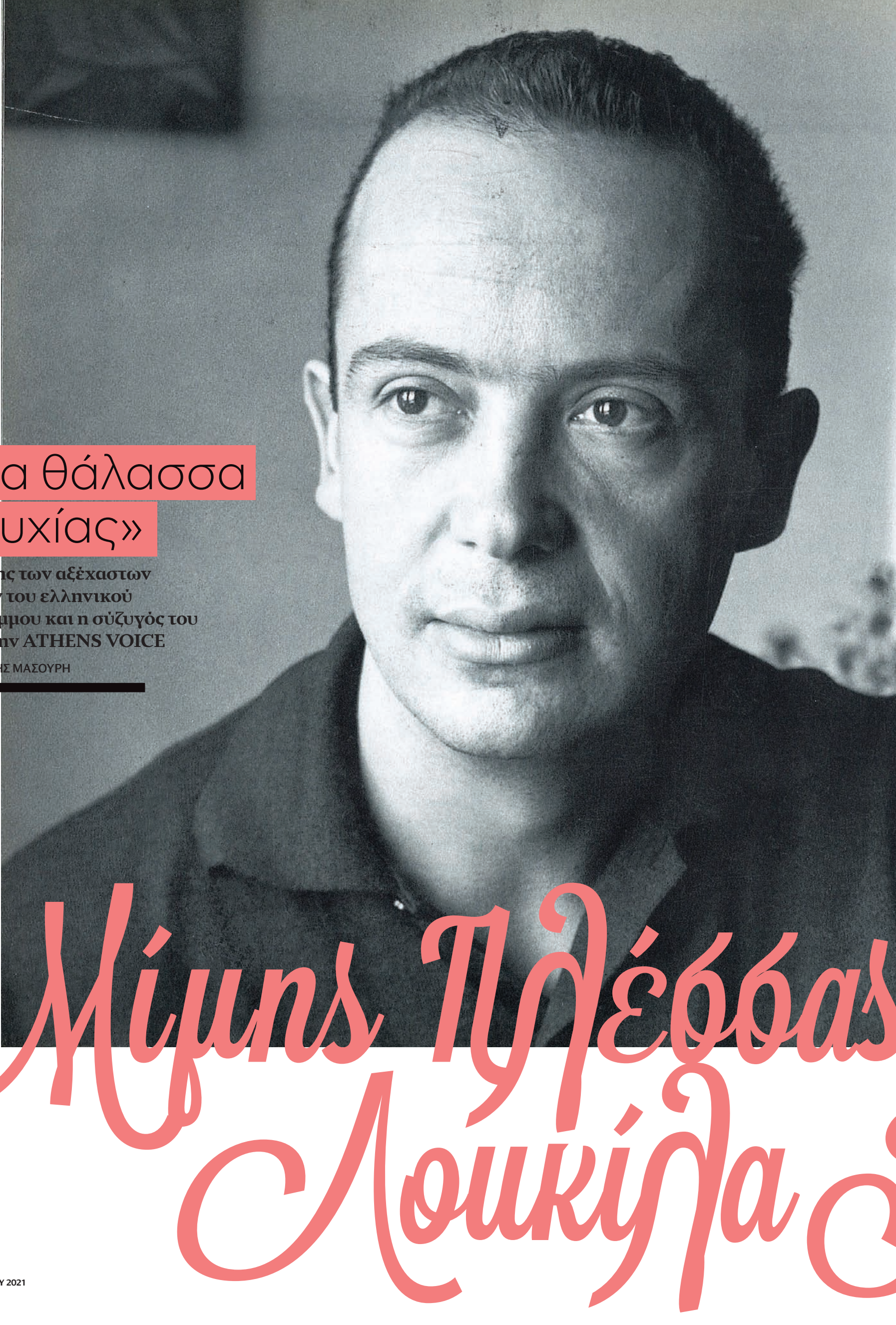
Πιστεύετε ότι αυτή η έκθεση θα συνεισφέρει στην ενδυνάμωση της συνεργασίας Ελλάδας - Κίνας στον τομέα του πολιτισμού;

Η συμβολή μου είναι μικρή, αν λάβει κανείς υπόψη τα κέντρα αποφάσεων και τους λόγους που γίνονται τα πράγματα που είναι πιο σύνθετοι από μια εξαγωγή πολιτισμού. Η έκθεση οφείλεται σε άλλες αποφάσεις με σημαντικά πολιτικοοικονομικά συμφέροντα. Η Κίνα δουλεύει πάνω στο μοντέλο Dual circulation. Εσωτερικά και προς τα έξω αλλαγή και ανάπτυξη. Είμαστε παρόντες, προσκεκλημένοι και μάλιστα τιμώμενοι, σε ένα ξεκίνημα μιας νέας εποχής, στη δημιουργία ενός νέου τόπου, όπου πολιτισμός, τουρισμός, τεχνολογία και ανάπτυξη είναι ταυτόσημα. Είναι ωραίο να βλέπεις το έργο των Ελλήνων καλλιτεχνών στο κέντρο της προσοχής, όπως είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται το έργο σου εκτός Ελλάδος. Για να υπάρξουμε πρέπει να μπορέσουμε να εξάγουμε τον πολιτισμό μας, με την ευρύτερη έννοια. Και για να προσκαλούμεθα, πρέπει να μας σέβονται και να μας εκτιμούν. Τη συμβολή μου μόνο έτσι μπορώ να τη δω και μάλιστα ομαδικά όχι ατομικά. Σε τέτοιες στιγμές καταλαβαίνεις τη δύναμη του πολιτισμού και την επικοινωνιακή διάσταση και δύναμη, είναι όντως soft power.

Τι σημαίνει για εσάς προσωπικά αυτή η μεγάλη διοργάνωση;

Είναι μια τεράστια νέα εμπειρία, δεν περίμενα ότι θα τη ζούσα. Έχω κάνει μεγάλες εκθέσεις στη ζωή μου, από πολύ νέα. Δεν μπορούσα να διανοηθώ τον Ιανουάριο του 2020, όταν μου πρότεινε να συνεργαστούμε ο κ. Κωνσταντινίδης, ότι αυτό το πρότζεκτ θα υλοποιείτο υπό αυτές τις συνθήκες. Τελικά, όλα είναι απρόβλεπτα και η συνέχεια, ζήτημα πίστης, εμπιστοσύνης στο άγνωστο. Και η τέχνη είναι αυτό που μας εμπνέει και στα δύσκολα. Και δεν χρειάζεται καν κοινή γλώσσα για να καταλάβουμε ότι είναι το κλειδί εκεί που όλα είναι εμποδισμένα. **Α**

«Μια θάλασσα ευτυχίας»

Ο συνθέτης των αξέχαστων
επιτυχιών του ελληνικού
πενταγράμμου και η σύζυγός του
μιλούν στην ATHENS VOICE

Της ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΜΑΣΟΥΡΗ

Μίμης Πηρέρας Νουκίλα

εννημέρος στις 12 Οκτωβρίου του 1924, ο Μίμης Πλέσσας είναι ο συνθέτης που έγραψε τα πιο δημοφιλή ελληνικά τραγούδια, γνωστά τα περισσότερα μέσα από τις ταινίες του Γιάννη Δαλιανίδη.

Έγραψε τη μουσική για πολλές ταινίες: *Νόμος 4000*, *Τιγγος*, *Στεφανία*, *Στον ασερισμό της Παρθένου*. Αγαπούσε τον Γιώργο Ζαμπέτα για την ευαισθησία του και τη ζεστή πενιά του. Με τον Μίκη Θεοδωράκη πολλές φορές κάθισαν στο πιάνο, παίζοντας ώρες ατελείωτες. «Έχουμε περάσει μαζί αξεχαστα απογεύματα με γέλια, πειράγματα και συγκινήσεις» θυμάται. «Ο Μίκης “κατέβασε” κατά κάποιον τρόπο την ποίηση στο πεζοδόρμιο. Ακούω συνήθως Τρίτο Πρόγραμμα. Έχω σκοπό να δημιουργώ μέχρι να πεθάνω». Έχει συνεργαστεί με τον Μάνο Χατζιδάκι, τον Λευτέρη Παπαδόπουλο, τον Γιάννη Πουλόπουλο, τη Ζωή Κουρούκλη και τον Τόλη Βοσκόπουλο, την Ειρήνη Παπά, τη Νάνα Μούσχουρη, τον Γιάννη Δαλιανίδη, τον Κώστα Χατζή, τον Δάκη, τον Γιώργο Χατζηνάσιο, τον Γιώργο Κατσαρό, τη Μαρινέλλα, τη Βίκυ Λέανδρος, την Αλίκη Βουγιουκλάκη, τον Στράτο Διονυσίου, τον Κώστα Βουτσά, τη Μάρθα Καραγιάννη, τη Χλόη Λιάσκου, τον Γιάννη Βογιατζή, τον Νίκο Κούρκουλο, ποιον να πρωτοθυμηθεί κανείς. Έχει γράψει μια... «Μια θάλασσα τραγούδια», όπως ήταν ο τίτλος συναυλίας του. Ο ίδιος, πάλι, δεν θυμάται πολλά από αυτά μέσα σε τέτοιο φορτίο έργου. «Το ρεπερτόριό μου ήταν σκόρπιο σε πολλές εταιρείες», «δικαιολογεί» τον εαυτό του.

Ο Δημήτρης Πλέσσας ανήκει σε μια γενιά που έμελλε να προδοθεί πέντε φορές. Όσα του στέρνεσε η δύσκολη εποχή που μεγάλωνε, όμως, του τα χάρισε σε σθένος, όντας αναγκασμένος να περάσει από πόλεμο και κατοχή. Μικρός δεν είχε σκεφτεί ποτέ να γίνει μουσικός.

Δεν τολμούσε. Όταν εκμυστηρεύτηκε την κρυφή του ελπίδα κάποτε στη μητέρα του, εκείνη του είπε αυθόρμητα «παιδί μου, ευχή και κατάρτα των γονιών σου, μη γίνεις μουσικάντης». Και εκείνος προτιμούσε να κόψει και τα δύο του χέρια παρά να δει τα μάτια της μάνας του θλιμμένα. Μεγάλωνε ανάμεσα σε δυο μουσικές τάσεις, τη μια από την ανατολή και την άλλη από τη δύση, το μπελκάντο του Ιονίου και τα μοναδικά ακούσματα της μονοφωνητικής παράδοσης της βυζαντινής μουσικής. Με τη βοήθεια μιας αδελφής του από την Κωνσταντινούπολη, την πόλη όπου κάποτε συνέβαιναν πράγματα που έφταναν στην Ευρώπη πολύ αργότερα, ανακάλυψε το σταυροδρόμι όπου συναντιόντουσαν οι δύο τεράστιες μουσικές παραδόσεις, η δυτική αρμονία και η μονοφωνική μελωδία. Τότε ανακαλύπτει ένα νέο είδος μουσικής, την jazz.

Τον βαρύ χειμώνα της κατοχής του 1943 έμαθε για τα καράβια που ξεκινούσαν για να φορτώσουν τρόφιμα ενώ μετέφεραν κρυφά στα αμπάρια παλικάρια στη Μέση Ανατολή. Κάποια στιγμή με δυο φίλους του βρήκαν αυτόν που θα τους βοηθούσε να μπαρκάρουν, όμως με το που τους πήραν τα λεφτά τους την είχαν στημένη. Έτσι, παραμένοντας εδώ βοήθησε στην αντίσταση που μέρα με τη μέρα θέριευε. Τριάντα χρόνια αργότερα στη μνήμη αυτής της εμπειρίας θα έγραφε με τον Κώστα Βίρβο την «Αγία Κυριακή», το καϊκι που δούλευε στη διαφυγή. Το '51 λαμβάνει μέρος σε ένα διεθνή διαγωνισμό στην Αμερική, όπου έρχεται πέμπτος ανάμεσα σε μεγάλους πιανίστες απ' όλο τον κόσμο.

Στην Αμερική, μετά τη συνεργασία του με τη United artists στο «*Always on Sunday*» και την επιτυχία που είχε κάνει, του πρότειναν επτάχρονο συμβόλαιο και μια ταινία. Αν είχε δεχτεί, σκέφτεται, σήμερα θα ήταν ένας επιφανής Αμερικανός συνταξιούχος καλεσμένος σε διεθνή συνέδρια με συνομηλικούς του και θα περιέγραφε «περασμένα μεγαλεία και διηγώντας τα να κλαίει». Ουδέποτε θέλησε να χρησιμοποιήσει αντί του ταλέντου του τη δύναμη που θα του έδινε η θέση του διευθυντή για να κάνει τη δουλειά του και να στήσει καριέρα, να φέρει χρυσό σκελετό στα γυαλιά του, χρυσό στυλό στην τσέπη και παχύλο λογαριασμό σε δολάρια στην τράπεζα. Πα αυτόν δεν πιάνουν

δυάρα μπρος στη χαρά που νιώθει όταν ακούει τον απλό κόσμο να του λέει «γεια σου, μαέστρο, λεβεντιά!».

Ο Φίνος δεν τον ήθελε, όταν όμως ο Σακελλάριος τον ζήτησε για την ταινία του «Μακρυκωσταίοι και Κοντογιώργηδες» δεν αρνήθηκε. Για τις δυσκολότερες ταινίες του τον επέλεγε σαν πρόκληση και πολλές φορές τύχαινε να δοκιμάζει πράγματα που ο Φίνος δεν καταλάβαινε όμως περίμενε να τα ολοκληρώσει, επιφυλασσόταν να τα δει παράλληλα με την εικόνα, γιατί πίστευε ότι είχε αλάθητο κριτήριο στο ταιρίασμα μουσικής και εικόνας.

Ο Πλέσσας ανακάλυψε και οδήγησε στην κορυφή της καριέρας τους Έλληνες καλλιτέχνες που άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους. «Θέλω να ακούσεις την κόρη μιας φίλης από το Κουκάκι» του είπε κάποτε η δεύτερη γυναίκα του πατέρα του. Το στρουμπουλό κορίτσι με την ποδιά, που δεν ήταν άλλη από τη Νανά Μούσχουρη, με τις πρώτες νότες που τραγούδησε έδειξε το σπάνιο ταλέντο. Γράφοντας για φωνές σαν της Μούσχουρη, της Ζωής Κουρούκλη, της Τζένης Βάνου, της Γιοβάννας, καθόρισε καινούργια αισθητικά πρότυπα. «Ωρα με την ώρα, τραγούδι στο τραγούδι, κυλάει για μένα η εποχή με τα αλλιώςικά τραγούδια. Αρνιόμουν και αρνιέμαι την επανάληψη, πιστεύω πως η μανιέρα έχει ημερομηνία λήξεως και μέσα από τη θεατρική και κινηματογραφική δουλειά μου ξεκινάω με τον Κώστα Χατζή και τον Δάκη. Ένα βράδυ καλεσμένος ακούω τη Μαρινέλλα να τραγουδάει καθιστή δίπλα στον Πουλόπουλο το «*Εκλαψα χθες*» και το ίδιο βράδυ αποφασίζω και δοκιμάζω να σκώσω στο αληθινό τους μπόι τους σπουδαίους αυτούς τραγουδιστές».

Μέσα από τη συνεργασία του με το Λευτέρη Παπαδόπουλο γνώρισε τη Ρένα Κουμινιώτη που έγινε από την πρώτη στιγμή «Πλέσσόπουλο», οι κατοπινές της μεγάλες επιτυχίες είναι δικές του συνθέσεις. «Ένα βράδυ μου λέει ο Λευτέρης Παπαδόπουλος: “Μήτσο, θα σε πάω σε μεγάλο μαγαζί, και με πάει σε ένα μαγαζί που έκοβες τον καπνό με τον σουγιά για να μπορέσεις να δεις το σχήμα της Ανθούλας Αλιφραγκή. Στο πάλκο, σε μια καρέκλα, με μία κιθάρα στο χέρι ήταν ένας σεμνός νέος με φωνή που η αλήθεια της με γέμισε και με αποζημίωσε για τα μαρτύρια που περνούσα στριμωγμένος ανάμεσα στη λουλουδού, στον λαχειοπώλη και τα φιλότιμα γκαρσόνια που σέρβιραν πάνω από το κεφάλι μου όλο το βράδυ. Δεν ξέχασα αυτή τη φωνή. Έψαξα και βρήκα τον Στράτο Διονυσίου για να μου τραγουδήσει με την αυθεντική λαϊκή του φωνή το “*Βρέχει φωτιά στη στράτα μου*” αμέσως μετά... Με τον Τόλη Βοσκόπουλο υπάρχει έντιμη φιλία βαθύς σεβασμός πολλές συνεργασίες επί σκηνής. Στον Τόλη έδωσα δεκαέξι τραγούδια και μου χάρισε δεκαέξι τεράστιες διαχρονικές επιτυχίες».

«Εκείνη τη θρυλική δεκαετία του '60 η Ελλάδα σάρωνε τους διεθνείς μουσικούς διαγωνισμούς», θα πει η Λουκίλα. «Τότε κέρδιζαν όμορφα τραγούδια και όχι σόου τέτοια όπως στη Eurovision, δεν πληρώναμε υπερπαραγωγές αλλά συμμετείχαν

«ΘΕΛΩ ΝΑ ΑΚΟΥΣΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΙΑΣ ΦΙΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΥΚΑΚΙ» ΤΟΥ ΕΙΠΕ ΚΑΠΟΤΕ Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ. ΤΟ ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΔΙΑ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΑΛΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΝΑΝΑ ΜΟΥΣΧΟΥΡΗ, ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΝΟΤΕΣ ΕΔΕΙΞΕ ΤΟ ΣΠΑΝΙΟ ΤΑΛΕΝΤΟ

◀ Τη φωτογραφία έχει τραβήξει η Ελεάνα σε προσωπικές στιγμές της οικογένειας. Η κόρη του Μίμη Πλέσσα είναι σκηνοθέτρια, παίζει μπάσο και κιθάρα.

Μίμης Πηρέδας Λουκίλα Καρρέρ

ταπεινά οι ταλαντούχοι και χωρίς χορηγούς καλλιτέχνες και, το σπουδαιότερο, κερδίζαμε τραγουδώντας στα ελληνικά και όχι στα αγγλικά. Τώρα ισοπεδώθηκαν όλα». Μετά τη νίκη, γυρνώντας πίσω στην Ελλάδα «έψαξε να βρει στις εφημερίδες τον απόηχο της ταπεινής μας νίκης, τα ονόματα των δημιουργών αναφέρονταν με μικρά γράμματα. Ευτυχώς αναφερόταν πρώτη η Ελλάς! Αυτό τον έμαθε να αρκείται στην ατομική του ανάταση και να μην περιμένει να βρει στην έκφραση των άλλων την αναγνώριση». Όταν για πρώτη φορά θα χρησιμοποιούσε μπουζούκι σε ηχοληψία, ένας συνάδελφός του του είπε ότι θα του στείλει δύο καλά μπουζούκια. «Όταν κατάλαβε πως επρόκειτο για τον Ζαμπέτα ντράπηκε να καθίσει στο πιάνο και να του πει τι να παίξει. Όμως οι λαϊκοί δεξιότητες δεν διαβάζουν νότες. Ο Γιώργος έπαιξε κάθε φράση του Μίμη με τρομακτική ευκολία και όταν ήρθε η ώρα να τον ευχαριστήσει, από τη ζεστή χειραψία και χαμόγελο ξεκίνησε μια συνεργασία και μια φιλία που κράτησε μέχρι την τελευταία μέρα της ζωής του Γιώργου. Πολλές φορές δείχνοντας του μία φωτογραφία ξετυλίγει μνήμες και συναισθήματα, ενώ εγώ τον ηχογραφώ».

Ξόδεψε έξι χρόνια από τη ζωή του και όλες του τις γνώσεις για να γίνει το πρώτο μεγάλο studio στα Μελίσσια, το στούντιο Άλφα, όπου εκεί γυρίστηκε η διεθνής κινηματογραφική παραγωγή «*Οργισμένοι λόφοι*» με πρωταγωνιστές τον Ρόμπερτ Μίτσαμ και τον Πίτερ Ουστίνοφ, και αμέσως μετά ο Ζυλ Ντασέν γύρισε το «*Ποτέ την Κυριακή*» και ο Μάνος Χατζιδάκις ηχογράφησε τα θρυλικά «*Παιδιά του Πειραιά*». Στην προσπάθεια να ολοκληρώσει το μεγαλεπήβολο σχέδιο της δημιουργίας ενός αξιόπιστου τεχνολογικά στούντιο δεν φρόντισε να κατοχυρώσει κάποια συμφωνία γραπτώς. Αν και αναφέρθηκε το δικαίωμα αμοιβών, μετά από χρόνια προετοιμασίας αμελήθηκε συστηματικά. Το ποσό που δεν του δόθηκε για την πολύτιμη συνεισφορά του, του στέρησε αγαθά από την οικογένειά του. Αυτή η πικρή εμπειρία τον οδηγεί στο να πάρει την απόφαση να ασχοληθεί αποκλειστικά με μουσική. Από τότε η μουσική θα γινόταν το μόνο του μέλημα. Με τη συμμετοχή του στο Φεστιβάλ Ελαφρού Τραγουδιού με το «*Ξέρω κάποιο αστέρι*» έγινε και επίσημα η αποδοχή του ως ο πρώτος συνθέτης ελαφράς μουσικής και οι παραγωγοί άρχισαν να βλέπουν την πιθανότητα συνεργασίας με τον «φίλο» Μίμη που έγραφε και «νόστιμα» τραγούδια.

Κάποια στιγμή συνεργάστηκε με τον Νίκο Γούναρη. Μέσα στη χορωδία ξεχώρισε ένα μαυροτσούκαλο κοριτσάκι που τραγούδισε ολόσωστα με μια φωνή κρυστάλλινη. Συναντήθηκαν τυχαία ξανά, όταν η κοπέλα προσπαθούσε να συμπληρώσει το χαρτζιλίκι της. Πλησίασε τον Μίμη και του είπε ότι είναι η Ευγενία από εκείνη τη χορωδία, ότι σπουδάζει μαθηματικά και ότι ήθελε κάποια μέρα να την ακούσει να τραγουδάει. «Κοίτα τις σπουδές σου, κορίτσι μου, και μην ξελογιάζεσαι με τα τραγούδια» της απάντησε αυστηρά. Ένα βράδυ σε πρόβα η Ευγενία μπήκε φουριόζα στο στούντιο και επιμένοντας του είπε «θα σας πω ένα τραγούδι να με ακούσετε». Την επόμενη μέρα έκλεισαν ραντεβού στο στούντιο της Columbia. Ήταν η Τζένη Βάνου και αυτό ήταν το ντεμπούτο μιας μεγάλης καριέρας. Τη βραδιά στον ιππόδρομο του Φαλήρου, στο Δεύτερο Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού, τη στιγμή που αντηκούσαν από την υπέροχη φωνή της οι πρώτες νότες της εισαγωγής του «*Αυτό το βράδυ, αγάπη μου*», θυμάται πως με την άκρη του ματιού του παρακολουθούσε την άκρη από το φουρό της που μαρτυρούσε την τρεμούλα και το τρακ της, που κράτησε μέχρι τα ψηλά σκαλοπάτια της καριέρας της.

«Η συνήθεια των ακροάσεων», θυμάται η Λουκίλα, «κράτησε πολλά χρόνια. Υπήρξαν στιγμές που το σπίτι μας είχε γίνει κέντρο διερχομένων. Έζησα για χρόνια μία ατέρμονη σειρά από επισκέψεις επίδοξων ταλέντων στο σπίτι. Ένα απόγευμα γυρίζοντας από

τη βόλτα μας με την κόρη μας κατευθυνόμενη στην κουζίνα με τα ψώνια του σούπερ μάρκετ, ξαφνικά πετάγεται ένας από αυτούς που περίμεναν υπομονετικά τη σειρά τους σαν να ήταν σε αίθουσα αναμονής ιατρείου και μου φωνάζει εκνευρισμένος “Ε... μαντάμ, είμαστε και εμείς εδώ από δω είναι η σειρά!” Μέσα από αυτές τις ακροάσεις πέρασε ο αδέχαστος καλός φίλος του Μίμη, ο Μάνος Λοΐζος, πέρασε ο Στέφανος Κορκολής και άλλοι από τους σολίστες που κοσμούν το ελληνικό πεντάγραμμο».

Ο Μίμης και η Λουκίλα γνωρίστηκαν το 1986. Ο ίδιος θυμάται με αγάπη και συγκίνηση την εποχή της γνωριμίας του με τη σύντροφο της ζωής του, τη Λουκίλα Καρρέρ Πλέσσα, το βράδυ του Δεκεμβρίου του 1986 στο «Μισέλ» στην οδό Φιλελλήνων, το παλιό Argentina, όπου με τον Γιώργο Κατσαρό έπαιζε από τις 9 το βράδυ ως τις 4:30 το πρωί. «Εκείνο το βράδυ είχαμε βγει με τους γονείς μου και με την αδερφή μου, τη Ναλίτα, για να γιορτάσουμε την ονομαστική μου εορτή» συμπληρώνει η Λουκίλα. «Συνάα ο κόσμος νομίζει ότι τα ξέρει όλα, τη συνταγή της ευτυχίας και της δυστυχίας. Όταν όμως έχεις χτίσει μία σχέση με πολλή αγάπη δύσκολα την γκρεμίζεις, οι σχέσεις που γκρεμίζονται εύκολα με το πρώτο ταρακούνημα είναι αυτές που χτίζονται στην άμμο, σχέσεις αντιπαροχής. Τα δικά μας υλικά ήταν η αληθινή αγάπη. Η εκτίμηση, ο σεβασμός...» Της ζητώ να μας γυρίσει πίσω σε εκείνη την εποχή.

«Η Ειρήνη Παπά ήταν εκείνη που με βοήθησε να πάρω τις δύο πιο σημαντικές αποφάσεις στη ζωή μου. Η πρώτη ήταν να πω το “Ναι” και να παντρευτούμε με τον Μίμη. Στα ταξίδια που κάναμε παρέα σε διάφορες πόλεις της Ισπανίας και της Ιταλίας είχαμε ατελείωτες συζητήσεις. Αφού σας ζω και σας βλέπω να είστε τόσο καλά μαζί, προχωρήστε, είστε ο ένας για τον άλλον, έλεγε και ξανάλεγε, ώπου παντρευτήκαμε. Από τότε με φώναζε κουμπάρα και ας μη μας πάντρεψε, μια και επιλέξαμε κλειστό γάμο σε ένα εξωκλήσι μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, βάπτισε όμως την κόρη μας Ελεάνα (Ελένη - Αναστασία), οπότε κουμπάρισαμε... Αποφασίσαμε να ψηφίσουμε τα κουτσομπολιά, τον πόλεμο και τα βόλια που έπεφταν τριγύρω μας. Όταν έφυγα από το πατρικό μου σπίτι και τις ανέσεις μου για να ενώσω τη ζωή μου με τη ζωή του Μίμη, εκείνος έμενε μόνος σε μια “καμαρούλα μια σταλιά δύο επί τρία”, μ’ ένα στρώμα στο πάτωμα σε ένα χαμηλοτάβανο παταράκι που από αποθήκη το είχε κάνει κρεβατοκάμαρα. Το μικρό μπανάκι το είχε μετατρέψει με μία αυτοσχέδια κατασκευή σε λουτρό. Ένα μικρό ψυγείακι και δύο ηλεκτρικά μάτια ήταν η κουζίνα. Εκεί έμαθα την τεράστια διαφορά που έχει η λέξη σπίτι από τη λέξη σπιτικό. Δεν χρειάζεται πολλά τετραγωνικά και πολυτέλεια».

Όταν η Λουκίλα τελειώνει τις σπουδές της στις οικονομικές επιστήμες, παρά το φόρτο του διαβάσματος, δεν έπαυε να ασχολείται με τη μεγάλη της αγάπη, το ελληνικό τραγούδι. Ήταν γραφτό αυτή η αγάπη να μετατραπεί σε επαγγελματική συνεργασία η οποία κρατάει έως σήμερα. Είχε και έχει πάντα την επιμέλεια και τη φροντίδα της δισκογραφίας του στην τηλεόραση και στις εμφανίσεις του, ενώ διαχειρίζεται με τον καλύτερο τρόπο όλο του το ρεπερτόριο και το αρχείο. «Όταν τα ενδιαφέροντα δύο ανθρώπων είναι κοινά και οι προτιμήσεις τους ταιριάζουν τότε οι καθημερινές χαρές, προσπάθειες, λύπες, αγωνίες μοιράζονται. Η φιλία και η συνεργασία μας, όμως, ήταν μόνο η αρχή. Η κατασταλαγμένη ήρεμη πείρα του, που του επέτρεπε να χρησιμοποιεί τις ευκολίες του για να απολαύσει όσα κατάφερε, και από την άλλη η φλόγα, το πάθος, η δίψα για καινούργια ανοίγματα, ο ενθουσιασμός του δίπλα σε μια νεαρή σύντροφο για μια ακόμα καριέρα, διέυρυναν τα περιθώρια για καινούργιες προσπάθειες. Η γνωριμία, ο ενθουσιασμός που οδηγεί στον έρωτα και στην ουσιαστική του μετατροπή σε αγάπη, τρυφερότητα, στοργή και ευγνω-

μοσύνη απέναντι στο σύντροφό μου για το δώρο της αιώνιας άνοιξης και του ομορφότερου λουλουδιού της, τη μονάκριβή μας Ελεάνα».

«Στο πατρικό μου “απαγορευόταν” το ελληνικό τραγούδι, αλλά όσο πιο πολύ απαγορεύεις κάτι τόσο πιο πολύ θα το έλξεις. Ενώ οι φίλοι μου πήγαιναν στα πάρτι εγώ επέλεγα να μείνω κάποια σαββατόβραδα στο σπίτι. Βρισκόμουν στον παράδεισο βλέποντας μια ελληνική ταινία, ακούγοντας τα τραγούδια της, ό,τι ήταν απαγορευμένο δηλαδή. Ο Μίμης Πλέσσας είναι χειμαρρώδης, διαθέτει μια αστείρευτη πηγή έμπνευσης και δημιουργίας. Όταν γράφει το “*Βρέχει φωτιά στη στράτα μου*” ή το τρυφερό “*Ποιος το ξέρει*” δεν θα πει, τώρα είμαι στα ελαφριά μου. Του έλεγα “Δεν μπορείς να το κάνεις αυτό. Τη μία μέρα να βρίσκεσαι στο Ηρώδειο να διευθύνεις μία Συμφωνική, την προηγούμενη ένα σόλο πιάνο και την προπροηγούμενη μια συναυλία”. Η φύση του όμως είναι έτσι, δεν μπορούσε να καθίσει ποτέ, έκανε χιλιάδες πράγματα την ίδια εποχή και δεν επιδίωκε να μπει σε κανένα κλίμα γιατί δεν χρειαζόταν. Δεν ξεχώριζε “Σήμερα κάνω Jazz, αύριο Συμφωνική”. Αντίθετα με ό,τι πιστεύει ο κόσμος για τη διαφορά ηλικίας μας, αυτός ήταν πάντα αεικίνητος, εγώ ήμουν που τραβιόμουν πίσω. Πόσα ταξίδια δεν πήγαμε, που μετανιώνω σήμερα, γιατί ήθελα να μένω σπίτι μου με το παιδί μου. Δεν μπορώ να σας πω ότι έχω συνειδητοποιήσει το βάρος των επιτευγμάτων μου, λειτουργώ σύμφωνα με τις αξίες μου και με ειλικρίνεια πορεύτηκα τον δρόμο που πίστεψα. Υπήρχαν κάποια τραγούδια που έπρεπε να καταγράψουν την πορεία του Μίμη. Δεν καθόμουν να πω πόσοι τα άκουσαν, αν έγιναν μεγάλη επιτυχία, πόσα cd πούλησε. Πίστευα όλη μου τη ζωή ότι πρέπει να δώσω στα τραγούδια μία δεύτερη ευκαιρία».

«Υπήρξαν περίοδοι όπως τη δεκαετία του '90 που τα είχαμε όλα. Ο πλούτος όμως διαφέρει από το χρήμα. Εγώ στοχεύω πάντοτε στο πρώτο. Ήθελα να έχω την υγεία μου, τους φίλους μου, την παρέα μου, τη μουσική μου. Ήξερα ότι άλλο πλούσιος και ικανοποιημένος κι άλλο ευκατάστατος. Υπήρξαν περίοδοι που χάθηκαν οι αξίες, υπήρξε μία απληστία, ο στόχος ήταν Σαββατοκύριακα στο Παρίσι ή στην Πράγα ή κάποιο διακοποδάνειο. Πόσο πιο όμορφα όμως είναι να είσαι με τους δικούς σου ανθρώπους με αυτά που σε γεμίζουν! Εάν δεν μάθεις να προσαρμόζεσαι με όλους τους καιρούς δεν θα γίνεις ποτέ ευτυχισμένος. Εμένα προσωπικά δεν με χάλασε καθόλου η καραντίνα, έκανα τόσα πράγματα που είχα αφήσει πίσω με τα ατελείωτα ταξίδια, τις συναναστροφές. Βρήκα ευκαιρία και οργάνωσα το σπίτι, ψηφιοποίησα το αρχείο μας, πράγματα που δεν θα έκανα ποτέ υπό άλλες συνθήκες, επικοινωνήσα με φίλους γιατί ήταν όλοι σπίτια τους. Ο Μίμης σε αυτόν τον εγκλεισμό δεν είναι ευτυχής, έχει μάθει να τρέχει, να ανεβαίνει από τη μία σκηνή στην άλλη, δεν αντέχει να κάθεται».

«Η Ελεάνα μας βαδίζει σ’ άλλους δρόμους, είναι φυσικό όταν κουβαλάει το βαρύ όνομα του πατέρα της. Διαθέτει μια άλλη οπτική για την τέχνη. Είναι σκηνοθέτρια, παίζει μπάσο και κιθάρα, ζωγραφίζει, φτιάχνει γλυπτά... έχει πολλά ταλέντα. Μου θυμίζει τον πατέρα της. Της έχω εμπιστοσύνη ότι θα βρει τον δρόμο της. Είμαστε αρωγοί, τη στηρίζουμε και της ευχόμαστε ολόψυχα καλή επιτυχία».

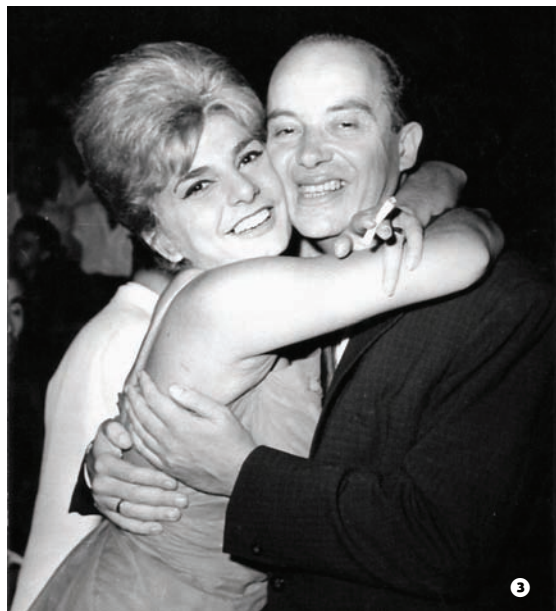
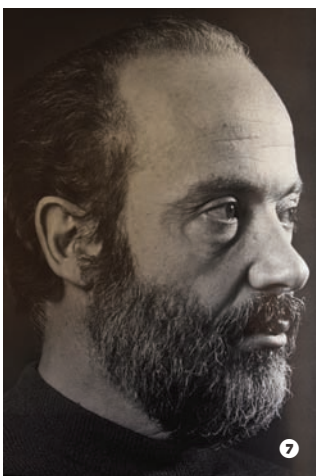
«Οι δισκογραφικές πλέον δημιουργούν κατά εντολή σύνθετες. Ο Πλέσσας έκανε 2.000 τεράστιες επιτυχίες χωρίς να τις σπρώξει, που ακούγονται σήμερα μετά από πενήντα και εξήντα χρόνια. Δεν έχει συνειδητοποιήσει το μέγεθος των επιτυχιών του, όταν του έφερα πρόσφατα κάποιους δίσκους σε βινύλιο συλλεκτικούς απλά χαμογέλασε, αντί να πει “Τι ωραία, 60 ετών δίσκοι ξαναβγαίνουν στο βινύλιο”! Στο Ηρώδειο όταν έμπαινε ο Πλέσσας σπκωνόταν το κοινό όρθιο. Αλίμονο σε αυ-

ΟΤΑΝ ΕΧΕΙΣ
ΧΤΙΣΕΙ ΜΙΑ
ΣΧΕΣΗ ΜΕ
ΠΟΛΛΗ ΑΓΑΠΗ
ΔΥΣΚΟΛΑ ΤΗΝ
ΓΚΡΕΜΙΖΕΙΣ,
ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΠΟΥ ΓΚΡΕΜΙ-
ΖΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΤΟ ΠΡΩΤΟ
ΤΑΡΑΚΟΥΝΗ-
ΜΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΥΤΕΣ ΠΟΥ
ΧΤΙΖΟΝΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΑΜΜΟ.
ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ
ΥΛΙΚΑ ΗΤΑΝ
Η ΑΛΗΘΙΝΗ
ΑΓΑΠΗ.
Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ,
Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ...

1 Με τη Ζωή Κουρούκλη, τον Τάκη Μωράκη, τον Φώτη Δήμα και τη Νάντια Κωνσταντοπούλου

2 Από τις πρόβες για την ηχογράφιση των τεσσάρων τραγουδιών της Νάνας Μούσχουρη με το Τρίο Καντσόνε με οδηγίες του Μίμη Πλέσσα.

3 Ο Μίμης με το «Ανδόνι» του, την Τζένη Βάνου

4 Με τον γιο του, Αντώνη Πλέσσα

5 Ο Μάκης Ματίας ανάμεσα στον Μίμη Πλέσσα και στον Κώστα Βίρβο. Αριστερά ο Πύργος Νταλάρας και δεξιά ο Πάννης Καλατζής.

6 Λουκίλα και Μίμης Πλέσσας με την Ελεάνα αγκαλιά.

7 Ο Μ. Πλέσσας νεότερος με μουσι.

8 Ο Μ. Πλέσσας (δεξιά) υποδέχεται την Ελίζαμπεθ Τέιλορ στο Ράδιο Σίτυ Music Hall στην Αθήνα

τόν που κοκορεύεται και φλυαρεί με το είδωλό του, ο καλλιτέχνης πρέπει να είναι ταπεινός, δεν επιβάλλει τη παρουσία του με επίπλαστα και φτηνά τεχνάσματα».

«**Το σύστημα κάνει τα πάντα** για να μην υπάρχουν διαχρονικά τραγούδια, αυτό το είχα συνειδητοποιήσει εδώ και χρόνια. Εβλεπα την καταστροφή της δισκογραφίας. Παλιά υπήρχαν οι Έλληνες “δισκάδες”, η Λύρα, η Columbia, η Minos, που ήθελαν να επικρατήσουν στην αγορά όχι μόνον για να πουλήσουν τους δίσκους τους αλλά για να είναι και οι ίδιοι δημιουργοί. Σήμερα όλες οι δισκογραφίες είναι παραμάγαζα μεγάλων πολυεθνικών. Άδειασαν οι αποθήκες στις συμφωνίες με τις εφημερίδες, κυκλοφόρησαν πολύ φθηνές εκδόσεις που δεν αξίζει να τις έχεις στο σπίτι σου. Χρόνια έχουμε να ακούσουμε ελληνικό τραγούδι στη Eurovision. Το '63 και το '64 ο Πλέσσας στα διεθνή φεστιβάλ συμμετείχε με τραγούδια που στηρίζονταν στη γλώσσα μας. Σε ένα πνεύμα παγκοσμιοποίησης δεν ενδιαφέρει το τραγούδι, ενδιαφέρει το σώμα, το πόσο καλά θα χορέψει η ερμηνεύτρια ή το μπαλέτο».

«**Με το ευρύ και διαχρονικό έργο του** άγγιξε τις ψυχές των Ελλήνων. Δεν ξεχώρισε ποτέ αριστερούς ή δεξιούς, αστούς ή λαϊκούς, ώσπου οι Έλληνες άρχισαν σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν ότι πίσω από τα περισσότερα αγαπημένα και βιωμένα ακούσματα του κινηματογράφου κρύβεται ο Πλέσσας. Όταν το '80 όλα τα ραδιόφωνα έπαιζαν Χαριτοδιπλωμένο ή την Πωλίνα να τραγουδάει “Πάμε για τρέλες στις Σεύχελ-λες” εγώ έπαιζα το ξεχασμένο “Θα πιω απόψε το φεγγάρι” ή το 45άρι “Τόσα καλοκαίρια” με τον αγαπημένο μου Δάκη. Νοσταλγία και ρετρό που τελικά έδωσαν τη θέση τους στη διαχρονικότητα».

«**Μία μέρα μετά τη γέννηση της Ελεάνας μας**, θυμάμαι τον Ιάσονα Τριανταφυλλίδη να μπαίνει στο δωμάτιο και να φωνάζει “επιτέλους και ένα γνήσιο Πλαισόπουλο, να το αγγίξω όχι μόνο μέσα από τη μεγάλη οθόνη όπως όλα τα άλλα μέχρι σήμερα”. Ο ίδιος δεν είχε ποτέ συμβόλαιο με δισκογραφική εταιρεία ώστε να αναδείξει το σύνολο του έργου του, ούτε μανάτζερ να του κλείνει δουλειές για να φαίνεται ότι πίσω από τόσα αγαπημένα μας τραγούδια υπάρχει η υπογραφή του. Οι εταιρείες είχαν αποφασίσει να παραγκωνίζουν πλήρως τους δημιουργούς και να προωθούν τους ερμηνευτές. Μάζευαν τραγούδια από διάφορους σύνθετες και στιχουργούς, τις περισσότερες φορές εύπεπτα σουζεδάκια που κρατούσαν το πολύ έξι μήνες και μετά δεν τα θυμόταν κανείς», λέει με παράπονο η Λουκίλα. «Από το 1986 που τον γνώρισα μέχρι σήμερα πέρασαν τριετήμιοι ολόκληρες δεκαετίες αλλά τώρα παρατηρώ μια αλλαγή στη συμπεριφορά του κόσμου, από το “Κύριε Πλέσσα, τι όμορφα τραγούδια έχετε γράψει” μέχρι το χειροφίλημα και την ευχή “Να σας έχει ο Θεός καλά, σας έχουμε ανάγκη”. Μετά από τριετήμιοι δεκαετίες δρόμου και επτά δεκαετίες δημιουργίας αυτή είναι η επιβράβευση για τη στάση ζωής του».

«**Στις 26 Σεπτεμβρίου του 2019 ο Μίμης με τη Νανά Μούσχουρη** βγήκαν μαζί στο Ηρώδειο πιασμένοι χέρι-χέρι. Στη συναυλία τη βραδιά εκείνη μίλησε για όλα έκρυβε στην καρδιά της για τον Μίμη, εξήντα ολόκληρα χρόνια κατά τα οποία τράβηξαν χωριστούς δρόμους, την ευχαριστώ για πάντα για τη συγκίνηση που χάρισε στον Μίμη μου. Από τις θρυλικές βραδιές στον Ζυγό έχουμε στις αποσκευές μας αμέτρητες φωτογραφίες, την παράσταση ηχογραφημένη σε δύο άλμπουμ με τίτλο “Σινεμά ο δικός μας Παράδεισος” και επιτέλους τον Μίμη να έχει πειστεί ότι το έργο του “δεν το ξέρει μόνο η Λουκίλα και οι φίλες της”, όπως συνήθιζε να λέει, αλλά να διαπιστώνει ότι έχει ριζώσει βαθιά στις καρδιές όλων των Ελλήνων». **A**

Λουκίλα Καρέρ «Ποιος το ξέρει...», εκδ. Μίνωας, Μάκης Δελαπόρτας «Μίμης Πλέσσας: ένας δρόμος, χίλιες νότες», εκδ. Άγκυρα

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΤΣΙΛΙΚΑ

Ο «Σιωπηλός δρόμος», η Θάλεια & το έργο της

Η Πηνελόπη Τσιλίκα μιλά για τη νέα σειρά του MEGA, τη μυθοπλασία στην ελληνική τηλεόραση και την πορεία της στις τέχνες

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ - Φωτό: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Μυστηριώδης, ασυμβίβαστος, αλλά γνήσιος χαρακτήρας. Η νεαρή δημοσιογράφος Θάλεια Καρούζου είναι ο άνθρωπος-κλειδί στη διαλεύκανση της υπόθεσης μαζικής απαγωγής εννέα μαθητών ενός ιδιωτικού δημοτικού σχολείου στο Βαθύ Αττικής. Τα παιδιά επέβαιναν στο σχολικό λεωφορείο που ποτέ δεν ολοκλήρωσε το καθημερινό δρομολόγιό του κι έτσι τα ίχνη τους –μαζί με αυτά του οδηγού και της συνοδηγού– χάθηκαν. Η εξαφάνιση έχει μεγάλο αντίκτυπο στις εύπορες οικογένειές τους, όπως και σε μια ολόκληρη κοινότητα που δοκιμάζεται μέχρι να μάθει την αλήθεια.

Η Θάλεια επιστρέφει στη γενέτειρά και την οικογένειά της από την οποία έχει απομακρυνθεί εδώ και χρόνια, όταν μαθαίνει ότι τα ανίψια της βρίσκονται ανάμεσα στα παιδιά που αγνοούνται. Όμως γρήγορα θα έρθει αντιμέτωπη με μια σειρά από αναπάντεχα γεγονότα που θα την κάνουν να βρεθεί στο στόχαστρο της έρευνας. Πώς συνδέεται με την απαγωγή; Αυτή είναι η ιστορία του «Σιωπηλού δρόμου», της νέας μίνι σειράς μυθοπλασίας του MEGA σε σκηνοθεσία του Βαρδή Μαρινάκη («Ζίζτεκ», «Μαύρο λιβάδι») και σενάριο του διδύμου πίσω από τις «Άγριες μέλισσες», Μελίνας Τσαμπάνη και Πέτρου Καλκόβαλη. Η αστυνομική-δραματική σειρά με την ατμοσφαιρική μουσική του Ted Regklis («Παράσιτα») και με φωτογραφία του Ραμόν Μαλαπέτας («Η αναζήτηση της Λώρα Ντουράντ») έκανε πρεμιέρα αρχές Απριλίου και από τα πρώτα λεπτά κατάφερε να κερδίσει τους θεατές που κάθε Κυριακή βράδυ γίνονται μάρτυρες της επίλυσης του παζλ.

Τη Θάλεια ενσαρκώνει η Πηνελόπη Τσιλίκα. Μετά από ερμηνεία ρόλων σε θεατρικές, κινηματογραφικές και τηλεοπτικές παραγωγές όπως «Μικρά Αγγλία», «Βασιλιάς Ληρ», «Ζίζτεκ», «Η λέξη που δε λες» κ.ά. η ηθοποιός υποδύεται ίσως έναν από τους πιο σκοτεινούς χαρακτήρες στην καριέρα της. Και μας μαγνητίζει.

Ο «Σιωπηλός δρόμος» καθήλωσε τους θεατές από το πρώτο επεισόδιο και συνεχίζει να αποκτά θαυμαστές. Πώς προέκυψε η συμμετοχή σας στη σειρά και τι ήταν εκείνο που αγαπήσατε στο σενάριο; Έτσι είναι, και είμαστε όλοι πραγματικά χαρούμενοι που ο «Σιωπηλός δρόμος» βρήκε ανταπόκριση στο κοινό, ήταν ένα στοίχημα γιατί είναι μια σειρά διαφορετική, ως προς το θέμα της, την προσέγγισή του, την κινηματογράφηση, την υποκριτική κατεύθυνση, ακόμα και τη δομή του, το ότι είναι μια σειρά 13 επεισοδίων. Για μένα, καθοριστικός παράγοντας για τη συμμετοχή μου ήταν αφενός το ότι ξέρω και εκτιμώ πολύ τον Βαρδή Μαρινάκη, έχουμε ξαναδουλέψει μαζί στο

«Ζίζτεκ», στην τελευταία του μεγάλου μήκους, και εμπιστεύομαι και επικοινωνώ με τον τρόπο του και τη ματιά του πάνω στα πράγματα, και αφετέρου το εξαιρετικά δυνατό σενάριο της Μελίνας Τσαμπάνη και του Πέτρου Καλκόβαλη. Είναι ένα σπάνιο σενάριο, με τρομερά προσεγμένη πλοκή και χαρακτήρες, που μας προσφέρει πολύ γόνιμο έδαφος να εξερευνήσουμε αυτούς τους ανθρώπους, τη διαδρομή τους, τον τρόπο αντίδρασής τους σε όσα συμβαίνουν, μεγάλα και μικρά, με έναν τρόπο υπόγειο και εκρηκτικό ταυτόχρονα.

Η Θάλεια είναι ο «ρόλος-κλειδί» στην υπόθεση απαγωγής των παιδιών και έχει μια αιγισματική προσωπικότητα. Ποιες πτυχές του χαρακτήρα της σας κέντρισαν το ενδιαφέρον και πώς προετοιμαστήκατε για να την υποδυθείτε; Αυτή η αιγισματικότητα και το παρελθόν της Θάλειας ήταν αυτά που μου κίνησαν το ενδιαφέρον για αυτήν. Είναι μια κοπέλα με «επιβαρυνμένο ιστορικό», που στο παρελθόν επέλεξε τη φυγομαχία και την απόδραση από τα τραύματά της, εξού και η φυγή της σε μια άλλη πόλη, εξού και η εξάρτησή της από το αλκοόλ και τα ναρκωτικά, προτιμούσε να ξεχάσει παρά να θυμηθεί και να αντιμετωπίσει. Τώρα, την ξανασυναντάμε στη στιγμή που διεκδικεί την ωριμότητά της, και τα πράγματα την φέρνουν σε ένα σημείο χωρίς επιστροφή, οπότε παλεύει για να μη λιποτακτήσει, αλλά να φτάσει μέχρι το τέλος του δρόμου. Η ματιά της, ο τρόπος που παρατηρεί τα πράγματα, το τί σκέφτεται πριν μιλήσει τελικά, η διαδρομή της προς αυτήν τη διεκδίκηση, με βήματα μπρος και πίσω όπως συμβαίνει και στη ζωή μας, ήταν από τα πρώτα πράγματα που με απασχόλησαν στην προσέγγιση της Θάλειας.

Ο «Σιωπηλός δρόμος» ανήκει στο είδος της μυθοπλασίας. Πώς βλέπετε τη μυθοπλασία τα τελευταία χρόνια στην ελληνική τηλεόραση; Υπάρχει χώρος, υπάρχουν πόροι για περισσότερες παραγωγές; Η μυθοπλασία δέχτηκε ένα μεγάλο πλήγμα από την κρίση του 2009 και μετά, και χρειάστηκε πολλές αιχμές μέχρι να καταλάβουμε ότι χρειαζόμαστε, πρώτα πρώτα σαν θεατές, μια μυθοπλασία που πραγματικά μας ικανοποιεί και μας κινητοποιεί. Από εκεί και πέρα χρειάζεται τόλμη από τους τηλεοπτικούς παραγωγούς, γιατί μια καλή σειρά μυθοπλασίας είναι μια μεγάλη επένδυση, και ενέχει πάντα ένα ρίσκο. Νομίζω ότι πλέον υπάρχει αυτή η διάθεση και η τόλμη για αυτό, το είδα με τα μάτια μου στην περίπτωση του «Σιωπηλού δρόμου», και κάτι μου λέει ότι η μυθοπλασία στην ελληνική τηλεόραση θα γνωρίσει μία νέα άνθηση.

Πρόσφατα βρεθήκατε στην Ιταλία για τα γυρίσματα μιας νέας ταινίας. Πώς ήταν η εμπειρία γυρισμάτων σε ξένη χώρα εν μέσω πανδημίας; Βρεθήκαμε στην Τεργέστη τον Νοέμβριο, για τα γυρίσματα της καινούργιας ταινίας του Θάνου Αβαστόπουλου. Ήταν μια τρομερά ενδιαφέρουσα

και απολαυστική εμπειρία, τόσο γιατί ο τρόπος που δουλεύει ο Θάνος είναι πραγματικά ιδιαίτερος, απαιτεί μια ευελιξία και μια αίσθηση παιχνιδιού που ήταν υπέροχη, όσο και γιατί βρίσκομασταν κατά στιγμές σε μία πόλη-φάντασμα, κάποιοι άνθρωποι, που γύριζαν μια ταινία.

Πηγαίνοντας πίσω στα πρώτα βήματα στην υποκριτική, πώς αποφασίσατε από τη Νομική Σχολή να δώσετε εξετάσεις στη Σχολή του Εθνικού Θεάτρου; Τι σας οδήγησε σε αυτή την κατεύθυνση; Νομίζω στην περίπτωση μου συνέβη ό,τι συμβαίνει σε πάρα πολλά παιδιά, που φτάνουν να διαλέγουν κατεύθυνση και να δίνουν πανελλήνιες χωρίς να ξέρουν πραγματικά τι θέλουν να κάνουν, με τι θέλουν να ασχοληθούν και πώς θέλουν να δουλέψουν. Όταν πέρασα στη Νομική ήταν μεγάλη χαρά για τους δικούς μου, και ένα ερωτηματικό για μένα. Και ενώ υπήρχαν μαθήματα στη Νομική που με ενδιέφεραν, ξεκίνησα να ψάχνω εναλλακτικές για να πάρω μια απόφαση ως προς το πού θα κατευθυνθώ τελικά. Μία από αυτές ήταν το ότι ξεκίνησα να γράφω σε ένα φοιτητικό περιοδικό, στο οποίο ένας από τους συντάκτες, ο οποίος έγινε κι εκείνος σκηνοθέτης τελικά, δούλεψε σε μια ταινία του Σύλλα Τζουμέρκα. Οπότε πήγαμε στο γύρισμα για να συνδράμουμε σαν βοηθητικοί ηθοποιοί, και για μένα αυτό ήταν ένα γεγονός-κλειδί, το γύρισμα με γοήτευσε και αισθάνθηκα μια αναπάντεχη οικειότητα με τη διαδικασία του. Και πάλι, όταν έδωσα εξετάσεις στο Εθνικό δεν ήξερα αν θα είναι αυτό που θα κάνω τελικά.

Τι θυμόσαστε από την πρώτη σας οντισιόν; Ποια ήταν τα συναισθήματα όταν σας έδωσαν τον πρώτο ρόλο; Πρώτη οντισιόν με το που τελείωσα τη σχολή ήταν με τον Παντελή Βούλγαρη, για τη «Μικρά Αγγλία». Πρώτη και τυχερή, γιατί ο Παντελής είχε βλέμμα με τρυφερότητα, νεανικότητα, και θάρρος μέσα στα πράγματα. Προσωπικά ήμουν χαρούμενη μόνο και μόνο που συνάντησα τον σκηνοθέτη για τον οποίο μιλούσαν οι γονείς μου, και με είχαν πάει στο σινεμά για να δω ταινίες του, όταν πήρα τον ρόλο, έκανα σα μικρό παιδί από τη χαρά μου.

«Μικρά Αγγλία», «Dogville», «Kala Azar», «Βασιλιάς Ληρ», «Σιωπηλός δρόμος». Κινηματογράφος, θέατρο, τηλεόραση: Ποια τέχνη σας εκφράζει περισσότερο; Με το σινεμά έχω μια σχέση σημαδιακή, γιατί ήταν η πρώτη επαφή μου με τον κόσμο αυτόν, και η πρώτη μου δουλειά. Το αγαπώ για την εστίαση πάνω στα πρόσωπα και τις ζωές, τις μυστικές σκέψεις και τα κρυφά αισθήματα. Για μένα και η τηλεόραση αυτήν την εστίαση επιχειρεί ιδανικά. Στο θέατρο από την άλλη, η έκφραση της οπτικής και της σκέψης γίνεται πρώτα με τον λόγο, μέσα από κείμενα που έχουν σωθεί μέσα στους αιώνες της ανθρώπινης ιστορίας, ή γράφτηκαν μόλις χτες. Και κάθε παράσταση, από την πρώτη μέχρι την τελευταία, είναι ένα πείραμα,

**Η μυθοπλασία δέχτηκε
ένα μεγάλο πλήγμα από την
κρίση του 2009 και μετά,
και χρειάστηκε πολύς
καιρός μέχρι να καταλά-
βουμε ότι χρειαζόμαστε,
πρώτα πρώτα σαν θεατές,
μια μυθοπλασία που πραγ-
ματικά μας ικανοποιεί και
μας κινητοποιεί**

μια ξεχωριστή συνάντηση διά ζωής με τους θεα-
τές, που συμμετέχουν εξίσου με όσους βρίσκονται
πάνω στη σκηνή.

**Ποια είναι τα «μαθήματα» που πήρατε από σκη-
νοθέτες και συναδέλφους με τους οποίους συ-
νεργαστήκατε και πώς τα χρησιμοποιείτε στην
τέχνη σας;** Ο Παντελής, για παράδειγμα, ζητούσε
να δει πράγματα χωρίς ακριβώς να το αντιλαμβάν-
νεται, μόνο και μόνο με τη διήγηση μιας ιστορίας
και με τον τρόπο που παρακολουθούσε από το μό-
νιτορ κάνοντας ένα τσιγάρο, ο Παντελής υπάρ-
χει και αναπνέει μαζί με τους ηθοποιούς του όταν
γυρίζει μια ταινία, διατηρεί μια σχέση καλώς εν-
νοούμενης συντροφικότητας μαζί τους σε αυτήν
την εξερεύνηση. Το ίδιο στοιχείο έχει και η Τζάνις
Ραφαηλίδου, η σκηνοθέτρια του «Kala Azar», της
τελευταίας ταινίας που έπαιξα και έχει δει το φως
εν μέσω πανδημίας. Και οι δύο, με διαφορετικό
τρόπο ο καθένας, έχουν την αίσθηση πως ό,τι είναι
σημαντικό, δε μπορεί παρά να μας διαφεύγει κατά
κανόνα, μόνο από τύχη ή ευτυχία θα καταφέρουμε
να το απαθανάτισουμε στην πληρότητά του. Αυτό
έχει κάτι το απελευθερωτικό.

**Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η επόμενη μέρα για
το θέατρο μετά τις πρόσφατες καταγγελίες κα-
κοποίησης; Πώς μοιάζει το μέλλον του ελληνι-
κού #MeToo;** Ήδη έχει συμβεί ένα πολύ σημαν-
τικό βήμα, η κάμψη της ντροπής που επωμιζόταν
αποκλειστικά το θύμα, όπως και μια ενδυνάμωση
της αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων που δη-
μιουργούν και δουλεύουν στον χώρο του θεάτρου
και του σινεμά. Η λύση της σιωπής και η μετέπειτα
συζήτηση συνέβη, και όχι τυχαία, σε μία περίοδο
παύσης εργασιών και ενδοσκόπησης για όλους
μας. Το αν αυτή η περίοδος θα βρει αντίκρουσμα
στην θεατρική πρακτική στο κοντινό και μακρινό
μέλλον, είναι ένας αγώνας, που θα δοθεί σε θε-
σμικό επίπεδο, αλλά και στο πεδίο της καθημερι-
νότητας σε αυτή τη δουλειά, μέσα στην τριβή της
πρόβας και της παράστασης.

**Ποια είναι τα επόμενα επαγγελματικά σας σχέ-
δια;** Το καλοκαίρι θα είναι μια ευκαιρία ξεκούρασης
για μένα, από τον δεκαπενταύγουστο και μετά ξε-
κινάω πρόβες για την επόμενη σεζόν, που εκτός
από θέατρο θα περιέχει και τα γυρίσματα για μια
ταινία στην οποία πιστεύω πολύ. **A**

Γιάννης & Μενέλαος Κουρούδης

ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΔΙΔΥΜΟ, ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΙ ΓΡΑΦΙΣΤΕΣ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΓΙΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΠΟΥ ΔΟΥΛΕΨΑΝ ΚΑΙ ΥΠΕΓΡΑΨΑΝ ΤΙΣ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΕΣ ΑΦΙΣΕΣ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ, ΤΩΡΑ ΕΚΔΙΔΟΥΝ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΕΙΚΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΕΡΑ - ΑΦΙΣΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ» ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΤΑ ΜΟΝΤΕΡΝΑ, ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΧΡΩΜΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΑΦΙΣΩΝ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΑΝ ΓΙΑ 10 ΣΕΖΟΝ.

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΙΤΑ ΣΧΕΔΙΑ, ΕΝΤΟΝΑ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΑ ΧΡΩΜΑΤΑ, μίνιμαλ λεπτομέρειες. Αυτά τα στοιχεία συνθέτουν τις αφίσες που δημιούργησε ο Γιάννης Κουρούδης για τις παραστάσεις της Εθνικής Λυρικής Σκηνής από το 2006 μέχρι το 2020 και ο γιος του, Μενέλαος Κουρούδης, από το 2017 μέχρι το 2020 για εκείνες της Εναλλακτικής Σκηνής της ΕΛΣ.

Αυτά τα έργα τέχνης συγκεντρώθηκαν σε ένα λεύκωμα που περιέχει εικόνες και ιστορίες πίσω από 97 Όπερες, 24 Μπαλέτα, 9 Οπερέτες, 6 Φεστιβάλ, 4 Μουσικά Θέατρα, 3 Μιούζικαλ, 3 Συναυλίες, 1 Όπερα - Μπαλέτο, 1 Χορό, 1 Αφιέρωμα. Το βιβλίο «Εικόνες για την Όπερα - Αφίσες για την Εθνική Λυρική Σκηνή» (εκδ. Πατάκη) κυκλοφορεί σε διγλωσση έκδοση (ελληνικά-αγγλικά) με κείμενα του Νίκου Δοντά και με διπλό εξώφυλλο, ενώ όλες οι αφίσες είναι υπογεγραμμένες.

Ο Γιάννης Κουρούδης έχει διαγράψει μια σπουδαία πορεία στον χώρο της γραφιστικής και της εικονογράφησης. Έργα του έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή και εγχώρια έντυπα («Idea» - Ιαπωνία, «Print» - ΗΠΑ, «Portfolio Illustratori» - Ιταλία, «Βαβέλ» - Ελλάδα κ.ά.) και συμμετείχε στο ημερολόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1994. Έχει διακριθεί σε Ελλάδα και εξωτερικό και έχει σχεδιάσει τα εικονογράμματα των αγωνισμάτων καθώς και τα κύρια σήματα των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων του «Αθήνα 2004» καθώς και την εταιρική ταυτότητα της εταιρείας καλλυντικών ΚΟΡΡΕΣ. Με τα σκίτσα του, ο καταξιωμένος γραφίστας και διευθυντής του δημιουργικού γραφείου k2design, διαμόρφωσε την εικαστική ταυτότητα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Οι όπερες «Τόσκα», «Αΐντα», «Τραβιάτα», οι οπερέτες «Ο Βαφτιστικός», «Η Νυχτερίδα», τα μπαλέτα «Η Λίμνη των Κύκνων», «Σταχτοπούτα», «Καρμενίστας» και άλλα πολλά έργα που έχουμε παρακολουθήσει όλα αυτά τα χρόνια στις σκηνές της ΕΛΣ, είχαν τις δικές του πρωτότυπες και αναγνωρίσιμες φιγούρες για επικοινωνία στο κοινό.

Με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου, ο Γιάννης Κουρούδης μάς μίλησε για τη δημιουργία και το περιεχόμενο, τα έργα για την ΕΛΣ και τον κλάδο της γραφιστικής-εικονογράφησης.

— Πώς δημιουργήθηκε το βιβλίο «Εικόνες για την Όπερα - Αφίσες για την Εθνική Λυρική Σκηνή»; Ποια είναι η ιστορία πίσω από αυτή την έκδοση;

Ουσιαστικά δουλέψαμε και κάναμε όλο αυτό το υλικό για δέκα σεζόν. Αυτό γιατί ενώ ξεκινήσαμε από το 2007 και καταλήξαμε στο 2020, υπήρξε ένα κενό τριών χρόνων. Θεώρησα ότι είχε μαζευτεί άφθονο υλικό και, έχοντας σταματήσει τη συνεργασία μας με την ΕΛΣ το 2021, είπα «να μια ωραία ευκαιρία να βγάλουμε τη δουλειά όλων αυτών των χρόνων στον αέρα, πόσο μεγάλο έργο είναι όλο αυτό».

— Τα κείμενα επιμελήθηκε ο Νίκος Α. Δοντάς. Πώς προέκυψε αυτή η συνεργασία και ποια η δυναμική εικόνας-κειμένου;

Η Εθνική Λυρική Σκηνή μάς επέλεξε με βάση ένα προσχέδιο που δώσαμε στον Νίκο Δοντά, που είναι ο υπεύθυνος εκδόσεων της ΕΛΣ εδώ και πολλά χρόνια. Έτσι ξεκινήσαμε τη συνεργασία, με τον Δοντά να είναι ο εμπνευστής του εγχειρήματος. Κι επειδή ως υπεύθυνος εκδοτικού, είναι και συγγραφέας όλων των καταλόγων της ΕΛΣ, ήταν ο ιδανικός άνθρωπος να γράψει τα κείμενα όπως και έγινε. Η ιδέα ήταν ότι αν έκανα ένα βιβλίο μόνο με εικόνες, θα απευθυνόταν σε γραφίστες, σε ανθρώπους που αγαπούν την τέχνη κλπ. Εμένα όμως με ενδιαφέρει να μπορεί να έχει μια πολύ γρήγορη ματιά και ο άνθρωπος που αγαπάει την όπερα. Νομίζω ότι έχει πολύ ενδιαφέρον το ότι διαβάζεις την ιστορία και ταυτόχρονα βλέπεις πώς μεταφράζουμε την εικόνα με όλες αυτές τις λέξεις.

— Υπογράφει και ο Μενέλαος, ο γιος σας, ένα κομμάτι από αυτό το πρότζεκτ της Λυρικής; Πώς είδατε εσείς ο ίδιος τη δουλειά του; Καταρχάς, για να είμαι σαφής, κάθε χρόνο μας ζητούσε η Λυρική να τους κάνουμε προσχέδια πριν ξεκινήσουμε τη συνεργασία. Κάπου το 2017-2018 ξεκινήσαμε κι εγώ και ο γιος μου να κάνουμε προσχέδια. Και

επέλεξαν του γιου μου εξολοκλήρου για την Εναλλακτική Σκηνή, δεν είναι ότι τον «ώθησα» εγώ να πάει. Απλώς άρεσε περισσότερο η δουλειά του.

— Ο Μενέλαος έχει μια άλλη οπτική σε σχέση με τη δική σας; Τι σας αρέσει στη δική του προσέγγιση;

Οι αρχές πιστεύω ότι είναι κοινές, απλώς έχει άλλο «χέρι», άλλη οπτική ματιά. Τα έργα του μου αρέσουν πάρα πολύ, θεωρώ ότι είναι καλύτερα και από πολλά από αυτά που κάνω εγώ.

— Πώς και προς ποια κατεύθυνση συμβάλατε στη διαμόρφωση της εικαστικής ταυτότητας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής;

Μέχρι το 2007 που ανέλαβα, διαδεχόμενος τον Λαζαρίδη που ήταν υπεύθυνος από το 2006 και είχε κάνει μεγάλη τομή στο πρόγραμμα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, οι πολιτιστικοί φορείς δεν είχαν μια συγκεκριμένη στρατηγική, μια συγκεκριμένη εικόνα διαχείρισης της επικοινωνίας τους. Ο Νίκος Δοντάς, που με επέλεξε, ήταν αυτός που πραγματικά αποφάσισε πώς θα γίνει η εικόνα. Τον έπεισα λοιπόν να κάνουμε την κάθε όπερα να είναι ένα πρόσωπο. Κι αν δείτε την πρώτη χρονιά, υπήρχε ένα πρόσωπο: είτε ήταν μπαλέτο, όπερα, οπερέτα, οτιδήποτε. Ξεκίνησαμε ουσιαστικά να στήνουμε ένα εικαστικό και αισθητικό κόνσεπτ με μια συγκεκριμένη λογική, κάτι που εξελίχθηκε μέσα στις δέκα σεζόν. Όλοι οι υπόλοιποι φορείς επίσης, όπως το Εθνικό, το Μέγαρο Μουσικής, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση κλπ., ακολούθησαν αυτόν το δρόμο κι έχουν από τότε κάνει πολλές ωραίες δουλειές. Γίνονται όμορφα πράγματα στον χώρο.

— Πώς προσεγγίζετε το κάθε έργο, ποια είναι η διαδικασία προετοιμασίας;

Καταρχάς να πω ότι δεν είμαστε καλλιτέχνες με την κλασική έννοια του όρου αλλά εφαρμοσμένοι, δηλαδή πρέπει να πάρουμε μια παραγγελία για να ξεκινήσουμε. Η παραγ-

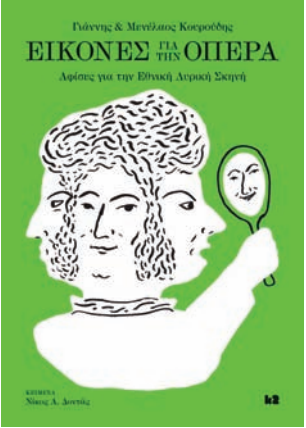
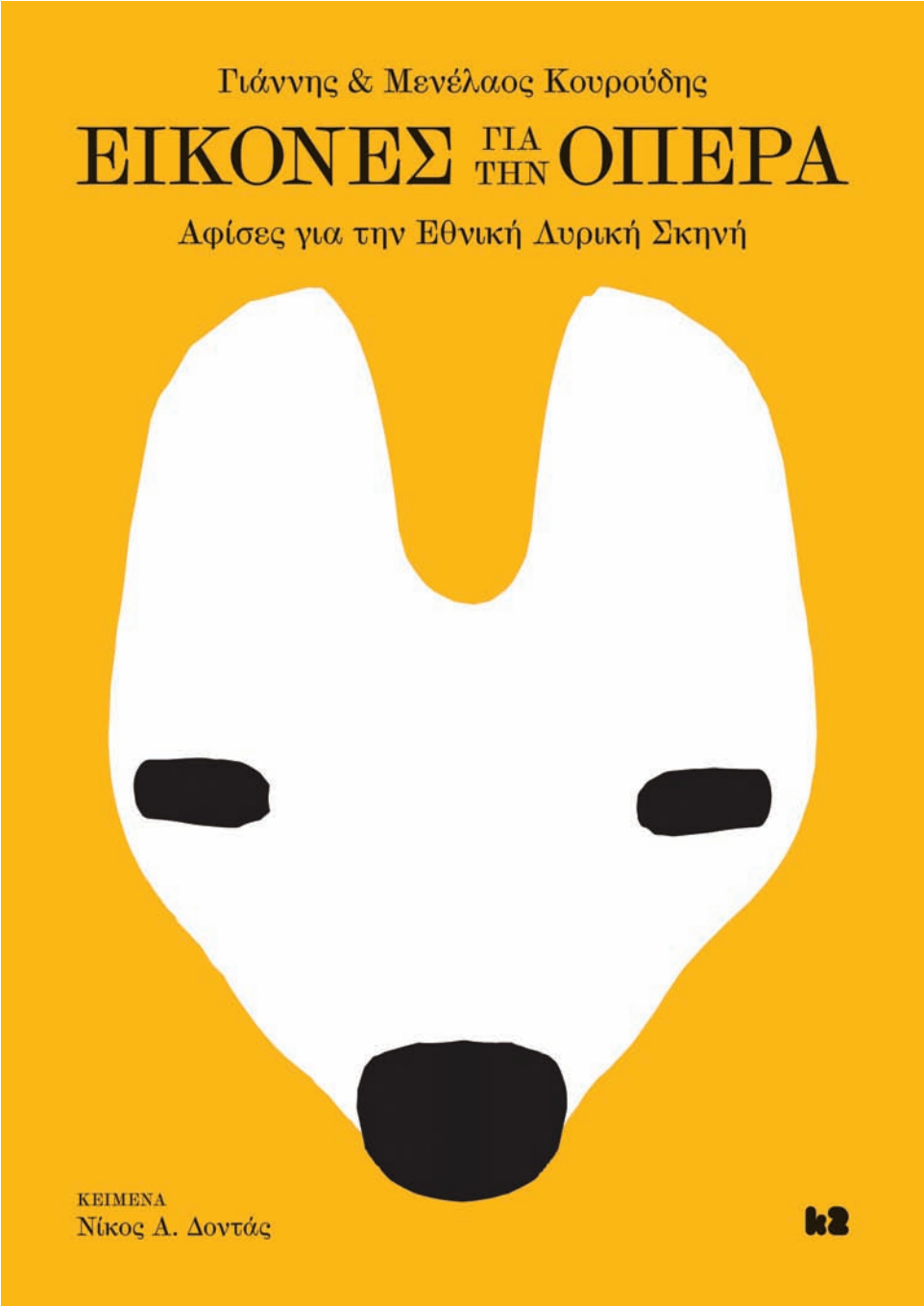
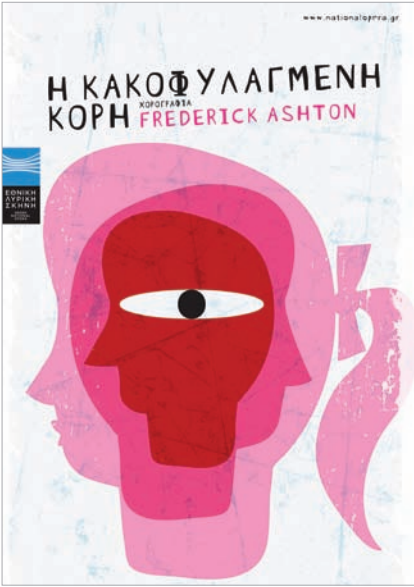

γελία εξυπακούεται ότι συνοδεύεται από κάποια δεδομένα. Υπάρχει δηλαδή ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθούμε, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κάποιος μας κατευθύνει σε θέματα αισθητικής. Εφόσον λοιπόν υπάρχει το γενικό πλαίσιο, βάζω τη δική μου αισθητική ή της ομάδας που είμαστε στο γραφείο. Η ομάδα ακολουθεί αισθητικούς κώδικες που ουσιαστικά ορίζω εγώ, για να μπορέσει να βγει το αποτέλεσμα που πιστεύουμε ότι είναι το ιδανικό για τον κάθε πελάτη. Αλλιώς αντιμετωπίζουμε από το 1996 τον KOPPE και αλλιώς την Alpha Bank που της κάνουμε τη νομισματική συλλογή για 25 επίσης χρόνια. Είναι τελείως διαφορετικά πράγματα: προσαρμοζόμαστε στα δεδομένα του κάθε πελάτη.

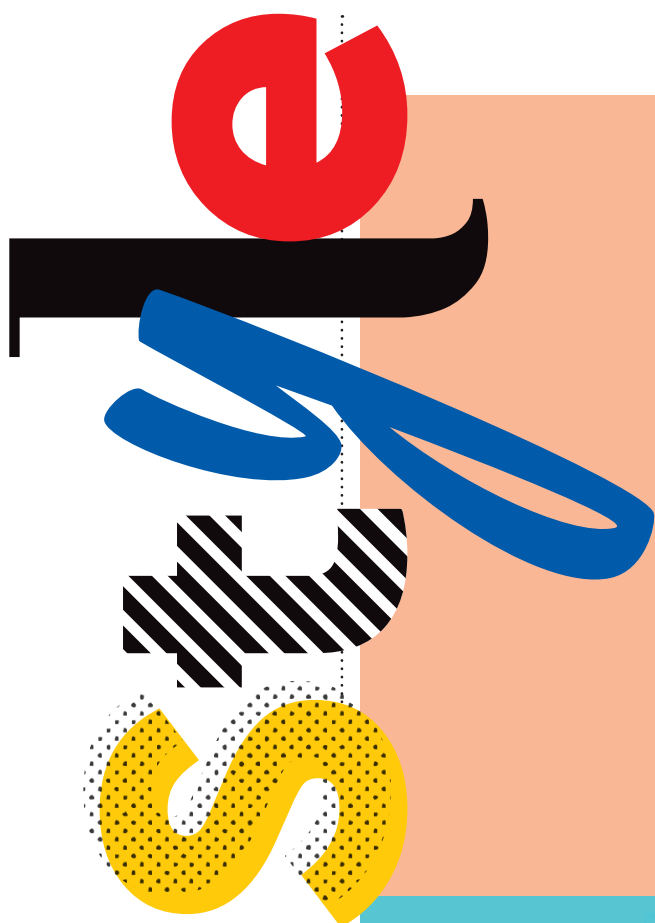
— Κατά πόσο επηρέασε την επαγγελματική σας πορεία η συνθήκη που βιώνουμε τον τελευταίο χρόνο με την πανδημία;
Η οικονομική κρίση ήταν εκείνη που μας δυσκόλεψε περισσότερο. Εκεί που είχαμε μια χαλαρότητα και μια άνεση και κάναμε «πλάκα» με τη δουλειά μας, δηλαδή παίζαμε περισσότερο παρά δουλεύαμε κι αυτό το παιχνίδι έβγαζε τις ποιότητες που θέλαμε, στην κρίση τα πράγματα έγιναν λίγο πιο δύσκολα. Με το τέλος της κρίσης και το μικρό αυτό κενό όπου πάλι νιώθουμε χαρά, μας προκύπτει η πανδημία. Υπάρχει όμως κεκτημένη πλέον δημιουργία την οποία ακολουθούμε. Πιστεύουμε ότι το πρόβλημα θα ξεπεραστεί άμεσα και θα προχωρήσουμε. Οι περισσότεροι εργάζονται από το σπίτι τους, κάτι που μας δυσκολεύει πολύ γιατί –κακά τα ψέματα– πρέπει να έχουμε μια μόνιμη επαφή με τους συναδέλφους και συνεργάτες. Όμως από την άλλη δεν μας επηρέασε ούτε ψυχολογικά, στο επίπεδο της δουλειάς πάντα, αλλά ούτε και στην ίδια τη δουλειά.

— Πώς θα μοιάζει ο χώρος της εικονογράφησης και γραφιστικής στο προσεχές μέλλον;
Είμαι πολύ αισιόδοξος. Όταν ήμουν στην ηλικία 25-30 ήταν πολύ πιο «σφιχτό» το πλαίσιο, χωρίς τόσο μεγάλη δύναμη σε αυτό τον χώρο. Τώρα βλέπω παιδιά που πραγματικά κάνουν εξαιρετικές δουλειές, που έχουν δύναμη και κέφι. Πιστεύω ότι υπάρχει πολύ μεγάλη πληροφορία, το ίντερνετ έχει ανοίξει πολύ μεγάλο πλαίσιο για εργασία. Αυτά είναι μεγάλα οφέλη για όλους μας, μπορούμε και να επικοινωνούμε και να δουλεύουμε με το εξωτερικό, αλλά την ίδια στιγμή να βλέπουμε τι συμβαίνει σε όλο τον πλανήτη. Και υπάρχουν πολύ ταλαντούχα παιδιά σε όλο τον πλανήτη.

— Τι ετοιμάζετε για το άμεσο μέλλον;
Για να λέω την αλήθεια, ο στόχος είναι να κάνουμε εμπορικά πράγματα περισσότερο πλέον. Προφανώς, όχι ότι δεν θέλουμε να κάνουμε έργα για τον πολιτισμό, αλλά αυτό που ουσιαστικά μας στηρίζει και μας πηγαίνει ένα βήμα παρακάτω, είναι το εμπορικό κομμάτι, η συνεργασία με εταιρείες, η συσκευασία, η ασχολία με το web και οι δουλειές με προγραμματιστές στο γραφείο. Δεν έχω να πω για κάποια συγκεκριμένη δουλειά, κάτι που να κάνει «θόρυβο» (γέλια). Συνεχίζω με νέα πρότζεκτ που ανοίγουν σε Ελλάδα και εξωτερικό. **A**

Επιμέλεια:
ΤΑΝΙΑ ΔΕΛΗ

Xiaomi, τα θέλω όλα!

▶ Smartphone, smart band ή ηλεκτρικό σκούτερ;
Είδα τα κορυφαία προϊόντα της **Xiaomi** που είναι πλέον διαθέσιμα στην Ελλάδα και δεν μπορώ να διαλέξω. Από τη μία το πανάλαφρο **smartphone Mi 11 Lite 5G** με κομψό design, τρομερή κάμερα και μπαταρία που διαρκεί. Από την άλλη το **Mi Smart**

Band 6 activity tracker με full screen AMOLED οθόνη για να έχω τον έλεγχο της καθημερινότητας στο «χέρι» μου. Αλλά είναι και το **Mi Electric Scooter Pro 2 Mercedes-AMGPetronas F1 Team Edition** που θέλω για τις βόλτες μου γιατί συνδυάζει αξιοπιστία, στιλ και άνεση.

Κι από Δευτέρα
δίαιτα

Τα μαγιά του
καλοκαιριού έχουν
απαιτήσεις

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ
ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Το καλό με τις δίαιτες, τις σω-
στές, όπου σε κατευθύνει και
σε επιβλέπει ειδικός, είναι ότι
σε πιάνει η ντροπή και δεν
κάνεις όσες «γουρουινιές» θα ήθε-
λες. Νιώθεις κάπου μια συστολή,
δεν θέλεις να ανέβεις στη ζυγαριά
και να σε δείχνει περισσότερα
γραμμάρια ή να έχεις τσιμπήσει
κανένα κιλό. Η ζυγαριά αλλά και η
λιπομέτρηση δεν ψεύδονται.

Άλλοι είδαν στο lockdown μια
ευκαιρία να γυμναστούν, και
να τρέχουν σαν άλλοι Γιουσέιν
Μπολτ, ενώ άλλοι τσούπωσαν. Κι
εδώ φταίνε πάντα και οι περιφη-
μες ορμόνες. Αυτές οι κακούργες
που επηρεάζουν κυρίως τις γυ-
ναίκες. Ή θέλουμε να πιστεύουμε
στην απόλυτη ενοχή της καθώς
είναι δύσκολο να κάνεις δίαιτα με
την κατάνυξη και την ευλάβεια
που απαιτείται. Οι πειρασμοί είναι
πολλοί. Οι δοκιμασίες άπειρες.
Πασχαλινά τσουρέκια, σοκολα-
τένια αυγουλάκια, κουλουράκια,
μπισκοτάκια και όλα τα ανθυγιεινά
«άκια». Όχι, η καμένη η Σούζι
είναι... αθώα. Ανθρωπος είναι, θα
ενδώσει. Αλλά ακόμα και η Σούζι
μπορεί να πειθαρχήσει και να τα
καταφέρει. Για την υγεία της, για
να νιώσει καλύτερα, να ξεφου-
σκώσει, να νιώθει τα πόδια της πιο
ελαφριά.

Λίγο πριν το καλοκαίρι, ή δυο
μήνες πριν, οι δίαιτες κάνουν ε-
ντυπωσιακή είσοδο. Για να κάνου-
με κι εμείς είσοδο με το μαγιά στις
πλαζ, όπου να 'ναι. Κάποιοι και
κάποιες το έχουν κάνει ήδη. Και τις
δίαιτες και την επίσκεψη στις πα-
ραλίες. Τα φετινά μαγιά, παρά την
πρωτοφανή ταλαιπωρία μας και
τις πρωτόγνωρες καταστάσεις,
είναι πιο όμορφα παρά ποτέ. Εντό-
πισα αρκετά σε λιτές και όμορφες
γραμμές, σε γήινα χρώματα, σε
όμορφα εμπριμέ, είτε μπικίνι, είτε
ολόσωμα, και αυτό που είναι εντυ-
πωσιακό είναι πως φέτος υπάρ-
χουν και πολύ ωραία κομμάτια σε
καφέ, ούτε καν σοκολατί. Επίσης,
είδα να σετάρεται μπικίνι σε μπεζ
κάτω και καφέ πάνω, ή μπεζ κάτω
και μπορντό πάνω. Είτε όλο καφέ.
Πολύ καφέ, γλυκό εννοείται και
ασυνήθιστα θηλυκό. Βέβαια δεν
είναι εύκολο να χάνεις κιλά κάνο-
ντας μόνο δίαιτα, θέλει και γυμνα-
στική. Κοιτάζω στον καθρέφτη.
Μα τι Σούζι είμαι εγώ. Το παίρνω
απόφαση. Σκέφτομαι την Αντέλ.
Όπως είναι τώρα. Παγωτό με στέ-
βια και μία φορά την εβδομάδα.
Αρχίζω να ψιθυρίζω το τραγούδι
της Alison Moyet «I go weak, weak
in the presence of beauty».

KENZO
Πλεκτό με λογότυπο Kenzo

CONVERSE
Unisex μιστάκια €89,90

SOPHIE DELOUDI
Ολόσωμο μαγιά Brigitte €180

CAROLINA HERRERA
Γυναικείο άρωμα
Very Good Girl

VICHY

Κρέμα ημέρας Liftactiv
Collagen Specialist
SPF25

ZEUS+ ΔΙΟΝΗ
Μάξι
χειροποίητη
φούστα €830

APIVITA

Ενυδατικό spray για πρόσωπο & σώμα SPF30 €23

MAMUSH GALLERY

Γλυπτό του Στάθη Αλεξόπουλου €70

ZOUMBOULAKIS GALLERIES

Εύλινο κουνιστό παιχνίδι €170

FALCONERI
Μπλουζα degrade από Ultralight
Cashmere €249

KARL LAGERFELD
Γυναικεία τσάντα €340

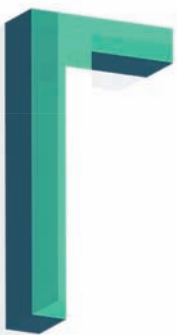
PUMA

Φούτερ με κουκούλα €51,99

KALOGIROU
Δερμάτινα sneakers Gucci €520

ΓΕΥΣΗ

Επιμέλεια
ΝΕΝΕΛΑ
ΓΕΩΡΓΕΛΕ

Ραντεβού στις αυλές

Γιατί μας έλειψαν τα τραπεζάκια έξω, οι μεζέδες πάνω τους
και οι ανθισμένες βουκαμβίλιες

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ /
ΠΡΟΣΩΠΑ /
ΑΦΙΞΕΙΣ /
ΣΥΝΤΑΓΕΣ /
TIPS ΓΕΥΣΗΣ

BLACK DUCK

ΚΙΣΣΟΣ

Τις αγαπάμε τις αυλές της Αθήνας και τις παινεύουμε για την ομορφιά τους. Είναι φιλόξενες, ανθισμένες, καταπράσινες. Εμφανίζονται εκεί που δεν το περιμένεις και νοστιμεύουν όλη τη μέρα σου. Με καφέ και πλούσιο brunch, με μερακλίδικα μεζεδάκια και πιάτα της ελληνικής κουζίνας που αγαπάμε, με cocktails που μυρίζουν καλοκαίρι. Μας έλειψαν, τους λείψαμε, τι περιμένουμε για να βρεθούμε πάλι κοντά τους;

Noah

Μια ανάσα από τη Βασιλίσσης Σοφίας, κρυμμένη μέσα στο Πάρκο Ελευθερίας, αυτή η εξωτική αυλή είναι το τέλειο καταφύγιο για τα καυτά αθηναϊκά καλοκαίρια. Ανέμελη, γεμάτη χρώμα και αναρριχητικά φυτά που μοσχοβολάνε, σερβίρει καφέ, λαχταριστό brunch (όχι μόνο όμως) και ακαταμάχητα cocktails. Το μαγικό είναι ότι αν και βρίσκεται μόνο 5 βήματα μακριά από την πολύβουη λεωφόρο το μόνο που ακούς είναι τα τιτιβίσματα των πουλιών... **Μέγαρο Μουσικής, Πάρκο Ελευθερίας, 2107233419**

Uroρα Erops

Στην όμορφη και γραφική γειτονιά των Πετραλώνων, το Uroρα Erops αποτελείται από τρία κτίσματα του μεσοπολέμου που μοιράζονται την ίδια φανταστική αυλή — σαν εκείνες τις αυλές που βλέπαμε στις παλιές ελληνικές ταινίες δηλαδή, μόνο που αυτή εδώ είναι πιο σύγχρονη κι εξωτική. Ασπρόμαυρο πλακάκι, φλοράλ καρέκλες κι η ανάλαφρη αίσθηση ότι βρίσκεσαι σε άλλη δεκαετία, ίσως και ήπειρο. Εδώ θα κάτσεις για νόστιμο brunch,

καλό καφέ και μερικά από τα πιο φημισμένα cocktails της Αθήνας. **Αλκμήνης 7, Πετράλωνα, 2121055214**

Black Duck Garden

Στη διάρκεια της καραντίνας κάθε φορά που πέρναγα έξω από τη φωλιά της μαύρης πάπιας μου ξέφευγε ένας πονεμένος αναστεναγμός, κι εγώ αλλά και πολλοί ακόμη Αθηναίοι εδώ συνηθίζουμε να δίνουμε τα ραντεβού μας. Αυτή η αυλή με τα λουλουδία της, τα μαρμαρίνα τραπέζια της, τα κελαηδίσματα των πουλιών της είναι σωστό καταφύγιο στην καρδιά της πόλης. Θα έρθεις για καφέ, για brunch και πιάτα μεσογειακής κουζίνας, θα μείνεις για τα ωραία του κρασιά και τα δροσερά cocktails. **Ιωάννου Παπαρηγοπούλου 5, πλατεία Κλαυθμώνος 210 3252396**

Wine with Eleni

Αυτό το wine bar είναι καλά κρυμμένο, όμως στην πλακόστρωτη αυλή του θα σε οδηγήσει ο ήχος ποτηριών που τσουγκρίζουν μεταξύ τους. Βολέψουν αναπαυτικά στη σκιά των δέντρων και απόλαυσε ένα ωραίο ποτήρι κρασί από την ενημερωμένη wine list, που θα συνοδέψεις με πλατό ωραίων τυριών και αλλαντικών. Αν δυσκολεύεσαι στην επιλογή, η ιδιοκτήτρια Ελένη Κεφαλοπούλου είναι εδώ για εσένα. **Μισαραλιώτου 20, Κουκάκι, 6934125839**

Κισσός

Πλακόστρωτο που θυμίζει καλοκαίρι στο νησί, ρετρό καρό τραπεζομάντιλα και δεκάδες γλάστρες με φυτά. Η αυλή αυτής της οικογενειακής ταβέρνας είναι σταθερή αξία όχι μόνο για τη δροσιά της, αλλά και για το κοτόπουλο παϊδάκι στα κάρβουνα, το αξεπέραστο τηγανητό

κολοκυθάκι και τα ντολμαδάκια της γιαγιάς Σοφίας! **Ρούμελης 28, Χαλάνδρι, 210 6840288**

Μπεμπέκα

Πνιγμένη στις πορτοκαλιές και στους βασιλικούς, η Μπεμπέκα είναι από τις πιο φακουστές αυλές του Χαλανδρίου. Έχει μεζεδάκια που ανανεώνονται συχνά, κάποιες σταθερές αξίες όπως ο κοκκινιστός κόκορας με χονδρά μακαρόνια και ξερή μυζήθρα Ρούμελης και άλλα νόστιμα που μαγειρεύονται με καλά ελληνικά προϊόντα. Με δυο λόγια η Μπεμπέκα είναι από εκείνα τα τίμια μεζεδοπωλεία που μας αρέσει να επισκεπτόμαστε ξανά και ξανά. **Διονύσου 16, Χαλάνδρι, 2106854880**

Το Αυγό του Κόκκορα

Στεγάζεται σε ένα όμορφο νεοκλασικό κι έχει για αυλή του την πλατεία Αυδή, μια από τις ομορφότερες αθηναϊκές πλατείες του κέντρου. Στα τραπέζια της πλατείας, λοιπόν, θα κάτσεις για να απολαύσεις όλα τα νόστιμα μεζεδάκια που πεθύμησες, κλασικά πιάτα της ελληνικής κουζίνας και τη θρυλική σπεσιαλιτέ που ακούει στο όνομα «κόκορας με χειροποίητες κρητικές μακαρούνες». **Μυλλέρου 25& Λεωνίδου, Μεταξουργείο, 2105249750**

Πυρολίκι

Αν σου έλειψαν τα μεζεδάκια και τα τσουγκρίσματα με φίλους, αυτή είναι η αυλή σου. Μεγάλη, δροσερή και νόστιμη, σερβίρει όλα όσα έχει απλόχερα να προσφέρει το ελληνικό καλοκαίρι. Δηλαδή μερακλίδικα αποστάγματα, λαχταριστά μεζεδάκια και νόστιμα πιάτα μαγειρεμένα με τα ωραία προϊόντα των ελληνικών παραγωγών. **Μεγάλου Αλεξάνδρου 117, Μεταξουργείο, 2103420293 ●**

ΥΡΟΡΑ ΕΡΟΡΣ

ΑΥΤΟ ΤΟΥ ΚΟΚΚΟΡΑ

ΕΥΑ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ

«Ζωγραφίζω τα δέντρα με το ίδιο πάθος όπως και τα σώματα»

Από τότε που θυμάται τον εαυτό της αισθανόταν την ανάγκη να εκφράζει τα συναισθήματά της μέσα από σχέδια. Για την Εύα Νικολακάκη πρωταρχικό και σημαντικότερο ερέθισμα είναι ο άνθρωπος και η επίπονη πορεία του προς το φως.

«Μεγάλωσα στην Αθήνα, σε μια μεσοαστική οικογένεια στην οποία δεν υπήρχε το υπόβαθρο για να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει την κλίση μου προς τις Τέχνες. Όπως ήταν φυσικό, τα πρώτα μου βήματα με οδήγησαν σε μονοπάτια παράλληλα, τα οποία αργότερα θα διασταυρώνονταν με την εικαστική διαδρομή μου».

Το αντικείμενο των σπουδών σου αρχικά ποιο ήταν; Η πρώτη μου σπουδή ήταν πάνω στην ενδυματολογία και στην ιστορία κουστουμιού. Στη συνέχεια μυήθηκα στην τέχνη της χρυσοχοΐας και του χειροποίητου κοσμήματος. Εκεί ανακάλυψα την ικανότητα που είχα να δουλεύω πάνω και σε άλλα υλικά. Ήταν τότε που δημιούργησα τα πρώτα μου γλυπτά σε πέτρα.

Ήταν μια περίοδος αναζήτησης και πειραματισμού... Όμως το όνειρό σου ήταν να ασχοληθείς με τη ζωγραφική. Η δημιουργία οικογένειας σε νεαρή ηλικία έγινε η αιτία ώστε για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα να αφήσω στην άκρη τις καλλιτεχνικές μου αναζητήσεις. Συνέχισα να ασχολούμαι ερασιτεχνικά με όλα όσα αγαπούσα. Η συνάντησή μου με τον κατάλληλο άνθρωπο υπήρξε καθοριστική για τη μετέπειτα καλλιτεχνική μου πορεία. Μου έδωσε την ώθηση και με καθοδήγησε ώστε να δώσω εξετάσεις στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Σε ηλικία 30 ετών και ήδη μητέρα δύο παιδιών, έκανα το όνειρό μου πραγματικότητα!

Μίλησέ μας για την περίοδο των σπουδών σου. Με καθηγητή στη ζωγραφική τον Χρόνη Μπότσογλου και στη γλυπτική τον Νίκο Τρανό, έκανα ένα υπέροχο ταξίδι 5 χρόνων που στη διάρκεια του δέχτηκα πολλά ερεθίσματα, γνώρισα ανθρώπους που είχα να μοιραστώ πολλά κοινά και ένιωσα ότι βρισκόμουν στο φυσικό μου περιβάλλον. Αυτό όμως που με έλκυε περισσότερο ήταν η σπουδή του μοντέλου. Η πτυχιακή που παρουσίασα ήταν μια σειρά από αντρικά και γυναικεία γυμνά, μεγάλων διαστάσεων. Είχα βρει το προσωπικό μου ύφος.

Τα χαρακτηριστικά του; Φωτογραφικός ρεαλισμός όπου τα σώματα έμπαιναν δυνατά μέσα στο τελάρο σε πρώτο πλάνο. Δεν δίστασα να κάνω παραμορφώσεις, κοψίματα, προβολές άκρων. Οι τοποθετήσεις γίνονταν σε γεωμετρικά σχήματα ή διαγώνια, με επιρροή από την Αναγέννηση (Raphael, L. Da Vinci).

Κατά τη διάρκεια της εικαστικής σου πορείας υπήρξαν κι άλλες επιρροές; Λάτρευα τον Michelangelo, τον Caravaggio και τον Vermeer και θαύμαζα το αρχαιοελληνικό κάλλος. Όμως και οι σύγχρονοι όπως ο Dalí, ο Magritte, ο Hopper και ο De Chirico έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της δουλειάς μου.

Οι ζωγράφοι που αποτέλεσαν επιρροές σου, αν εξαιρέσεις τον Caravaggio, που ζωγράφιζε χωρίς προπαρασκευαστικά σχέδια, ήταν γνωστοί για τη σχεδιαστική τους ικανότητα. Το σχέδιο ήταν πάντα η βάση μου. Με απασχολούσε η σύνθεση, η τοποθέτηση της φιγούρας μέσα στον χώρο, με μια φρέσκια φωτογραφική ματιά όπου ο χώρος δέχεται μια εστία φωτός και το σώμα έρχεται σε πρώτο πλάνο. Τα

χρώματα των σωμάτων θερμά, σώματα που πάλλονται μέσα σ' ένα ψυχρό χώρο απομόνωσης και μοναξιάς.

Αναφέρεσαι στην εσωτερική αγωνία των ανθρώπων; Στη σημερινή πραγματικότητα της αποξένωσης από τη φύση και από τον αυθορμητισμό της ύπαρξης. Στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου που ασφυκτιά σ' ένα περιβάλλον από τσιμέντο. Αυτά τα σώματα όμως δεν είναι κουρασμένα και ταλαιπωρημένα. Παίρνοντας στοιχεία από την αρχαία Ελλάδα και μέσα από την αισθητική του ωραίου, εξιδανικεύονται. Το τελειότερο ον, ο άνθρωπος, έχασε την αρμονία με το φυσικό του χώρο και βρέθηκε εγκλωβισμένος στο τερατούργημα που ο ίδιος δημιούργησε. Τα ψυχολογικά πορτρέτα που ακολούθησαν απεικονίζουν αυτό ακριβώς, την ανάγκη της ψυχικής ανάτασης.

Μέχρι που ένα ταξίδι σε έκανε να αλλάξεις τον τρόπο προσέγγισης των θεμάτων σου. Όλα αυτά με απασχόλησαν μέχρι το καλοκαίρι του 2007 που επισκέφθηκα τη νήσο Χρυσή, νότια της Κρήτης. Ένα μικροσκοπικό νησάκι, ερήμου ομορφιάς, που οι θαμνώδεις κέδροι, απόκοσμοι στην καμπυλότητά τους είναι το μόνο στοιχείο της φύσης που δηλώνει την ύπαρξη ζωής στο τοπίο. Μόλις αντίκρισα αυτά τα δέντρα, βρήκα το επόμενο θέμα. Δεν ήταν δέντρα, ήταν σώματα εγκλωβισμένα που πάλευαν να βγούν στο φως. Και το φως πόσο δυνατό! Τότε μόνο μπόρεσα να νιώσω και το βαθύτερο νόημα των στίχων του Ελύτη στη μνημειακή του ποιητική σύνθεση το «Άξιον Εστί».

Τα δέντρα αντικατέστησαν τα σώματα στον καμβά σου; Άρχισα να ζωγραφίζω τα δέντρα με το ίδιο πάθος όπως και τα σώματα. Τα περιγράμματα σκληρά από το έντονο φως. Γλυπτά σμιλεμένα από άμμο και ήλιο. Κορμοί που συστρέφονται, δονούνται και ενώνονται. Είναι κορμά ζωντανά. Αυτό που αποτυπώνεται στα τοπία μου είναι ένας κόσμος αληθινός με ονειρικά στοιχεία. Μεταφυσικός ρεαλισμός με ποιητική διάθεση. Κινούμαι μεταξύ ιδεατού και πραγματικού, κάτι που βγαίνει φυσικά με το φως να παίζει πρωτεύοντα ρόλο.

Ακολουθεί μια διαδρομή αρκετά δραστήρια... Συνεχίζω με το ίδιο πάθος να δημιουργώ, να αναζητώ και να εξελίσσομαι. Έχω συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις. Το 2015 επιλέχθηκαν 4 έργα μου να εκτεθούν, μεταξύ άλλων σπουδαίων Ελλήνων καλλιτεχνών, στο Hamptons της Νέας Υόρκης. Έχω φιλοτεχνήσει εξώφυλλα βιβλίων κι έχω επιμεληθεί την εικονογράφηση σε ποιητικές συλλογές και παιδικά βιβλία. Αυτό τον καιρό ετοιμάζω την πρώτη μου ατομική έκθεση με την γκαλερί που συνεργάζομαι, την Art Place του Κυριάκου Πεταλίδη. Είναι μια συνεργασία που με κάνει ιδιαίτερα χαρούμενη.

Η παρούσα περίοδος σε έχει δυσκολέψει; Δυστυχώς οι εποχές που διανύουμε δεν είναι ευνοϊκές για την τέχνη η οποία περνάει κρίση, όμως αυτό δεν με αποθαρρύνει, αντίθετα με ενισχύει να παλέψω για το καλύτερο. Σαν στόχο έχω τα έργα μου να μιλάνε στο κοινό, χωρίς να δίνω κατευθύνσεις. Θέλω ο θεατής να αισθανθεί και να κατανοήσει, να λάβει και να κοινωνήσει αυτό που το ίδιο το έργο εκπέμπει.

www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη

Αν μπορούσες να περιγράψεις τι είναι η τέχνη με μια φράση, τι θα έλεγες; Η τέχνη για μένα είναι μια συνομιλία με τον ίδιο το Θεό.

BIBΛΙΟ

Επιμέλεια:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

Victoria Hislop, τι συνέβη «Μια νύχτα του Αυγούστου»;

Το νέο βιβλίο της Victoria Hislop είναι γεγονός και φέρνει στο φως τη συνέχεια του δράματος που άφησε πίσω του το best seller «Το νησί»

Της ΚΕΛΛΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Η αγαπημένη συγγραφέας, που πριν έναν χρόνο περίπου απέκτησε την ελληνική ηπικότητα, αποφάσισε κατά τη διάρκεια της καραντίνας να αναμετρηθεί και πάλι με τους ήρωες που της χάρισαν μεγάλες συγκινήσεις και να γράψει όσα ακολούθησαν «Μια νύχτα του Αυγούστου».

Απλή, χαμογελαστή και προσιτή, μίλησε στην ATHENS VOICE για το νέο της μυθιστόρημα, για την τηλεοπτική σειρά που ετοιμάζει και πάλι στην Ελλάδα, για τα βιβλία που έχει στο κομοδίνο της, και δεν δίστασε να μοιραστεί σκέψεις και συναισθήματα για το Brexit και τον Μπόρις Τζόνσον.

Πώς νιώσατε όταν αρχίσατε να συναντάτε πάλι τους χαρακτήρες του βιβλίου σας «Το νησί»; Ήταν σαν να βλέπω παλιούς φίλους – δεν μπορούσα να

συναντήσω τους πραγματικούς φίλους μου, αλλά οι φανταστικοί ήταν ένα υπέροχο υποκατάστατο. Μου αρέσουν πολύ οι χαρακτήρες μου όταν γράφω γι' αυτούς, οπότε ήμουν ευτυχής που άνοιξα το σημειωματάριό μου και κατά περίεργο τρόπο τους βρήκα εκεί να με περιμένουν. Κάποιες από τις ιστορίες τους δεν είχαν «κλείσει». Προφανώς της Άννας είχε ολοκληρωθεί. Ο θάνατός της έβαλε τελεία στην ιστορία της αλλά ταυτόχρονα δημιούργησε νέα ξεκινήματα για σχεδόν όλους τους άλλους χαρακτήρες: οι ζωές του Μανώλη, του Ανδρέα, του Αντώνη (των τριών αντρών που την είχαν αγαπήσει) είχαν αλλάξει δραματικά. Και φυσικά και εκείνη της Μαρίας, που τελικά έγινε μπτέρα της κόρης της Άννας, της Σοφίας. Το να γίνεις γονιός αλλάζει όλη σου τη ζωή – και σχεδόν μέσα σε μια νύχτα, η Μαρία ανέλαβε αυτόν τον νέο ρόλο. Γι' αυτό λοιπόν ήμουν ενθουσιασμένη. Υπήρχαν τόσα πολλά να επιλυθούν.

Victoria Hislop,
Μια νύχτα του
Αυγούστου,
εκδ. Ψυχογιός

Μπορούμε πραγματικά να ορίσουμε τον εαυτό μας αντίθετα από την καταγωγή μας ή αργά ή γρήγορα βρισκόμαστε ευθυγραμμισμένοι με το παρελθόν; Νομίζω ότι είμαστε όλοι «προϊόντα» όσων έχουν προηγηθεί – όσο κι αν προσπαθούμε να γράψουμε τις δικές μας ιστορίες, καθοριζόμαστε εν μέρει από πού προερχόμαστε, πώς

μεγαλώνουμε, πόσο πολλή ή λίγη αγάπη μάς έχει δοθεί. Είναι σχεδόν αδύνατο να ξεχαστεί το παρελθόν μας – μερικές φορές η ψυχοθεραπεία προσπαθεί να το κάνει αυτό, αλλά όχι πάντα με επιτυχία. Όσο για το αν «ευθυγραμμίζομαστε» με αυτό, δεν είμαι σίγουρη. Όμως στοιχεία του παρελθόντος πάντοτε παραμένουν μέσα μας και μπορούμε να αναγνωρίσουμε τόσα πολλά από τα χαρακτηριστικά μας σε σχέση με κάτι που έχει συμβεί – αν όχι άμεσα σε εμάς – τότε σε όποιον μας μεγάλωσε.

Το βιβλίο σας «Καρτ Ποστάλ» μεταφέρεται στη μικρή οθόνη στην Ελλάδα. Ποια είναι τα συναισθήματά σας; Μεγάλος ενθουσιασμός και ευτυχία. Και σε τόσα πολλά επίπεδα. Έχω περάσει τους τελευταίους έξι μήνες δουλεύοντας με ταλαντούχους ανθρώπους – φυσικά όλοι Έλληνες. Οι σεναριογράφοι: Αλεξάνδρα Κατσαρού, Νίκος Απειρανθήτης, Δώρα Μασκαβάνου και Παναγιώτης Χριστόπουλος, με έχουν εκπλήξει όλοι με τις ικανότητές τους και τη φαντασία τους, καθώς μεταφέρουν τις ιστορίες μου στην οθόνη. Υπάρχει φυσικά και ο Ανδρέας Κωνσταντίνου, ο πρωταγωνιστής μας, που σε μαγεύει – είναι τέλειος στον ρόλο του και κάθε μέρα τον κάνει όλο και πιο δικό του. Το βρίσκω δύσκολο να τον αποκαλέσω Ανδρέα τώρα πια, μου βγαίνει αυθόρμητα να τον φωνάζω «Ιωσήφ», το όνομα του ρόλου του. Και ο σκηνοθέτης, οι βοηθοί σκηνοθέτες, ο διευθυντής φωτογραφίας, ο ηχολόγητης, ο σκηνογράφος, ο σχεδιαστής κοστούμιών, οι υπεύθυνοι μακιγιάζ και μαλλιών – όλοι είναι φανταστικοί. Ο διευθυντής παραγωγής μας είναι επίσης ιδιοφυΐα – έχει συντονίσει αυτή την τεράστια ομάδα και έχει προετοιμάσει ολόκληρη την παραγωγή, η οποία είναι περίπλοκη: δώδεκα επεισόδια, με δεκάδες διαφορετικές τοποθεσίες και νέους ηθοποιούς σε κάθε μία. Σχεδόν η μόνη σταθερά είναι ο ίδιος ο Ανδρέας Κωνσταντίνου. Το καστ είναι τέλειο – και υπάρχουν πολλές ευχάριστες εκπλήξεις.

Brexit και Μπόρις Τζόνσον. Σκέψεις και συναισθήματα. Σκέψεις: Ήταν τραγική η ιδέα του δημοψηφίσματος αρχικά (και ήταν απόφαση του Ντέιβιντ Κάμερον). Και η απόφαση του Μπόρις Τζόνσον να υποστηρίξει το Brexit φαίνεται πως ήταν μια απόφαση που πήρε για να ικανοποιήσει τις προσωπικές του φιλοδοξίες. Μόλις αρχίζουμε να βλέπουμε τις συνέπειες (όλες τους καταστροφικές) όσον αφορά τις επιχειρήσεις. Για έναν χρόνο, έχουμε επικεντρωθεί τόσο στην πανδημία που κανείς δεν έχει παρατηρήσει τα προβλήματα που εξελίσσονται – αλλά για πολλές επιχειρήσεις ήταν το τέλος. Ήταν καταστροφική η διεξαγωγή του δημοψηφίσματος το 2016 και τα αποτελέσματα θα το αποδείξουν δυστυχώς. Συναισθήματα: Ο θυμός μου έχει ουσιαστικά μετατραπεί κυρίως σε θλίψη. Το να βλέπω τη χώρα όπου μεγάλωσα να γίνεται περισσότερο εσωστρεφής και λιγότερο φιλόξενη, με λυπεί πραγματικά. Τα παιδιά μου μού απαγορεύουν να αναφέρω το όνομα του πρωθυπουργού μας στο σπίτι καθώς τους προκαλεί υπερβολική οργή.

Θα μπορούσατε να αντέξετε 24 ώρες χωρίς κινητό και πρόσβαση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Φυσικά! Και μερικές φορές το κάνω! Αισθάνεσαι φανταστικά όταν το κάνεις αυτό. Ζεις την κάθε στιγμή, εστιάζεις στους ανθρώπους που είναι γύρω σου, στο μέρος που βρίσκεσαι – χωρίς να αναφέρεσαι συνεχώς σε άλλα πράγματα. Είναι φοβερή αποτοξίνωση. Μεγάλωσα δεκαετίες πριν το κινητό τηλέφωνο γίνει καν σκέψη και είμαι πολύ χαρούμενη που είχα εκείνο τον χρόνο, καθαρό και απαλλαγμένο από το συνεχές σχόλιο ότι κάτι καλύτερο μπορεί να συμβαίνει κάπου αλλού! Με λυπεί τρομερά που διαπιστώνω υπερβολική εξάρτηση, εθισμό, σε αυτό το πράγμα που δονεί συνεχώς την τσέπη σας και γνωρίζει πού είστε, τι σκέφτεστε και τι λέτε! Είναι εκπληκτικό το πώς ο κόσμος παγκοσμίως το αγόρασε χωρίς να αμφισβητήσει τις συνέπειες.

Ποια βιβλία βρίσκονται αυτή τη στιγμή στο κομοδίνο σας; Βρίσκομαι στην Κρήτη και γράφω και έχω, όπως συνήθως, μια στοιβα από βιβλία δίπλα στο κρεβάτι μου: ένα αντίτυπο του «Καρτ Ποστάλ», το «Πόσο θα ζήσεις ακόμα, γιαγιά;» της Άλκη Ζέη, «Το δώρο» του Στέφανου Ξανάκη, τη «Μορφωμένη» της Tara Westover και το Ελληνοαγγλικό/Αγγλοελληνικό λεξικό μου.

Αγαπημένη καθημερινή συνήθεια; Καφέ.

Τι σας λείπει περισσότερο αυτή την περίοδο; Τα παιδιά μου. **Δ**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ /
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Αμόκ στην Κυανή Ακτή

Το καλύτερο βιβλίο του Μπάλαρντ που έχω διαβάσει

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Πριν δυο μέρες, κι ενώ η χώρα κάνει τις τελευταίες ετοιμασίες της να υποδεχτεί τους φετινούς τουρίστες, μπήκα σ' ένα βιβλιοπωλείο του κέντρου να δω τι καινούργιο είχε κυκλοφορήσει. Τα βιβλιοπωλεία είναι για μένα ένα είδος τουριστικού γραφείου. Διαλέγω εκεί τα ταξίδια μου. Άλλο θα με οδηγήσει στη Χιλή, άλλο θα με βάλει στον Υπερσιβηρικό, ένα τρίτο θα με πάει ως το Καράκας. Οι συγγραφείς είναι ιδανικοί ξεναγοί – ιδίως τέτοιες εποχές που δύσκολα αποφασίζει κανείς να πάρει το δισάκι του και να ξεχυθεί στις εσχατιές του πλανήτη. Κατευθύνθηκα στον πάγκο με τις νέες εκδόσεις κι άφησα το βλέμμα να περιπλανηθεί στα καινούργια εξώφυλλα. Πότε πότε έπαιρνα ένα βιβλίο στα χέρια, το χάιδευα σεμνά, το άνοιγα να διαβάσω την πρώτη σελίδα ή να δω τη φάτσα του συγγραφέα. Ομιλώ πάντα για ξένη πεζογραφία. Κι ενώ ήμουν παραδομένος στην αναζήτηση του νέου μου ταξιδιωτικού εγχειρήματος – αναφέρομαι πάντα στο μυθιστόρημα –, ακούω δίπλα μου μια φωνή να μου απευθύνει τον λόγο.

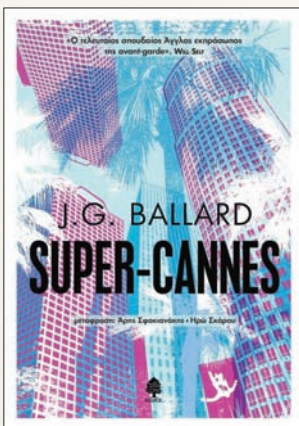
«Σας προτείνω αυτό», είπε, αφήνοντας στα χέρια μου έναν παχυλό τόμο. «Μόλις κυκλοφόρησε κι είναι το καλύτερο βιβλίο του Μπάλαρντ που έχω διαβάσει».

Η φωνή ανήκε σε μια χαριτόβρυτη νεάνιδα που ήταν ντυμένη στα μαύρα. Είχε έναν χαλκά στη μύτη – κάτι που μ' έκανε να αποστρέψω το βλέμμα, απεχθάνομαι τους χαλκάδες στο ανθρώπινο σώμα, ιδίως στη μύτη. Για μια στιγμή σκέφτηκα να της πω να ανεβάσει πάνω τη μάσκα της. «Είναι ο συγγραφέας του Crash, σωστά;» ρώτησα. «Έχω δει την ταινία». «Ναι, είναι ο αγαπημένος μου συγγραφέας», είπε η νεαρά. «Ελπίζω να γράψετε γι' αυτό το βιβλίο στην Athens Voice». Την κοίταξα κατάπληκτος. «Μα, πώς...;» ψέλλισα. (Εγώ δεν είχα κατεβάσει τη μάσκα.) «Εσείς δεν είστε ο...; Σας γνώρισα από τα μάτια». Σκέφτηκα ότι μπορεί να είχα πέσει σε καμιά περίπτωση Misery κι έκανα ένα βήμα πίσω.

«Μάλιστα, εγώ είμαι», είπα. «Δυστυχώς, όμως, δεν μπορώ να σας κάνω τη χάρη να γράψω για το συγκεκριμένο βιβλίο».

«Πατί; Επειδή το έχετε μεταφράσει;» Μου έ-

δειξε το ονοματάκι μου στο εξώφυλλο, δίπλα στη λέξη Μετάφραση. «Δεν το μετέφρασα μόνος», είπα. «Ναι, με την Ηρώ Σκάρου», μου λέει. «Έχω διαβάσει τα τελευταία της διηγήματα». «Με καταπλήσσετε;», είπα. «Τόσο νέα και τόσο δεινή αναγνώστρια!» Ανασήκωσε τους ώμους. «Είναι ένα πάθος», είπε. «Αλλά δεν μου απαντήσατε. Θα γράψετε στην Athens Voice για το βιβλίο του Μπάλαρντ; Θέλω να δω τι θα πείτε». «Μα, δεν είναι ηθικό», είπα. «Να προτείνω ένα βιβλίο που έχω μεταφράσει». «Μα, γιατί, δεν καταλαβαίνω. Δεν σας άρεσε το μυθιστόρημα;» «Είναι, όπως λέτε κι εσείς, το καλύτερό του», είπα. «Αλλά, η ηθική...» «Δεν έχει σπουδαία πλοκή; Δεν είναι συγκινητικό αυτό το ζευγάρι Άγγλων που πάει στην Κυανή Ακτή για να δουλέψει η γυναίκα ως γιατρός σε μια μπουτίκ κλινική ενώ ο άντρας της, πρώην πιλότος και νυν εκδότης, σέρνει τα βήματά του πίσω από τα χνάρια ενός δολοφόνου που κανείς δεν ξέρει γιατί έκανε τόσους φόνους; Δεν σας έλκει η ατμόσφαιρα των Κανών και της Αντίμης, όπου έζησε ο Καζαντζάκης τα τελευταία χρόνια της ζωής του; Σας λέω, είναι ένα ξεχωριστό βιβλίο του Μπάλαρντ. Πρέπει να γράψετε γι' αυτό». Της υποσχέθηκα ότι θα το κάνω – κι είμαι ένας άντρας που κρατά τις υποσχέσεις του.

J. G. Ballard,
Super-Cannes,
εκδ. Κέδρος

Monster Magnet: Νέος δίσκος με διασκευές

Ένας παλιός και καλός φίλος υποστηρίζει εδώ και πολλά χρόνια ότι κάθε μουσικός και κάθε συγκρότημα μπορεί να έχει το πολύ μία και μόνο μία σπουδαία δεκαετία. Πριν από το ξεκίνημα της δεκαετίας αυτής το τελικό αποτέλεσμα είναι ακόμη άγνωστο και μετά το τέλος της έχει παραωριμάσει. Αυτό –όπως εκείνος υποστηρίζει– ισχύει ακόμη και για τους Beatles, τους Stones αλλά και οποιοδήποτε σχήμα τυχαίνει να έχει αγαπήσει και να παρακολουθείς από το ξεκίνημά του μέχρι σήμερα. Έχει σοβαρές πιθανότητες να έχει δίκιο, αν και δεν τολμώ να το ψάξω στα πιο αγαπημένα μου σχήματα. Για τους **Monster Magnet**, ισχύει πάντως απόλυτα. Έκαναν μια τρομερή επταετία, ξεκινώντας από το *“Spine Of God”* –που μας τίναξε σαν ηλεκτρικό ρεύμα το 1991– και περνώντας μέσα από τα *“Superjudge”* και *“Dopes To Infinity”*, έφθασαν το 1998 στο *“Powertrip”*. Από εκείνον τον δίσκο και μετά, ήρθαν δίσκοι που στέκονταν και δεν στέκονταν, παρότι το σχήμα παρουσίαζε πάντα τεράστια δύναμη ηχητικής κρούσης σ' εκείνο το μετασαμπαθικό ιδίωμα που ονομάσαμε stoner rock. Το επερχόμενο *“A Better Dystopia”* βρίσκει τον Dave Wyndorf και την παρέα του σε πολύ καλή φόρμα –επιτέλους–, είναι βαρύτατο και γεμάτο διασκευές που δεν θα περίμενες: κομμάτια των Hawkwind, Roolah, Table Scraps, Dust, Scientists, Morgen, κάπου ανάμεσα στην ψυχεδέλεια, το punk και το hard rock. Εκεί που πρέπει, δηλαδή...

► Ο **Paco Ignacio Taibo II** ζει στο Μεξικό από τα τέλη του 1958. Μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος, ιστορικός και θεμελιωτής του νέ-

ου λατινοαμερικανικού αστυνομικού μυθιστορήματος, έχει γράψει μυθιστορήματα, συλλογές διηγημάτων, ιστορικές μελέτες, ρεπορτάζ και χρονικά. Η πρόζα του συνδυάζει τον πειραματισμό με τον πιο ωμό ρεαλισμό, με αιχμές χιούμορ και μια ιδέα από Κάφκα. Ανάμεσα σε πολλά άλλα, δημιούργησε τον χαρακτήρα του δημοφιλή μονόφθαλμου ντετέκτιβ Έκτορ Μπελασκοαράν Σάυν, που πρωταγωνιστεί σε σειρά σύντομων μυθιστορημάτων. Ανατυπώθηκαν και επανακυκλοφορούν από τις Εκδόσεις Άγρα και τα επτά βιβλία του Paco Ignacio Taibo II με τον ντετέκτιβ Έκτορ Μπελασκοαράν

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς LXXXVIII

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Σάυν, έξί από αυτά σε μετάφραση του **Κρίτωνα Ηλιόπουλου** κι ένα σε μετάφραση της **Εφης Γιαννοπούλου**. «Η πόλη που έχεις εσύ δεν είναι αυτή που έχουν οι άλλοι. Η δικιά σου πόλη έχει τις κολόνες φωτισμού στο λάθος σημείο και είναι γεμάτη σκιές εκεί που δεν θα έπρεπε να υπάρχουν. “Ο Τσάντλερ, στο δεκάλογό του για το αστυνομικό μυθιστόρημα, ξέχασε να απαγορεύει στους ντετέκτιβ να κάνουν μεταφυσική”, συλλογίστηκε ο Σάυν, κουμπουροφόρος αργοναύτης της Πόλης του Μεξικού, του μεγαλύτερου νεκροταφείου ονείρων».

► Ο **Miles Romans-Hopcraft**, γνωστός ως **Wu-Lu** κυκλοφορεί αυτές τις μέρες το δεύτερο single του για το 2021, στο οποίο συμμετέχει και ο Morgan Simpson των Black Midi, ενός από τα γερά experimental post everything σχήματα της Βρετανίας. Ο Wu-Lu λατρεύει τον Basquiat, το hip hop, το punk, το leftfield και το proto-metal, και δεν διστάζει να ανακατέψει όλα στο *“Times”*. Οι πιο τρελαμένοι Άγγλοι undergrounders υποστηρίζουν ότι αυτή εδώ θα είναι η χρονιά του.

► Η **Marina** είναι η γερμανική εταιρεία του Stefan Kassel, που αγαπήσαμε στα mid-nineties, χάρις στη συλλογή *“In Bed With Marina”*, στους δίσκους των σκωτσέζων Bathers, στις πλούσιες συλλογές των Josef K και των Pale Fountains και στην αίσθηση ότι ήρθε για να φέρει πίσω κάτι από την παράδοση της Postcard, της εταιρείας που είχαμε ερωτευτεί στα 80s λόγω των Orange Juice και του τρίτου single των Go Betweens. Εκεί που νόμιζα ότι η Marina Records είχε κλείσει, τη συναντώ να κυκλοφορεί τώρα για πρώτη φορά σε βινύλιο τη συλλογή *“In Bed With Marina”*. Την παρήγγειλα ήδη...

P.S.: Οι **Telex** είναι Βέλγοι, αποτελούν ένα ακόμη από τα σχήματα του δαιμονίου Marc Moulin, παίζουν ένα απίθανο new wave electro με disco πινελιές και η Mute κυκλοφορεί τώρα μια πολύ αντιπροσωπευτική συλλογή τους. Τη θέλεις σίγουρα...

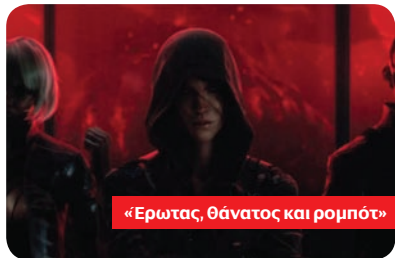

Τι παίζει; 13-19/5/2021

«42°C»

► **«42°C»** Πρεμιέρα αύριο, Παρασκευή, για τη νέα ελληνική σειρά παραγωγής **COSMOTE TV** «42°C» στις 20.00 στο Cosmote Series Marathon HD με όλα τα επεισόδια back-2-back. Μια οικογένεια και ολόκληρη η τοπική κοινωνία ενός νησιού κλονίζονται από τον απροσδόκητο θάνατο μιας έφηβης κοπέλας. Η μέρα του θανάτου της είναι η μέρα επιστροφής της αδελφής της Λένας (Natalia Swift), η οποία βρίσκεται αντιμέτωπη με το τραγικό συμβάν: η αδερφή της βρίσκεται νεκρή στην ίδια τοποθεσία που είχε εντοπιστεί η σωρός της μητέρας της, έξι χρόνια πριν. Στην προσπάθειά της να ανακαλύψει τους ηθικούς και φυσικούς αυτουργούς, η Λένα θα έρθει αντιμέτωπη με την οικογένειά της και με καλά κρυμμένα μυστικά από το παρελθόν. Πρωταγωνιστούν ο Χρήστος Λούλης, η Κατερίνα Λέχου, η Έμιλυ Κολιανδρή, ο Αλέξανδρος Λογοθέτης, ο Theo Alexander και η Μπέτυ Αποστόλου.

«Ερωτας, θάνατος και ρομπότ»

► **«Ερωτας, θάνατος και ρομπότ»** Από τις άγριες περιπέτειες σε απομακρυσμένους πλανήτες έως τις ανατριχιαστικές συναντήσεις στη Γη, η βραβευμένη με Emmy ανθολογία επιστρέφει με νέες προκλητικές ιστορίες, από αύριο Παρασκευή 14 Μαΐου, στο **Netflix**.

«Ηλεκτροκινούμενες αντίκες»

► **«Ηλεκτροκινούμενες αντίκες»** Με αφετηρία τον προβληματισμό για τις κλιματικές αλλαγές και τις εκπομπές ρύπων στην ατμόσφαιρα, μια ομάδα ευφυών μηχανικών αξιοποιεί την πιο εξελιγμένη τεχνολογία και τα μηχανολογικά επιτεύγματα για να αποκαταστήσει, να ξανακατασκευάσει και να μετατρέψει διάσημα κλασικά οχήματα σε μοναδικά ηλεκτροκινούμενα αυτοκίνητα για τις μελλοντικές γενιές, στη σειρά του Viasat Explore που κάνει πρεμιέρα αύριο στις 22:45 μέσω της **Cosmote TV**.

«Pursuit of Love»

► **«Pursuit of Love»** Το σκηνοθετικό ντεμπούτο της ηθοποιού Έμιλι Μόρτιμερ (*Match Point*, *Hugo*, *Mary Poppins Returns*), «Pursuit of Love», είναι μια δραματική σειρά εποχής 3 επεισοδίων του BBC, που επικεντρώνεται σε διαχρονικά θέματα, όπως η αγάπη, ο έρωτας, η φιλία και η προδοσία. Τοποθετημένη χρονικά την περίοδο του Μεσοπολέμου, η σειρά παρουσιάζει πώς δύο νεαρές βρετανίδες αριστοκρατίσες, συγγενείς μεταξύ τους και στενές φίλες, δοκιμάζουν τα όρια της φιλίας τους, ενώ προσπαθούν να ζήσουν τη ζωή τους. Η σειρά, που βασίζεται στο πρώτο βιβλίο της ομώνυμης μυθιστορηματικής τριλογίας της Νάνσι Μίτφορντ, κάνει πρεμιέρα την Κυριακή 16 Μαΐου στις 23.00, στο **COSMOTE SERIES HD**. Παίζουν: Λίλι Τζέιμς, Έμιλι Μπίτσαμ και Ντόμινικ Γουέστ.

«Chernobyl»

► **«Chernobyl»** Βασισμένο στη χειρότερη πυρηνική καταστροφή στην ιστορία της ανθρωπότητας, την έκρηξη στον πυρηνικό αντιδραστήρα «νούμερο 4» του πυρηνικού εργοστασίου του Τσερνόμπιλ στις 26 Απριλίου του 1986 στην ουκρανική πόλη Πρίπιατ, η σειρά φαινόμενο έχει γίνει viral καθώς βρίσκεται στο νούμερο 1 στην τηλεοπτική κατάταξη όλων των εποχών του IMDb αποσπώντας διθυραμβικές κριτικές από τον Τύπο. Η σειρά του HBO «Chernobyl» είναι διαθέσιμη στην on Demand υπηρεσία του **Vodafone TV**.

«Η Μάχη της Κρήτης»

► **«Η Μάχη της Κρήτης»** Ο θρύλος του αγώνα του κρητικού λαού και των συμμαχιών δυνάμεων ζωντανεύει επί της οθόνης, μέσα από ανέκδοτες έως τώρα μαρτυρίες, αρχειακό υλικό και σύγχρονες γραφικές αναπαραστάσεις, στη σειρά ντοκιμαντέρ «Επιχείρηση Ερμής» - Η Μάχη της Κρήτης» του **Cosmote History HD** από την Τετάρτη 19 Μαΐου, στις 22:00. Προϊόν εκτενούς έρευνας και δεκάδων συνεντεύξεων σε Κρήτη, Αθήνα και Λονδίνο, η σειρά «φωτίζει» τα γεγονότα της Μάχης από την ελληνική πλευρά, χωρίς να παραβλέπει το ρόλο των συμμαχικών δυνάμεων και τη γερμανική οπτική. Την αφήγηση ζωντανεύουν μαρτυρίες Ελλήνων, Συμμάχων και Γερμανών στρατιωτών, που έλαβαν μέρος στη Μάχη, καθώς και αφηγήσεις αυτοπτών μαρτύρων, που ως μικρά παιδιά τότε, βρέθηκαν στη δίνη του πολέμου. Τα γεγονότα τεκμηριώνουν στρατιωτικοί αναλυτές και διεθνούς φήμης ιστορικοί.

Τζένη μου, είναι κάτι που με στεναχωρεί. Είμαι σε σχέση εδώ και 3 χρόνια.

Τον τελευταίο καιρό δουλεύει και βγάζει πάρα πολλά χρήματα. Δίνει απλόχερα δανεικά σε φίλους, φτιάχνει το σπίτι του, ένα δώρο όμως δεν είπε να κάνει σε μένα, βρε Τζένη, και εμένα με ενοχλεί αυτό. Να του το πω; Πώς μπορεί να είναι απλόχερος σε άλλα πράγματα και όχι σε εμένα, που λέει ότι με αγαπάει; Α! Είπε κάποια στιγμή ότι θα αγοράσει κάποια «αξεσουάρ», τα οποία θα μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε στο «κρεβάτι». Αυτό ζητάω; Μόνο με τη σκέψη ότι αυτό θα είναι το «δώρο» του, θυμώω! Πες μου κάτι, Τζένη μου.

ΜΙΛΑ ΜΟΥ
ΒΡΟΜΙΚΑ

—Reloaded—

Της ΤΖΕΝΗΣ
ΜΕΛΙΤΑ

Είναι πάρα πολύ όμορφο να μας εκπλήσσει ο άνθρωπός μας με ένα δώρο ή μια τρυφερή κίνηση, εκεί που δεν το περιμένουμε, αλλά δεν μας το κρωσταίει κιόλας. Μπορεί να σου δείχνει την αγάπη του καθημερινά με χίλιους άλλους τρόπους και αυτό είναι, που μετράει. Δεν θα σου αποδείξει ένα δώρο την αγάπη του. Στην τελική, αν σου αρέσει κάτι και έχεις την οικονομική δυνατότητα, μπορείς πάντα να το δωρίσεις εσύ η ίδια στον εαυτό σου. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη ικανοποίηση. Τώρα για τα αξεσουάρ στο κρεβάτι, καλό θα ήταν να το συζητήσετε περαιτέρω, για να εξακριβώσετε αν πνέετε στα ίδια μήκη κύματος, φίλη μου.

Μανεκέν Τζένη! Μακάρι να με βοηθήσεις να λύσω το πρόβλημά μου, γιατί είμαι πολύ μπερδεμένη. Είμαι 6 χρόνια σε σχέση με ένα παιδί. Τα 3 χρόνια συγκατοικούμε, όμως εδώ και ένα χρόνο έχουμε σοβαρά προβλήματα. Είμαι 2 χρόνια άνεργη, αντιμετώπισα την απώλεια του αδερφού μου άσχημα. Δεν μπορώ να πω, ο σύντροφός μου ήταν πάντα δίπλα μου σε όλα. Εγώ όμως άλλαξα, γκρίνιαζα πιο πολύ, είχα πολλά νεύρα, δεν ήθελα να πηγαίνω στους δικούς του, γιατί είχα διάφορα θέματα με τον πατέρα του. Έκανε υπομονή, αλλά είχαμε αρκετούς καβγάδες με αποτέλεσμα να ανακατευτούν και οι γονείς μας. Το τελευταίο δίμηνο απομακρυνθήκαμε αρκετά. Έφυγα για ένα διάστημα στο πατρικό μου, ώστε να σκεφτούμε, αλλά όταν ξαναγύρισα

πάλι τα ίδια, πάλι καβγάδες. Του ζήτησα να σκεφτεί και εκείνος να δούμε αν μπορούμε να το λήξουμε ήρεμα ή να βρούμε λύσεις στα προβλήματά μας. Το δέχτηκε, αλλά φοβάμαι ότι αν τα ξαναβρούμε, οι δικοί μας μπορεί να εναντιωθούν, ξέροντας πλέον ότι είχαμε πολλούς καβγάδες και είχε φτάσει ο κόμπος στο χτένι. Εσύ τι λες;

Αγαπητή μου φίλη, δεν πέρασες και λίγα το τελευταίο διάστημα. Σου συνέβησαν γεγονότα από αυτά που μας σημαδεύουν και μας αλλάζουν ως ανθρώπους, συν την επιβαρυντική συνθήκη της πανδημίας. Σε αυτό σου το δύσκολο ταξίδι ήταν δώρο να έχεις ένα σύντροφο με δύναμη και κατανόηση στο πλευρό σου. Από εκεί και πέρα, δεν πιστεύω οι δικοί σου ή δικοί του να ζουν σε κάποιο μαγικό ροζ σύννεφο, όπου οι σύντροφοι δεν τσακώνονται ποτέ και όλα κυλούν σαν διαφάνιση μαργαρίνης; Είτε προχωρήσεις με αυτόν τον άνθρωπο, είτε σταματήσετε να είστε μαζί και μείνεις με τους γονείς σου, άφησε απ' έξω τα σχόλια των τρίτων, που μπορεί να σου χαλάσουν την κάθε νέα προσπάθειά σου. Σε κάθε περίπτωση, δώσε στον εαυτό σου τον χρόνο που έχει ανάγκη να συνέλθει από τις αλλαγές και που δεν έχει πάρει ακόμα. Το μεγαλύτερο δώρο, που μπορείς να κάνεις στον εαυτό σου, άλλωστε, είναι ο χρόνος. Χρόνος και να σε πάρεις μια τεράστια αγκαλιά. Και στις γκρίνιες σου και στα νεύρα σου και στα κλάματά σου και σε όλα σου.

Τζένη μου, εγώ είμαι 19, εκείνος 30. Είναι ένα παιδί που θεωρούμαστε πολύ μακρινά ξαδέρφια, αλλά δεν είχαμε ποτέ ιδιαίτερες επαφές. Από τα Χριστούγεννα, μιλάμε κάθε μέρα! Με συμπληρώνει, με κάνει πάντα να γελώ χωρίς ποτέ να με φέρνει σε δύσκολη θέση, είναι ο Mr. τέλειος! Το θέμα είναι ότι έμαθα ότι κολλητός του είναι αυτός που πριν 2 χρόνια είχε γίνει κάτι μεταξύ μας, αλλά επειδή ζούμε σε μικρή κοινωνία και επειδή έχουμε και κάποια διαφορά ηλικίας είπαν κάποιοι συγγενείς, που μας είδαν, στους γονείς μας «αν τα παιδιά είναι μαζί, τι περιμένετε; Να το επισημοποιήσετε...» Εγώ τώρα τι κάνω; Το προχωράω μαζί του, ενώ υπήρχε η ιστορία με τον κολλητό, που με πονάει γιατί κόψαμε βάνουσα, ή τρέχω μακριά και από τους 2;

Μου δίνεις να καταλάβω ότι έχετε αναπτύξει μια τρομερή χημεία μεταξύ σας και αυτό είναι υπέροχο. Αυτό που δεν είναι καθόλου υπέροχο, είναι να πάρεις μια βιαστική απόφαση, επειδή κάποιοι θέλουν να ανακατευτούν στις ζωές των άλλων εν έτει

2021. Κατανόω ότι μιλάμε για μια κλειστή κοινωνία, όμως εσύ και μόνο εσύ μπορείς να ξέρεις ποια απόφαση θα σε κάνει χαρούμενη και μακάρι να μπορέσουν και «οι συγγενείς, των συγγενών, ω συγγενείς» να σας κάνουν χώρο για να ζήσετε όπως θέλετε και όπως σας αρέσει.

Μίλα μου βρόμικα.
Μίλα μου αληθινά.
email: info@athensvoice.gr
instagram: @melitajenny

© JOHN HOLMES

Ερωτικά αδιέξοδα, sexy απορίες, κρυμμένα μυστικά... και στα fm! Το «Μίλα μου βρώμικα» κάνει τα ερωτικά σας θέματα να ακούγονται σαν παθιασμένο τραγούδι στο **Athens Voice Radio 102.5**

ΚΡΙΟΣ

(20 Μαρτίου - 19 Απριλίου)

Η εβδομάδα ξεκινά με τη Νέα Σελήνη του μήνα στον Ταύρο (11/5) που φέρνει το θέμα των οικονομικών σου σε άμεση προτεραιότητα, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Σε απασχολεί η εδραίωση μιας σχετικής οικονομικής ασφάλειας που θα σου δίνει μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων και θα δημιουργεί ένα δίκτυ σταθερότητας, επιτρέποντάς σου να προγραμματίζεις τη ζωή σου όπως θες παρά να προσαρμόζεσαι συνέχεια στα πράγματα «όπως έρχονται». Αυτό το φεγγάρι σου δίνει την ώθηση να επεξεργαστείς νέους τρόπους για να βγάλεις χρήματα, να τολμήσεις ίσως να κάνεις κάτι δικό σου στον τομέα που δραστηριοποιείσαι πιστεύοντας περισσότερο στις ικανότητές σου, να ψάξεις για χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων που «τρέχουν» ή να ζητήσεις αυτή την αύξηση που δικαιούσαι. Το σημαντικό γεγονός της εβδομάδας βέβαια δεν είναι άλλο από την είσοδο του Δία (14/5) «στο σπίτι του», στο ζώδιο των Ιχθύων μέχρι τις 28/7, που θα σε οδηγήσει σε ένα «ταξίδι» στα βάθη του υποσυνείδητου και της ψυχής σου προκειμένου να αφουγκραστείς ανάγκες αλλά και να ανακαλύψεις αλήθειες για σένα που ίσως αγνοούσες.

ΤΑΥΡΟΣ

(20 Απριλίου - 19 Μαΐου)

Στο ξεκίνημα της εβδομάδας πραγματοποιείται η Νέα Σελήνη του Μαΐου στο ζώδιό σου (11/5), μια Νέα Σελήνη που λόγω των όψεων που σχηματίζει σε επηρεάζει καταλυτικά στο να ανοίξεις ένα νέο κεφάλαιο στη ζωή σου, με ορίζοντα μάλλον μέχρι τα επόμενα γενέθλιά σου, ιδιαίτερα αν είσαι γεννημένος αυτές τις μέρες. Καιρός να κοιτάξεις τον εαυτό σου, τις προσωπικές σου ανάγκες και φιλοδοξίες, παραμερίζοντας γνώμες και απόψεις τρίτων, εστιάζοντας αποκλειστικά στο πού και πώς θες να δεις τον εαυτό σου μέχρι τα επόμενα γενέθλιά σου. Αναζητάς μια καινούργια κατεύθυνση στα επαγγελματικά; Σκέφτεσαι να παντρευτείς; Να πάρεις επιτέλους πτυχίο; Να μετακομίσεις στο εξωτερικό; Να κάνεις μια δραστική αλλαγή στην εμφάνισή σου πετώντας τα κιλά του εγκλεισμού; Ό,τι νέο ξεκίνημα και στόχο έχεις στο μυαλό σου μπορείς να τον πετύχεις λειτουργώντας αποφασιστικά και μεθοδευμένα, έχοντας μάλλον και την εύνοια του μεγάλου ευεργέτη Δία που περνά στις 14/5 στο ζώδιο των Ιχθύων μέχρι τις 28/7 ενεργοποιώντας τον τομέα των ονείρων και των μακροπρόθεσμων στόχων σου.

ΔΙΔΥΜΟΙ

(20 Μαΐου - 20 Ιουνίου)

ΕΤην ανάγκη σου για ξεκούραση και χαλάρωση σε σωματικό επίπεδο τονίζει η Νέα Σελήνη του μήνα (11/5) στο ζώδιο του Ταύρου, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Είσαι από τα πιο ενεργητικά παιδιά του ζωδιακού και σε γενικές γραμμές κατορθώνεις να διατηρείς σχεδόν πάντα το «νεύρο» μέσα στην καθημερινότητά σου, όμως μην ξεχνάς ότι είσαι και εσύ άνθρωπος φτιαγμένος από flesh and blood και χρειάζεται ανά διαστήματα πιο πειθαρχημένες ρουτίνες αυτοφροντίδας. Ανασύνταξη δυνά-

μειων λοιπόν και υιοθέτηση πιο υγιεινών συνθηκών από δω και κάτω. Παράλληλα αυτό το φεγγάρι μπορεί να δείξει και την ύπαρξη κάποιου παρασκηνίου στη δουλειά, μπορεί όμως από την άλλη να είσαι εσύ αυτός που κάνει κάποιες «διερευνητικές κινήσεις» τις οποίες δεν θες ακόμα να βγάλεις προς τα έξω. Η πολύ σημαντική μετακίνηση του Δία στους Ιχθείς και το μεσουράνημά σου στις 14/5 και η σύντομη παραμονή του μέχρι τις 28/7 μπορεί να δώσει ευκαιρίες εξέλιξης στην καριέρα σου, ιδιαίτερα αν είσαι γεννημένος στο 1ο δεκαήμερο.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ

(21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου)

Με τη Νέα Σελήνη του μήνα στο ζώδιο του Ταύρου (11/5) φαίνεται πως κάτι αλλάζει στο πεδίο των επαγγελματικών σου στόχων, καθώς θα υπάρξουν φιλικά άτομα και άνθρωποι του κύκλου σου που θα λειτουργήσουν υποστηρικτικά προς τα όνειρά σου, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Η πίστη τους σε σένα μπορεί να λειτουργήσει και από μόνη της ως «καύσιμο» για να βρεις like-minded άτομα, συμμετέχοντας σε ομάδες που θα σε βοηθήσουν μακροπρόθεσμα. Η διάθεσή σου θα είναι ανεβασμένη και θα επιδιώκεις να περνάς όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο με αγαπημένα πρόσωπα, συζητώντας, γελώντας και διασκεδάζοντας, ενώ θα θελήσεις να γνωρίσεις και νέο κόσμο στα αισθηματικά, εκμεταλλευόμενος το πέρασμα του Δία στους Ιχθείς (14/5) για ένα σύντομο χρονικό διάστημα μέχρι τις 28/7, που εκτός αυτού θα σε βάλει σε μια διαδικασία «να ανοίξεις το μυαλό» και να κυνηγήσεις όνειρα που σχετίζονται με σπουδές (αν δίνεις εξετάσεις ή Πανελλήνιες θω σκίσεις!), να ξεκινήσεις κάποιο σεμινάριο επιμόρφωσης, να πάρεις μια πιστοποίηση, αλλά και να ταξιδέψεις επιτέλους μετά από καιρό, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 1ο δεκαήμερο καθώς αρχικά θα διατρέξει τις πρώτες μοίρες του ζωδίου.

ΛΕΩΝ

(22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου)

Νέα ξεκινήματα στα επαγγελματικά φέρνει η Νέα Σελήνη του Μαΐου την Τρίτη, κυρίως για τους γεννημένους του 3ου δεκαημέρου. Ο τομέας της καριέρας σου είναι αρκετά ενεργοποιημένος τον τελευταίο καιρό και πιθανώς να έχουν υπάρξει κιόλας κάποιες αλλαγές, μικρότερες ή μεγαλύτερες, μέσα στη δουλειά τις οποίες κλήθηκε να ακολουθήσεις ή ακόμα και αναπάντεχες εξελίξεις που λειτουργησαν από μόνες τους σαν καταλύτης για τα επαγγελματικά σου. Αυτή η Νέα Σελήνη όμως φέρνει ευκαιρίες επέκτασης μέσα από μια νέα δουλειά που θα σου επιτρέπει να εκφραστείς πιο δημιουργικά, δίνοντάς σου έμπνευση αλλά και «γεμίζοντάς» σε περισσότερο. Το ένστικτο σου θα παίξει σημαντικό ρόλο, βοηθώντας σε να καταλάβεις τι πραγματικά σε ενδιαφέρει από δω και κάτω. Αν είσαι καλλιτέχνης ή ασχολείσαι με επαγγέλματα που έχουν να κάνουν με την προβολή και την επικοινωνία θα μπορέσεις μάλιστα να ξεδιπλώσεις το ταλέντο σου και να διαπρέψεις. Η είσοδος του Δία στους Ιχθείς (14/5) θα σε βοηθήσει σημαντικά να αντιμετωπίσεις φόβους και απωθμένα να που σε ταλαιπωρούν, φέρνοντας παράλληλα εύνοια και σε οικονομικά ζητήματα για όσους έχουν γενέθλια τον Ιούλιο, μιας και το πέρασμά του είναι σύντομο και θα διαρκέσει μέχρι τις 28/7.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ

(23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου)

Πολύ θετική για το ζώδιό σου είναι η Νέα Σελήνη που σχηματίζεται στις 11/5 στον Ταύρο καθώς σε ευνοεί σημαντικά στο να επεκτείνεις τους ορίζόντές σου στα επαγγελματικά και στο κομμάτι των σπουδών σου, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Θα θελήσεις να κάνεις ένα νέο ξεκίνημα στη δουλειά, να δικτυωθείς πιθανότατα και με το εξωτερικό συνάπτοντας εμπορικές σχέσεις, να τολμήσεις το «μεγάλο βήμα» στήνοντας μια καινούργια επιχείρηση, αλλά και να κυνηγήσεις προοπτικές σε ζητήματα που αφορούν μεταπτυχιακά και μετεκπαιδεύσεις στο αντικείμενό σου. The big news όμως η είσοδος του ευεργέτη Δία απέναντί σου στους Ιχθείς για ένα «δοκιμαστικό» διάστημα μέχρι τις 28/7 που θα φέρει μεγάλη εύνοια σε σχέσεις

και συνεργασίες για τους γεννημένους τον Αυγούστου σε αυτή τη φάση. Οι υπόλοιποι λίγη υπομονή μέχρι το τέλος του χρόνου που θα περάσει κανονικά πλέον σε αυτή τη θέση. Τα δώρα του θα είναι πραγματικά υπέροχα: μια καινούργια σχέση που θα φέρει «φως» στη ζωή σου, ένας γάμος που πλέον γίνεται πραγματικότητα ή ακόμα και μια μοναδική νέα συνεργασία στα επαγγελματικά!

ΖΥΓΟΣ

(22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου)

Ο τομέας των οικονομικών και της ερωτικής σου ζωής αναθερμαίνεται με τη Νέα Σελήνη του μήνα στον Ταύρο (11/5), ιδιαίτερα αν ανήκεις στη 3ο δεκαήμερο. Φαίνεται πως θα υπάρξουν ευχάριστες εξελίξεις σε οικονομικές συζητήσεις και συναλλαγές για θέματα επιχειρήσεων, οικονομικών που αφορούν κοινούς πόρους αλλά και δοσοληψίες με δημόσιους φορείς, τράπεζες, ιδιωτικά ιδρύματα κ.τ.λ. Ίσως πάλι αποφασίσεις να κάνεις μια αγοραπωλησία ή να ασχοληθείς σοβαρά με την τακτοποίηση κληρονομικών θεμάτων που χρονίζονται, βρίσκοντας λύσεις. Το πάθος που βγάζεις ανανεώνει την ερωτική σου ζωή καθώς λειτουργείς περισσότερο με το ένστικτο αφήνοντας στην άκρη τη λογική, βρίσκοντας τρόπους να πάρεις και να δώσεις ευχαρίστηση, βιώνοντας έντονα συναισθήματα με τον σύντροφό σου αλλά και «να δοκιμάσεις την τύχη» σου, αν είσαι αδέσμευτος. Η λιμπιντό σου θα είναι αυξημένη, κάτι που θα χαροποιήσει ιδιαίτερα και την άλλη πλευρά. Προσοχή μόνο μη βγάλεις ζήλιες και κτητικότητες φέρνοντας τα αντίθετα αποτελέσματα. Η είσοδος του Δία στους Ιχθείς (14/5) μέχρι τις 28/7 σε βοηθάει να εξερευνήσεις καλύτερες προοπτικές για τη δουλειά σου, αν αυτή δεν σε ικανοποιεί πια, αλλά και να βρεις την κατάλληλη φροντίδα σε θέματα υγείας, αν είσαι γεννημένος τον Σεπτέμβριο.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ

(23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου)

Το κομμάτι των σχέσεων και των συνεργασιών σου επηρεάζει η Νέα Σελήνη του Μαΐου που σχηματίζεται στον άξονά σου στο ζώδιο του Ταύρου, κυρίως αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Αυτό μπορεί να σημαίνει καινούργια ξεκινήματα στα αισθηματικά με νέα πρόσωπα που μπαίνουν στη ζωή σου με θετικές προϋποθέσεις αυτή τη φορά, νέες προτάσεις για συνεργασίες στα επαγγελματικά που έχουν μέσα τους τη δυναμική της εξέλιξης, καθώς και κλείσιμο συμφωνιών οικονομικού χαρακτήρα. Θα έχεις περισσότερες επαφές και κινητικότητα το επόμενο διάστημα στο κομμάτι των διαπροσωπικών σου σχέσεων, καλό όμως είναι πριν να έχεις δουλέψει μέσα σου το τι ζητάς από αυτές καθώς και ποια είναι τα μακροπρόθεσμα πλάνα με τον σύντροφό σου, αν έχεις ήδη ταίρι. Το σύντομο πέρασμα του Δία στους Ιχθείς από τις 14/5 μέχρι τις 28/7 άλλωστε «ξεμλοκάρει» τα ερωτικά σου, ανεβάξει το κέφι και τη δημιουργικότητά σου και σε κάνει να νιώθεις «la Joie de vivre». Αυτή είναι μία από τις πιο τυχερές διελεύσεις στην Αστρολογία και σηματοδοτεί ένα εξαιρετικά θετικό διάστημα όχι μόνο για το φλερτ αλλά και για την απόκτηση παιδιών, οπότε αν αυτό είναι μέσα στα πλάνα σου μη χάνεις χρόνο!

ΤΟΞΟΤΗΣ

(22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου)

Η Νέα Σελήνη του Μαΐου στον Ταύρο (11/5) σου δίνει τη δυνατότητα να κάνεις ένα νέο ελπιδοφόρο ξεκίνημα στην εργασία σου αλλά και στο κομμάτι της φυσικής σου κατάρτισης, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Τα οφέλη μπορεί να είναι μια καινούργια δουλειά, μια εξέλιξη στην ήδη υπάρχουσα μέσω κάποιας αναβάθμισης καθηκόντων, αλλαγών που επηρεάζουν την καθημερινότητα ή διαμόρφωσης ενός πιο υποστηρικτικού κλίματος με τους συναδέλφους στο γραφείο. Το πρόγραμμά σου θα είναι πιο απαιτητικό και θα κουραστείς αρκετά, θα θελήσεις όμως να βάλεις τη ζωή σου «σε τάξη» λειτουργώντας πειθαρχημένα, αυξάνοντας την απόδοσή σου και υιοθετώντας παράλληλα πιο υγιεινές συνήθειες διατροφής, βρίσκοντας χρόνο για ξεκούραση, προστατεύοντας την υγεία σου. Στις 14/5 ο κυβερνητικός σου Δίας εισέρχεται στους Ιχθείς για μια trial period μέχρι τις 28/7, φέρνοντας ηρεμία σε συναισθηματικό επίπεδο και την αίσθηση ότι «όλα θα πάνε καλά» με κάποιον τρόπο. Θα σε βοηθήσει να προχωρήσεις μια συγκα-

τοίκηση, μια μετακόμιση, μια ανανέωση του σπιτιού σου, να πραγματοποιήσεις μια αγοραπωλησία ακινήτου αλλά και να αποκτήσεις ένα μωράκι!

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

(21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου)

Σούπερ βοηθητική για τα ερωτικά σου είναι η Νέα Σελήνη του μήνα στον Ταύρο (11/5), που σε καλεί σε να κάνεις focus στην προσωπική σου ζωή, αφήνοντας για λίγο στην άκρη τα επαγγελματικά, επηρεάζοντας κυρίως το 3ο δεκαήμερο. Νιώθεις πιο ευδιάθετος και χαρούμενος, με διάθεση για πράγματα που σε αναζωογονούν και σε κάνουν πιο δημιουργικό, ασχολούμενος με καινούργιες δραστηριότητες ή χόμπι, έχοντας τα μάτια σου ανοικτά για τον έρωτα που θα σου χτυπήσει την πόρτα. Θα υπάρξουν ευκαιρίες να γνωρίσεις νέα άτομα, ενώ αν είσαι ήδη σε σχέση καλά θα περάσεις, με τη σεξουαλικότητά σου μάλιστα να είναι αυξημένη. Για μερικούς αυτό το φεγγάρι θα φέρει και μια εγκυμοσύνη μέσα στο επόμενο διάστημα. Η είσοδος του Δία στους Ιχθείς (14/5) μέχρι τις 28/7 είναι μια ακόμα ευνοϊκή συνθήκη για φλερτ και νέες γνωριμιές εν μέσω καλοκαιριού. Η δημοτικότητά σου θα είναι στα πάνω της, θα μπορέσεις να κάνεις επαφές με νέα πρόσωπα και για επαγγελματικούς λόγους, έχοντας δυνατότητες να προωθήσεις τη δουλειά σου καλύτερα, ενώ θα ευνοηθείς και σε θέματα σπουδών (όσα Αιγοκεράκια δίνουν Πανελάνια θα έχουν τύχη!) αλλά και ταξιδιών, αν ανήκεις στους γεννημένους του Δεκεμβρίου.

ΥΔΡΟΧΟΟΣ

(20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου)

Με εσωτερικευμένο άγχος ξεκινάς την εβδομάδα, Η Νέα Σελήνη που σχηματίζεται την Τρίτη στον Ταύρο, επηρεάζοντας κυρίως τους γεννημένους του 3ου δεκαημέρου, μπορεί να φέρει σημαντικά νέα ξεκινήματα στους τομείς του σπιτιού, της οικογένειας, αλλά και εν δυνάμει των επαγγελματικών. Ίσως μπεις στη διαδικασία μιας χωροταξικής αλλαγής μέσω μιας μετακόμισης, που μπορεί να σχετίζεται μάλιστα με ευκαιρίες καριέρας, μιας συγκατοίκησης με τον σύντροφό σου ή προχωρώντας σε μια ανακαίνιση που θα δώσει φρέσκο αέρα στο περιβάλλον του σπιτιού, ανανεώνοντας τη διάθεσή σου. Θα αισθάνεσαι μεγαλύτερη συναισθηματική πληρότητα βρίσκοντας καταφύγιο από καταστάσεις που σε πιέζουν ψυχολογικά, ερχόμενος πιο κοντά με τα αγαπημένα σου πρόσωπα. Κάποιοι θα μεγαλώσουν την οικογένειά τους αποκτώντας έναν απόγονο, ενώ άλλοι ίσως έχουν εύνοια μέσω μιας καινούργιας πρότασης στα επαγγελματικά. Στις 14/5 ο Δίας εγκαταλείπει για λίγο το ζώδιό σου περνώντας «δοκιμαστικά» μέχρι τις 28/7 στους Ιχθείς και από τη νέα του θέση σου δίνει ανάσες στα οικονομικά, αν είσαι γεννημένος τις πρώτες μέρες. Οι υπόλοιποι θα ευνοηθούν από το 2022 που θα περάσει κανονικά στους Ιχθείς.

ΙΧΘΥΕΣ

(18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου)

Με τη Νέα Σελήνη του Μαΐου στον Ταύρο (11/5) ανεβάζεις ρυθμούς επικοινωνιακά, καταπιάνεσαι με πολλά και διαφορά μέσα στην καθημερινότητά σου και ατενίζεις με πιο θετικούς ωινούς το μέλλον, ιδιαίτερα αν ανήκεις στο 3ο δεκαήμερο. Τώρα είναι η στιγμή για να θέσεις νέους στόχους στα επαγγελματικά, σε θέματα που αφορούν το εμπόριο, τη διαφήμιση, το διαδίκτυο, τις εκδόσεις αλλά και τα ταξίδια, κανονίζοντας κάποια για να δικτυωθείς με άτομα από το εξωτερικό αλλά φυσικά και για λόγους αναψυχής εν όψει καλοκαιριού, αλλάζοντας μετά από καιρό παραστάσεις. Θέματα σπουδών και επιμόρφωσης μπορούν να σε απασχολήσουν θετικά, τσεκάροντας π.χ. προγράμματα μεταπτυχιακών ή ξεκινώντας την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας. Το σημαντικότερο γεγονός της εβδομάδας είναι φυσικά η είσοδος (14/5) του μεγάλου ευεργέτη Δία στο ζώδιό σου για ένα «δοκιμαστικό» διάστημα μέχρι τις 28/7, πριν περάσει κανονικά στους Ιχθείς στις 28 Δεκεμβρίου για έναν ολόκληρο χρόνο. Θα επηρεάσει όσους έχουν γεννηθεί στις πρώτες μέρες, δίνοντας μια πρώτη «ιδέα» από τα δώρα που μπορεί να φέρει. Γίνεσαι τώρα πιο εξωστρεφής, χαρούμενος και έχεις στην τύχη με το μέρος σου σχεδόν σε όλους τους τομείς της ζωής σου, με μεγαλύτερη έμφαση στο κομμάτι των σχέσεων και των επαγγελματικών. Καλώς όρισε, Δία! **A**

*Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάξεις και τον ωροσκόπο σου

Σχεδιάζουμε μαζί το μελλοντικό σας εισόδημα!

**Αναρωτιέστε πώς θα εξασφαλίσετε,
την ποιότητα ζωής σας,
τα χρόνια της συνταξιοδότησης,
το μέλλον των παιδιών σας,
τη δημιουργία σημαντικού κεφαλαίου στο μέλλον;**

Για κάθε μελλοντικό σας σχέδιο, είμαστε δίπλα σας για να σας βοηθήσουμε στην υλοποίησή του, με το ασφαλιστικό-επενδυτικό πρόγραμμα **Full [Life Plan]** της Εθνικής Ασφαλιστικής, που σας προσφέρει:

- Εύκολη σταδιακή συγκέντρωση κεφαλαίου μέσω τακτικών καταβολών.
- Ευελιξία σχεδιασμού επένδυσης,
  - με επιλογή διάρκειας και μηνιαίου ποσού επένδυσης (από 70€ για διάρκεια επένδυσης 15 έτη και άνω),
  - με επιλογή περιοδικότητας καταβολών και τρόπου είσπραξης του κεφαλαίου στη λήξη.
- Ασφαλιστική προστασία της επένδυσης, για την εξασφάλιση των αγαπημένων σας προσώπων.
- Υψηλού επιπέδου υπηρεσίες διαχείρισης, από τον διεθνή οίκο BNP Paribas Asset Management.
- Επιβράβευση συνέπειας με τη συμπλήρωση των 10 ετών και στη λήξη της επένδυσης για διάρκεια από 15 έτη και πάνω.

Επενδύστε από σήμερα σε ένα άνετο μέλλον με το Full [Life Plan]

Ενημερωθείτε για τους όρους και τις προϋποθέσεις από τους κατάλληλα πιστοποιημένους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές μας, από τα καταστήματα της Εθνικής Ασφαλιστικής και της Εθνικής Τράπεζας καθώς και στο www.ethniki-asfalistikiki.gr

Σημαντική επισήμανση: Η Εθνική Ασφαλιστική δεν παρέχει οποιασδήποτε μορφής εγγύηση για την απόδοση ή διατήρηση των επενδυόμενων ποσών στα Επενδυτικά τμήματα Κεφαλαίων.
Η επένδυση σε Κεφάλαια Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (ΟΣΕΚΑ) δεν έχει εγγυημένη απόδοση και οι προηγούμενες αποδόσεις δεν διασφαλίζουν τις μελλοντικές.

☎ +30 2130318189/18189/ www.ethniki-asfalistikiki.gr facebook.com/ethnikiasfalistikiki

Cappuccino

Espresso

Latte

Americano

7 DAYS
mini

Ο καλύτερος φίλος του καφέ!

Λαχταριστές μπουκιές που συμπληρώνουν και αναδεικνύουν τέλεια τη γεύση του αγαπημένου σας καφέ!

